

**İSTANBUL MEDENİYET
ÜNİVERSİTESİ**

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

**BİR GÜVENLİKLEŞTİRME ÖRNEĞİ OLARAK
BREXIT REFERANDUM KAMPANYASI**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Sahra Nur MUMCU

Ağustos – 2019

**İSTANBUL MEDENİYET
ÜNİVERSİTESİ**

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

**BİR GÜVENLİKLEŞTİRME ÖRNEĞİ OLARAK
BREXIT REFERANDUM KAMPANYASI**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Sahra Nur MUMCU

Tez Danışmanı:
Dr. Öğr. Üyesi Helin SARI ERTEM

Ağustos - 2019

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığımı ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim.

İmza

Sahra Nur Mumcu

Danışmanlığını yaptığım işbu tezin tamamen öğrencinin çalışması olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığını taahhüt ederim.

Dr.Öğr.Üyesi Helin Sarı Ertem

İMZA SAYFASI

Sahra Nur Mumcu tarafından hazırlanan ‘Bir Güvenlikleştirme Örneği Olarak Brexit Referandum Kampanyası’ başlıklı bu yüksek lisans tezi, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalında hazırlanmış ve jürimiz tarafından kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

Tez Danışmanı:

Dr.Öğr.Üyesi Helin Sarı Ertem

Kurumu: İstanbul Medeniyet Üniversitesi

İMZA

Üyeler:

Prof.Dr.Lütfullah Karaman

Kurumu: İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Doç.Dr. Gonca Oğuz Gök

Kurumu: Marmara Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 29/ 07/ 2019

TEŞEKKÜRLER

Çalışmam esnasında en büyük destekçilerim olan sevgili aileme çok teşekkür ederim. Çalışmama olan katkılarından dolayı arkadaşım Meryem Özgür'e de ayrıca teşekkür ederim. Kapısını her çaldığımda bana olan inancını hissettiren kıymetli danışman hocam Helin Sarı Ertem'e de saygılarımı ve teşekkürlerimi iletiyorum.

Sahra Nur Mumcu

İstanbul, Ağustos 2019

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM	1
İMZA SAYFASI	2
TEŞEKKÜR	3
İÇİNDEKİLER	4
KISALTMALAR	6
ÖZET	7
ABSTRACT	8
GİRİŞ	9
I. GÜVENLİK VE GÜVENLİKLEŞTİRME	14
1.1.Güvenliğin Tarihsel ve Kavramsal Gelişimi	15
1.1.1.Güvenlik Kavramı	15
1.1.2.Güvenliğin Tarihsel Gelişimi	19
1.2.Akademik Tartışmalar	23
1.2.1.Geleneksel Güvenlik Anlayışı	23
1.2.2.Realizm	24
1.2.3.Yeni (Genişlemeci/Derinleştirmeci) Güvenlik Anlayışı	25
1.2.4. Sosyal İnşacılık	25
1.3.Kopenhag Okulu ve Güvenlik	27
1.4.Güvenlikleştirme Teorisi	30
1.4.1.Güvenlikleştirme Teorisinin Entelektüel Kökenleri	
ve Ağırlık Merkezleri	31
1.4.2.Güvenlikleştirmenin Başarısı/Tamamlanması	33
1.4.3.Güvenlikleştirmenin Birimleri	36
II. BREXIT VE GÜVENLİKLEŞTİRME	40
2.1.İngiltere ve Avrupa Birliği	41
2.2.Brexit Nedir?	47
2.3.Brexit Referandum Kampanyası	49
2.3.1.Ayrılma Yanlıları	51
2.3.2.Medya	52
2.3.3.Söylemler	53
2.4.Brexit ve Güvenlikleştirme Teorisi	59
2.4.1.Güvenlikleştirmenin Söylem Boyutu ve Brexit	
Kampanyası	59
2.4.1.1.Ayrılma Yanlısı Söylemlerde Güvenlik,	
Tehdit, Risk ve Tehlike Kelimelerinin Tespiti	61
2.4.1.2.Ayrılma Yanlısı Söylemlerde Güvenlik	
Sektörlerinin Tespiti	64
2.4.2.Güvenlikleştirmenin Aktörler ve Koşullar Boyutu	
ve Brexit Kampanyası	68

2.4.2.1. Brexit Güvenlikleştirmesinin Birimleri	69
2.4.2.2. Brexit Güvenlikleştirmesinin Başarısı ve Kolaylaştırıcı Faktörleri	72
SONUÇ	80
KAYNAKÇA	86
EKLER	101

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
AET	Avrupa Ekonomik Topluluğu
AKÇT	Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
BM	Birleşmiş Milletler
ECT	European Constitutional Treaty
CPRI	Copenhagen Peace Research Institute
EFTA	European Free Trade Association
NATO	North Atlantic Treaty Organization
TEU	Treaty on European Union
TFEU	Treaty on Functioning of the European Union
UKIP	United Kingdom Independence Party

ÖZET

Bu yüksek lisans tezinin amacı, İngiltere’de 23 Haziran 2016’da ülkenin Avrupa Birliği’nden çıkması için gerçekleştirilen Brexit referandumu öncesinde ayrılma yanlıları tarafından yürütülen kampanyadaki güvenlikleştirme sürecini incelemektir. Çalışmada ayrılma yanlılarının, söz konusu referandum öncesinde Kopenhag Okulu’nun ortaya koyduğu tipte bir güvenlikleştirme yapıp yapmadıkları analiz edilmektedir. Bu amaçla çalışma kapsamında, Kopenhag Okulu’nun, güvenlikleştirme teorisi, güvenlik sektörleri ve söz edimi yaklaşımları kullanılmıştır. Çalışmanın temel iddiası, ayrılma yanlılarının Avrupa Birliği’nden çıkmak için Birliği güvenlikleştirdiği; yani bir güvenlik sorunu haline getirdiği ve bunu başarılı bir güvenlikleştirme süreci ile seçmenlere kabul ettirdiği yönündedir.

Çalışma giriş ve sonuç bölümleri dışında, iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, konunun teorik arka planı ortaya koyulmuştur. Bu açıdan söz konusu bölümde, güvenliğin kavramsal ve tarihsel gelişimi ile güvenliğe ilişkin akademik tartışmalar ele alınmıştır. Bu tartışmalar içerisinde, Kopenhag Okulu’nun yeri ve temel argümanları verilmiştir. İkinci bölümde ise Brexit referandumuna giden sürecin tarihsel arka planı verildikten sonra referanduma ve kampanyaya ilişkin detaylar ve söylemler belirtilmiştir. Sonrasında Brexit kampanyasında Avrupa Birliği’nin güvenlikleştirilmesi; güvenlik söylemleri, kampanya koşulları ve güvenlikleştirme aktörleri vurgulanarak analiz edilmiştir. Çalışma vasıtasıyla elde edilen sonuca göre, Brexit kampanyasında ayrılma yanlıları, güvenlikleştirme teorisinin öngördüğü tüm parametrelerle büyük ölçüde uyuşan, başarılı bir güvenlikleştirme yapmıştır.

Anahtar Kelimeler: Güvenlikleştirme, Kopenhag Okulu, Brexit Referandumu, İngiltere, Avrupa Birliği.

ABSTRACT

The aim of this master's thesis is to examine the securitization process during the campaign conducted in the UK before the Brexit referendum on 23 June 2016 by the leave camp supporting the UK's exit from the EU. In this study, what is being analyzed is whether the leave camp made a type of securitization, defined by the Copenhagen School, before the referendum. For this aim, the theory of securitization, security sectors and speech act developed by the Copenhagen School were used. The main argument of the study is that the leave camp securitized the European Union, in other words, turned the Union into a security problem, in order to leave it and that they made the voters accept that through a successful securitization process.

Apart from the introduction and conclusion, the study consists of two main parts. In the first part, theoretical background of the issue is being revealed. In this respect, the conceptual and historical development of the security as well as the academic debates related to the security issue are being discussed. The stand and the arguments of the Copenhagen School are elaborated in these discussions. In the second part, the details and discourses regarding the referendum and the campaign are being mentioned after revealing the historical background of the process leading to the Brexit referendum. After that, the securitization of the European Union in the Brexit campaign was analyzed with an emphasis on security discourses, campaign conditions and the actors. The study concludes that during the Brexit campaign, the leave camp made a successful securitization that largely corresponded to the parameters of the securitization theory.

Keywords: Securitization, Copenhagen School, Brexit Referendum, United Kingdom, European Union

GİRİŞ

Dünya siyasetinde Avrupa Birliği (AB), on yıllardır en başarılı entegrasyon modeli ve politika merkezi olarak anılırken son dönemlerde üye devletlerden biri olan İngiltere’de birlikten ayrılma tartışmalarının yoğunlaştığı bilinmektedir. Muhafazakâr lider David Cameron’un bir seçim vaadi olarak gündeme taşıdığı, İngiltere’nin birlikten çıkmasını ifade eden Brexit referandumu, 23 Haziran 2016 tarihinde gerçekleşmiş ve birlikten ayrılma yönünde bir sonuç çıkmıştır. İngiltere’nin mesafeli tavrı birliğin kuruluş yıllarından bu yana devam etse de, ülke içerisinde bulunan AB karşıtlarının günümüze gelene dek rotayı değiştirmeye güçleri yetmemiştir. Nitekim ülke çapında yapılan anketlerde İngiltere vatandaşlarının, 2016’daki Brexit referandumuna çok yakın tarihlere kadar birlikten çıkmak gibi bir niyetinin olmadığı gözlemlenmiştir. Bu açıdan referandum öncesinde yürütülen ayrılma yanlısı kampanyanın etkisi oldukça dikkat çekicidir. Brexit referandumu, hem İngiliz iç ve dış politikası ile İngiltere-AB ilişkileri, hem de AB siyaseti açısından çok boyutlu ve tarihi bir gelişme olmuştur. Referandum kampanyası da bu tarihi gelişmeyi tetikleyen dikkate değer bir araştırma konusu haline gelmiştir.

Güvenlik çalışmaları son yıllarda her bölgeyi ve her konuyu kapsayacak kadar genişleyip derinleştiğinden ‘güvenlikleştirme teorisi’ sayesinde, güvenliğin izine rastlanılan her yerde, tehditler ve ‘tehdit altında olduğu iddia edilen birimleri oluşturan’ referans nesneleri üzerinde çalışma yapmak mümkündür. Bu tezde de Brexit referandumu öncesi ayrılma yanlılarının yürüttüğü kampanyada güvenliğe ilişkin izler görünür kılınmaya ve güvenliğin anlamının nasıl öznelerarası inşa edildiği ortaya koyulmaya çalışılacaktır. Aynı zamanda güvenliğin yaptırım gücü yüksek bir kavram olarak referandum sürecini etkileme konusunda kullanıldığını ve ayrılma yanlısı aktörlerin ve kampanya koşullarının da bu sürece destek olduğu fikri savunulmaktadır.

Brexit’e ilişkin literatür tarandığında, kampanyaya ilişkin çoğu gazetecilik ve siyasal iletişim alanında olmak üzere, Brexit’in Avrupa’nın geleceğine etkileri ve Brexit’in ekonomi politiği gibi çalışmalar ön plana çıkmaktadır. Bu tez, Brexit’i güvenlik çalışmaları kapsamında analiz ederken, konuyu hem sosyolojik ve psiko-

politik hem de dilbilimsel boyutlarıyla ortaya koymakta; bu sayede literatüre çok boyutlu, multidispliner bir bakış getirmektedir. Brexit'in bir 'güvenlikleştirme' gibi bir güvenlik teorisi perspektifinden incelenmesi ise vakaya zengin bir teorik alt yapı ve sistematik bir perspektifle bakılmasını mümkün kılmaktadır. Ayrılma yanlılarına ait söylem ağırlıklı analiziyle, çalışma aynı zamanda, Brexit sonrası oldukça dikkat çeken İngiltere siyasetine ilişkin literatüre güncel bir bakış açısı kazandırmaktadır.

Güvenlik ve Avrupa Birliği - İngiltere ilişkileri gibi temaların odakta olduğu bu çalışmada öncelikli olarak güvenliğin kavramsal ve tarihsel gelişimine bakmak önemlidir. Bu nedenle, güvenliğin, kompleks ve açıklanması zor bir kavram olduğundan yola çıkarak, dönem dönem güvenliği açıklama çabalarına dikkat çekilecektir. Güvenliğin çeşitli kavramlarla ilişkilendirilmesi ve buna paralel olarak bir disiplin olarak gelişimi ortaya konacak; kavramsal olarak özellikle tehdit, tehlike ve risk gibi kavramlarla olan vazgeçilmez ilişkisi vurgulanacaktır. Geleneksel anlayışta, hayatta kalması gereken en önemli nesnenin devlet olması nedeniyle, güvenliğin askeri tehditler ve ulusal güvenlik çerçevesinden, ekonomik, çevresel, toplumsal konulara doğru genişletilmesine ve aynı zamanda insan ihtiyaçlarını merkeze alan bir nitelik kazanmasına giden ahlaki ve yapısal değişiklikler gözlemlenecektir. Gelenekseli temsilen 'realist güvenlik'; yeni güvenlik anlayışını temsilen de 'inşacı güvenlik' iki ayrı uç olarak ele alınarak, güvenlik konusundaki eleştirel tartışmalar ortaya koyulacak; sonrasındaysa tezin dayandığı güvenlik okulu olan, aynı zamanda inşacı anlayışın eleştirel ayağını oluşturan Kopenhag Okulu'nun temel argümanları ve güvenliğe ilişkin geliştirdikleri kavramlar ele alınacaktır. Okulun operasyonel yöntemini ifade eden 'Güvenlikleştirme Teorisi' ve güvenlik alanının geliştirilmesiyle ortaya çıkan güvenlik sektörleri yaklaşımı detaylı olarak incelenecektir.

Meselelerin kendiliğinden güvenlik sorunu haline gelmediğini savunan Kopenhag Okulu, güvenliğin öznelarası olarak nasıl inşa edildiğine odaklanan güvenlikleştirme teorisini geliştirmiştir. Birinci bölümde, tezin temel dayanağını oluşturan güvenlikleştirme teorisinin temel sorusu, iddiası, yöntemi, entelektüel kökenleri, ağırlık merkezleri ve birimleri detaylı bir şekilde ele alınacaktır. Ayrıca, güvenlikleştirmeye getirilen eleştiriler doğrultusunda iki ağırlık merkezinden bahsedilecektir. Söylem boyutu ve aktörler ve koşullar boyutu kapsamında;

güvenlikleştirici aktörler, hedef kitle, işlevsel aktörler, kolaylaştırıcı faktörler gibi kavramlar üzerinde durulacaktır. Güvenlikleştirme teorisine göre güvenlik, söylemler yoluyla inşa edildiği için söylemlerin gerçekleştirci yönü de ele alınacaktır. Güvenlikleştirme teorisinin, güvenlikleştirmeden bahsedilebilmesi için belirlediği başarılı ölçütleri de ortaya konarak, tezin temel iddiasının dayandığı başarılı bir güvenlikleştirmeden hangi şartlar altında söz edilebileceğini görmek hedeflenmektedir.

Çalışmanın bir diğer odağı da güvenlikleştirmenin içeriğini oluşturan Avrupa Birliği ve İngiltere’dir. Avrupa Birliği ve İngiltere’nin her birinin kendi dinamikleri ve bu dinamiklerin birbirleriyle olan ilişkilerinden doğan tuhaf ilişkisi tarih boyunca çeşitli gelgitlere işaret etmektedir. İngiltere’nin birliğin kuruluşundan bu yana dışında kalmak istediği, reform etmek istediği birçok konu var olagelmıştır. Felsefik olarak ‘İngiliz şüpheciligi’ (British Euroscepticism) adı altında incelenen bu gelgitlerin 2016 referandumuyla olan bağlantısına dikkat çekmek bu çalışmanın hedefleri arasındadır. Yine çalışma kapsamında, Brexit kampanyasının özellikleri, önemi, ayrılma yanlısı medya ve öne çıkan ayrılma yanlısı isimler ortaya konacaktır. Daha sonra ayrılma yanlısı kampanya boyunca medya görünürlükleri en yüksek olan ayrılma yanlısı isimlerin geliştirdikleri söylemler ve resmi kampanyaya ait içerikler incelenecektir.

Sonuncu bölümde Brexit kampanyasının güvenlikleştirme ile olan uyumu ortaya konmaya çalışılacaktır. Bu açıdan ilk olarak güvenliğe ilişkin söylemler görünür kılınmaya çalışılacak, tehdit, tehlike ve risk kavramları da güvenlik izleri arayışının içine dâhil edilecektir. Ardından güvenlik sektörleri kavramı kullanarak söylemlerde tespit edilen güvenlik atıflarının hangi konular üzerinden geliştiği izlenerek çalışmanın bağlamını görmek hedeflenmektedir. Söylemlerin ardından aktörler ve koşullar boyutuyla ele alınan Brexit kampanyasında, ayrılma yanlılarının, medyanın, hedef kitlenin, psikolojik ve tarihsel koşulların ve söylem dilinin güvenlikleştirmedeki rolü ortaya konmaya çalışılacaktır. En son Brexit kampanyası, güvenlikleştirmenin başarı kıstaslarına tabi tutularak, kampanyanın başarılı bir güvenlikleştirme olup olmadığı irdelenecektir.

Bu çalışmada, İngiltere’de Brexit referandumu öncesi yürütülen kampanyadaki ayrılma yanlılarının yaptığı güvenlikleştirme analiz edilecektir. Çalışmada Türkçe

yazınında yaygın kullanıma paralellik göstermesi açısından Birleşik Krallık için İngiltere ifadesi kullanılacaktır. Güvenlikleştirme sürecinin dayandığı ‘söz edimi’ teorisi doğrultusunda, kampanya dönemini içine alan 22 Şubat 2016’da Muhafazakâr Partili Başbakan David Cameron’ın referandum tarihini açıklamasından itibaren, 23 Haziran 2016’daki referanduma kadar olan süreçte kullanılan söylemler değerlendirmeye alınmıştır. Ağırlıklı olarak, ayrılma yanlısı kampanyanın resmi ayağını oluşturan The Vote Leave Movement adlı kampanyanın internet sitesinde yayınladığı argümanları ele alınacak; bunun yanında ayrılma yanlısı kampanyadan önemli siyasi isimlerin söylemleri incelenecektir.

Burada amaç bir ‘söylem analizi’ yapmak değil, güvenlikleştirme sürecinde aktörlerin güvenlik ya da güvenliğe atıf yapan söylemlerini görünür kılmaya çalışmaktır. Bu yüzden belirlenmiş herhangi bir kişinin konuşması üzerinde yapı-söküm yapılmadan, seçilmiş aktörlerin güvenliğe ilişkin söylemleri ortaya konacaktır. Güvenlikleştirme teorisinin öngördüğü şekilde aktörleri seçerken belirlenen kritere göre, siyasi nüfuzu yüksek; siyasi parti liderleri, milletvekilleri, hükümet yetkilileri, bürokratlar ve üst düzey ordu mensuplarının söylemleri ele alınacaktır. Söylemler ise her türlü görsel içerikleri, metinleri ve konuşmaları kapsamaktadır. Teorinin geldiği son noktada, güvenlikleştirme sürecinde tarihsel koşulların ve öznelere rolünün artmasıyla, söylemlerin yanında koşullara ve aktörlere de eğilmeye çalışılacaktır.

Çalışmada kampanya boyunca ortaya konan güvenlik söylemlerinin işaret ettiği tehditlerin gerçekten var olup olmadığı üzerinde durulmayacaktır. Bu çaba, güvenlikleştirme teorisini, ‘algı ya da yanlış algı teorisine’ indirgenmesinden duyulan endişeden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla sosyal inşacı bakış açısına ağırlık verilecek, güvenliğin nasıl inşa edildiğine odaklanılacaktır. Güvenlikleştirme, öznelere inş edilmiş sosyal bir süreci ifade ettiğinden, bu çalışmada neden sonuç ilişkisini açıklamaktan çok, inşa sürecini yorumlayıcı bir metot benimsenmiştir. Bu noktada araştırma soruları şu şekildedir:

- İngiltere’deki Brexit kampanyasında ayrılma yanlıları, Avrupa Birliği’ni nasıl güvenlikleştirdi?
- Kampanyada Avrupa Birliği’ne karşı hangi söylemler geliştirildi?

- Güvenlikleştirmeyi kolaylaştıran koşullar neler oldu?
- Ayrılma yanlıları başarılı bir güvenlikleştirme yaptı mı?

Bu ve benzeri sorulara akılcı yanıtlar bulma ümidiyle, çalışma son yıllarda oldukça popüler olan bu süreci, derinlemesine analiz etmeyi; bu sayede hem ‘güvenlikleştirme’ teorisinin işleyişini bir vaka analiziyle izlemeyi, hem de İngiltere’nin AB’den ayrılma sürecine daha yakından bakmayı hedeflemektedir. Ağustos 2019 itibariyle, gidişatı hala netleşmemiş olan İngiltere-AB ilişkileri hakkında ileride yapılacak yeni akademik çalışmalara kaynak teşkil edecek niteliktedir.

I. BÖLÜM

GÜVENLİK VE GÜVENLİKLEŞTİRME

Güvenlik, insan yaşamının en başından beri tecrübe ettiği ve varlığını hissettiği, ontolojik bir kavramdır. Güvenliğin ne olduğu bilgisi ise siyasal yaşamın gelişmesiyle tartışılmaya başlanmıştır. Sosyal bilimlerde kavramların açıklanma süreci ‘tartışmalı’ olduğundan güvenliğin ortak bir tanımının yapılmasının zor olduğu bir gerçektir. Genelde ‘tartışmalı’ ifadesinin kullanılması sübjektifliğin bir sonucu olarak kavramı açıklayanların bakış açılarının birbiriyle yarışmasından kaynaklanır. Ancak güvenlik ile ilgili kavramsallaştırmalarda ‘tartışmalı’ söyleminin yanında ‘muğlak’, ‘karıştırılabilen’, ‘ilişkisel’ ve ‘türetilmiş’ ifadeleriyle de karşılaşmaktayız. “Biçim olarak da güvenliğin bir hedef mi, bir sorun alanı mı, bir araştırma programı mı ya da bir disiplin mi olduğu belirsizdir” (Haftendorn, 1991:3). Güvenliğin kendi karakterinden kaynaklanan bu durum, gerek günlük hayatta gerek uluslararası alanda çok boyutlu bir tartışma alanı yaratmasına neden olur. Bu yüzden çatı bir ifadeyle güvenlik “kompleks” bir kavramdır demek yerinde olacaktır.

Soğuk Savaş sonrası dönemde siyasal alanın en önemli aktörü olan devlet ile güvenlik ilişkisinde gelenekselden bir kopuş yaşandı. Yeni güvenlik sorunlarının farkındalığıyla konular genişledi ve güvenliğe karşı sorgulayıcı bir bakış gelişti. Askeri kaygıların ötesinde sağlık, kimlik, çevre gibi sorunlar da güvenlik konuları içerisinde yer aldı. Bu noktada uluslararası ilişkiler disiplininin önemli topluluklarından Kopenhag Okulu, genişleyen bu gündemi incelemeyi kolaylaştırmak amacıyla “güvenlik sektörlerini” geliştirdi (Buzan 2007: 38). Kopenhag Okulu’nun güvenliğe olan sorgulayıcı tavrı, güvenliğin aslında söz edimi (*speech act*) olduğu fikrini doğurdu (Waeber 1996: 106). Böylelikle güvenliğin tanımlanmasındaki zorluğa yeni bir boyut gelmiş oldu. Bu da okulun en önemli çalışmalarından olan Güvenlikleştirme Teorisini geliştirdi. Bu teori, bir meselenin söz yoluyla öznelerarası güvenlik sorunu haline getirilebileceğini ortaya koydu.

Bu bölüm, güvenliğin kompleks bir kavram olmasından yola çıkarak Güvenlikleştirme teorisinin temel parametrelerini, ikinci bölümde verilecek olan Brexit referandum kampanyasına uygulayabilmek için gerekli olan teorik arka plandır.

Özellikle teörinin vurguladığı söz edimi (*speech act*), kampanyada kullanılan dili anlamlandırabilmek için büyük önem taşımaktadır. Güvenlik sektörleri ve güvenliğin belirleyici kavramları da Brexit kampanyası sürecini hangi bağlamda ele almamız gerektiği konusunda yardımcı olacaktır.

1.1. Güvenliğin Tarihsel ve Kavramsal Gelişimi

1.1.1. Güvenlik Kavramı

İnsanoğlunun varoluşuyla birlikte güvenlik, en ilkel bağlamda can güvenliği ve buna karşı alınan önlemleri hatırlatır. Beslenme, barınma gibi alanlardaki gelişmeler, yaşamını sürdürebilme ve dış etkenlerden kendini koruma ihtiyacının yani güvenlik arayışının sonuçlarıdır. Güvenlik, günlük hayatın doğal bir parçasıyken, siyasal ve sosyal yaşamın ortaya çıkmasıyla entelektüel tartışmaların içerisinde yer almaya başladı. Bu tartışmaların önemli bir bölümü de elbette güvenliğin tanımıyla ilgilidir.

Sosyal Bilimlerde kavramlar, doğaları gereği sübjektif tartışmalara ve dolayısıyla çok çeşitli tanımlamalara maruz kalır. W. B. Gallie'nin "özünde tartışmalı kavramlar dediği bu kavramlar hiçbir argüman veya kanıtın tek bir versiyonda doğru veya standart kullanım olarak anlaşmaya yol açmayacağı kadar değer yüklüdür" (Baldwin, 1997: 10). Literatürdeki pek çok çalışmada, güvenliğin de bu tartışmalı kavramlardan biri olarak (Waever 1996: 106) değer yüklü olduğuna ve standart bir kullanımı olmadığına rastlamaktayız.

Richard Smoke'a göre, güvenliğin anlamına uzun süre ilgisiz kalınmıştır (Baldwin, 1997:8). Sosyal bilimlerdeki tartışmalı kavramların dışında, güvenliğin kendi doğası yüzünden de açıklanmasının zor olması ve bu durumu tetiklemiş olması muhtemeldir. Buzan (2007: 32) güvenliğin aşırı muğlak bir kavram olduğunu belirtmiştir. 'Muğlak' ifadesi güvenliğin belirsiz olduğu ve bu yüzden hiçbir zaman gerçek tanımının yapılamayacağına işaret eder. McSweeney (1999: 13), güvenliğin anlaşılmaz olduğunu söyler. Baldwin (1997: 12) ise güvenliğin tartışmalı değil de kolayca karıştırılabilen bir kavram olduğunu ifade etmenin daha doğru olacağını söylemektedir. 'Karıştırılabilen' ifadesi ise güvenliğin, savaş, özgürlük veya mutluluk gibi birçok kavramın yerine kullanılabileceğini gösterir. Freedman'a (2003: 731) göre ise güvenlik ilişkisel bir kavramdır. Birçok kavramla muhatap olduğundan çok

boyutludur. Booth ise (1997: 104) güvenliğin ‘türetilmiş’ bir kavram olduğunu düşünür. Yani hep bir algıdan ve dünya görüşünden kaynaklanır. Kopenhag Okulu, güvenliğin kavramsal doğasına ilişkin tüm bu tartışmalara yeni bir boyut getirerek, güvenliğin içeriğe özgü inşa edilen bir kavram olduğunu ileri sürmüş ve kavramı açıklamaktansa nasıl inşa edildiği üzerine eğilmiştir.

Yine de güvenliğin tanımıyla ilgili genel bir bakış geliştirmek ve kavramın sığ da olsa açıklanmasına yardımcı olmak için etimolojik analizine bakılabilir. Batı literatürünün baskın olduğu güvenlik çalışmalarında güvenliğin Latince karşılığı olan ‘security’, ‘secura’ kelimesinden türemiştir. ‘Se’ –siz.-süz eki olarak eksik olma, ‘cura’ ise “endişe, sıkıntı” anlamına gelmektedir (www.lexico.com). Kısaca güvenlik, sıkıntıdan, endişeden yoksun olma durumudur. Bu taslak üzerinden gidildiğinde en olgun ifadeyle güvenlik “temel değerlere karşı tehditlerin yokluğu” olarak tanımlanabilir (Baylis ve diğerleri, 2008: 230). Daha uygulanabilir bir tanım için spesifik bazı noktalara dikkat çekilmektedir. Bu noktada, “kimin güvenliği, neyin güvenliği” (Baldwin, 1997: 12) “neye karşı güvenlik” (Gorz, 1983: 158) “kim tarafından sağlanan güvenlik” (Powell, 2012: 5) soruları güvenliğin tanımlanmasına yardımcı olmuştur. Baylis’in tanımıyla birleştirildiğinde; kim için yani hangi birim ya da aktör için tehdidin yokluğu, hangi değere ya da çıkara karşı tehdidin yokluğu, hangi tehdidin yokluğu ve tehdidin yokluğu durumunu kimin koruduğu soruları güvenliğin tanımına ilişkin sorgulamaların merkezini oluşturmuştur.

Yukarıda da görüldüğü üzere güvenliği açıklarken ‘tehdit’ kavramından yola çıkıyor olmak tehdidin güvenlik için belirleyici bir kavram olduğunu gösterir. Bunu Richard H. Ullman şu şekilde açıklamıştır;

“Güvenlik sadece bir amaç değil, bir sonuç olarak da tanımlanabilir. Bu, ne olduğunu ya da onu kaybetmekle tehdit edilene kadar ne kadar önemli olduğunu anlayamayacağımız anlamına gelir. Dolayısıyla, bir anlamda güvenlik, onu tehdit eden tehditler tarafından tanımlanır ve değerlendirir” (1983: 133)

Buradan hareketle görülür ki, güvenlik sadece mevcut bilgilerimiz doğrultusunda hedeflenen ideal güvenli şartları ifade etmez; daha önce karşılaşmadığımız ya da önemsemediğimiz yeni bir tehditle yüzleştikten sonra da

gelişebilir. Bu nedenle tehdit, güvenliğin şekillendiricisidir. Bunlara paralel olarak Dedeoğlu, tehdit için şunları ifade etmiştir;

“Güvenlik olgusundan bahsedilebilmesi için varlığın korunması ve sürdürülmesi bakımlarından (bir ya da birkaç) içsel tehdidin ve/veya dışsal bir (ya da birkaç) tehdidin ve/veya bu türden algılamaların ve tahminlerin bulunması gerekmektedir” (2014: 34).

Tehditler de yakınlık ve uzaklık durumlarına göre tehlike ve risk kavramlarıyla ilişkilendirilir. Örneğin “risk, komşu evde silah bulunması; tehlike ev sahibinin silahı eline alması; tehdit, o silahı vuruş pozisyonuna getirmesidir” (Dedeoğlu, 2014: 32). Sonuç olarak her biri güvenlik kavramının bir parçasıdır. Tehdit algıları veya tahminleri ise güvenliğin değer yüklü olmasıyla ilişkilidir. Öznel ve nesnel güvenlik anlayışı bunun bir sonucudur. Wolfers’a (1952: 485) göre “güvenlik, nesnel açıdan, önceden edinilmiş değerlere yönelik tehditlerin yokluğu; öznel açıdan ise gelecekte bu değerlere yönelmesi muhtemel bir saldırıdan duyulan korkunun yokluğudur”. Dolayısıyla, ortada gerçekten bir tehdidin olmaması nesnel güvenliği ifade eder. Tehdidin gerçekten olup olmamasından bağımsız olarak tehdidin olmadığına dair bir algının hâkim olması ise öznel güvenliği ifade eder. Bu algı da aktörün üstesinden gelip gelemeyeceğiyle ilgili kapasitesine göre şekillenir. Böylelikle öznel güvenliğin bir sonucu olarak aktörden aktöre değişen güvenlik tepkileri gelişebilir. Tehditlere karşı verilen tepkiler; “güvenlikleştirme, güvenlik-dışılaştırma, kayıtsız kalma, ihmal etme, bertaraf etme, önlem alma, engel olma, izleme, izole etme” şeklinde örneklendirilebilir (Mesjasz, 2004: 9). Wolfers’a (1952) göre uluslararası ilişkilerde ulusların farklılaşan tehdit algıları ve tepkileri bunun bir örneğidir. Tüm bunların yanında Kopenhag Okulu, güvenliğin nesnel ya da öznel değil öznelerarası olduğunu ve sosyal olarak inşa edildiğini ileri sürerek tüm bu tartışmalara yeni bir boyut getirmiştir. Tehdidin inşa edilmesi konusu ilerleyen bölümlerde detaylı bir şekilde tartışılacaktır.

Güvenliğin ne ifade ettiğine ve güvenliğin belirleyici kavramlarına baktıktan sonra, güvenliğin bir tarihsellik içerisinde incelemek de önemlidir; çünkü “güvenlik çalışmalarını, tarihsel, kültürel ve derin bir politik mirasın ürünü olarak” algılamak gerekir (Buzan ve Hansen, 2009: 9). Güvenlik çalışmalarının köklü bir geçmişe sahip olmadığı söylenebilir. Buzan’a göre güvenlik, 1980’lere kadar gelişmemiş bir kavramdır ve güvenlik kavramının ihmalî söz konusudur (Baldwin, 1997: 8).

Bunun nedenlerini beş ana başlıkta inceleyen Buzan (2007), ilk olarak güvenliğin açıklanması zor bir kavram olmasına işaret eder. İkinci neden ise, II. Dünya Savaşı sonrası oluşan atmosferde “güç” kavramının ön planda olması nedeniyle güvenliğin geri planda kalması ve çalışmalara da yansımamasıdır. Üçüncü neden ise uluslararası ilişkiler disiplininin birinci büyük tartışmasını (1st Great Debate) oluşturan idealizm ve realizm çekişmesinin güvenlik kavramına değinmemesi, onun yerine güvenliğı çağrıştıran silahsızlanma ve barış çalışmalarına odaklanmasıdır. Dördüncüsü ise özellikle Soğuk Savaş’ın etkisiyle yoğun bir şekilde askeri stratejilerin geliştirilmesini öncüleyen Stratejik Çalışmaların, alandaki hâkimiyetinin neden olduğu materyalist tavrın, herhangi bir kavramsal çalışmayı dolayısıyla güvenlik kavramının çalışılmasını ötelediğı düşüncesidir. Kavramın yeterince çalışılmamasının son nedeni olarak Buzan, daha önce de bahsedilen güvenliğin aşırı muğlaklığı üzerinde durur (Buzan, 2007: 28-32).

Güvenliğin tarihsel gelişimini adeta özetleyen bu tabloda görüldüğü üzere Barry Buzan, güvenliğin tarih boyunca büründüğü rolleri ortaya koymuştur. Buzan ve Hansen (2009) da bu rolleri kavramsal bir kategorileştirmeye tabii tutmuştur. Güvenlikle tarih boyunca çeşitli şekillerde ilişkilendirilen kavramlar; tamamlayıcı, paralel ve muhalif olarak üç gruba ayrılmıştır.

“Tamamlayıcı kavramlar, daha yüzeysel ve spesifik sorulara işaret eder, caydırıcılık, strateji, çevreleme gibi. Paralel kavramlar, güvenliğı Siyaset Teorisinin ya da daha geniş bir uluslararası ilişkiler çerçevesinin içerisine alır, güç, kimlik, egemenlik gibi. Muhalif kavramlar ise güvenlik üzerinden çalışır ama diğer kavramlarla yer değiştirilmesi gerektiğini iddia eder, risk, barış gibi” (Buzan ve Hansen, 2009: 14).

Bu çerçeveler, güvenliğin tarihsel süreçte izlenmesini kolaylaştırmıştır. Arends ve Frederik (2009), güvenliğin tarihsel gelişiminde, Romalılar ve Atinalıların metinlerinde geçen güvenlik vurgularının yanında, 17.yy’da Thomas Hobbes’un yazılarındaki güvenliğe önem atfederler. Modern ulusal güvenlik anlayışının temelini oluşturduğu kabul edilen Hobbes (Haftendorn, 1991: 6), 17.yy’da Avrupa’da yaşanan iç savaşları tartışırken güvenlik kavramını ön plana çıkarmış ve “güvenliğı modern devletin temel kavramı haline getirmiştir” (Arends ve Frederick, 2009: 20). Hobbes ve öncesindeki dönemde devletin önemli kılınmasının nedeni; devletin, “toplum içi

anarşiye son veren ve vatandaşlarının güvenliğini sağlayan ve bu nedenle evrensel bir meşruluğa sahip olan tek aktör” olmasıdır (Kolasi, 2014: 125). Dolayısıyla “Hobbes ve diğer tüm önemli erken dönem düşünürleri, erken dönem liberalleri de dâhil olmak üzere, devleti merkeze alır, ancak esas alınan güvenlik nihayetinde bireysel güvenlidir” (Waever, 2008: 102). Bu nedenle Ole Waever (2008), güvenliğin bu dönemlerdeki anlayışının modern dönemlerde anladığımız güvenlik için bir şey ifade etmediğini ileri sürmektedir. Uluslararası İlişkiler disipliniyle paralel olarak gelişme gösteren modern güvenlik anlayışı 20. yüzyılın ürünüdür.

1.1.2. Güvenliğin Tarihsel Gelişimi

Uluslararası İlişkilerin akademik bir disiplin olarak doğuşunda büyük etkisi olduğuna inanılan I. Dünya Savaşı (Little, 1999: 202) ve hemen akabinde II. Dünya Savaşı, savaşların engellenmesi ve barışın korunması gibi hedeflerle alana ait bilimsel çalışmaların artmasını sağlamıştır (Burchill ve Linklater 2012: 19-20). Güvenlikle ilgili çalışmalarda ise II. Dünya Savaşı’na kadar askeri ve diplomatik tarihle sınırlandırılmış askeri bilimler hâkimdi (Walt, 1991: 213). Bu dönemde güvenlik kavramının ivme kazanamamasını ‘barışın’ çalışmalardaki baskın kullanımıyla açıklayabiliriz. İki savaş arası dönemde idealizm-realizm arasındaki akademik tartışmalarda barışın ve savaşın odakta olduğunu, bu tartışmaları önemli derecede yansıtan Edward Hallett Carr’ın *20 Yıl Krizleri* adlı eserinde görmek mümkündür. Aynı zamanda Waever’e göre bu dönemde kurulan Milletler Cemiyeti statükoyu koruma odaklıdır. Bu açıdan güvenlik kavramı hala gündemde değildir.

II. Dünya Savaşı, sivillerin de dâhil olduğu devasa bir savaş tecrübesi olarak güvenlik alanında önemli bir ivme kazandırdı. Profesyonel askerlerin hâkim olduğu güvenlik çalışmaları, artık ‘sivil stratejistler’ denilen Sosyal Bilimcilerin de etkin olduğu bir alan haline geldi. Bu yönüyle güvenlik çalışmalarının “II. Dünya Savaşı’ndan sonra altın çağını ve ilk dalgasını yaşadığı” (Walt, 1991: 214) söylenebilir. Bu ilk dalga 1960’ların ortalarına kadar sürdü. Soğuk Savaş yıllarının ilk dönemlerine denk gelen bu süreçte güvenlik çalışmaları konjonktür itibarıyla nükleer silahları konu aldı. ABD’deki RAND (Research and Development Corporation) isimli düşünce kuruluşu da bu tür çalışmaların yapıldığı önemli bir merkezdi. “Silahların denetlenmesi, konvansiyonel kuvvetlerin rolü, alternatif hedefleme politikaları, baskı,

caydırıcılık, tırmandırma” gibi askeri ve stratejik terimlerin oldukça yoğun olduğu çalışmalara rastlanır (Walt, 1991: 213-214).

Bu denli yoğun stratejik gündem nedeniyle bu dönemdeki çalışmalar için Stratejik Çalışmalar ifadesi de kullanılır. “Stratejik Çalışmalar, aktörlerin belirli politik amaçlara ulaşmak için askeri varlıklarını kullandıkları prosedürlerle ilgilenen bir araştırma alanıdır” (Evans, Newnham 1998: 518). Booth ve Herring’e göre (1994) Stratejik Çalışmalar, uluslararası ilişkilerin askeri boyutunu anlamlandırdığı için bu disiplinin bir alt-dalıdır. Baylis ve diğerlerine göre (2007) Siyaset Bilimi, Güvenlik Çalışmalarını, Güvenlik Çalışmaları Stratejik Çalışmaları, Stratejik Çalışmalar da Askeri Çalışmaları kapsar. Dolayısıyla Güvenlik Çalışmaları denilen alan en olgun haliyle stratejinin ve askeri güvenliğin dışında başka gündemleri de olan bir alandır. Soğuk Savaş sırasında güvenlik ve strateji çalışmalarının nispeten önemli bir şekilde örtüşmesi, nispeten sınırlı bir güvenlik çalışmasından kaynaklanmıştır. Amerikan-Sovyet kutuplaşmasının tek-tip tehdit anlayışı yaratması güvenliğin dar bir alan olarak kalmasının en önemli nedenlerinden biridir. Bu kısıtlılığın göstergelerinden biri de güvenlikle ilişkilendirilen strateji, caydırıcılık, çevreleme gibi tamamlayıcı kavramların (Buzan ve Hansen, 2009) sıkça referans gösterilmesidir. Bu açıdan bu dönemdeki çalışmalar “reel dünyanın spesifik sorunlarına dair eklektik ve disiplinlerarası bir yaklaşım” sergiler (Walt, 1991: 214).

Her ne kadar bu dönemdeki çalışmalar akademik olarak olgun sayılmasa da Güvenlik Çalışmaları’nın ortaya çıkış sürecindeki beş itici güç olan, “büyük güç politikası, teknoloji, [dönemsel] olaylar, akademik tartışmalar ve kurumsallaşma” Soğuk Savaş döneminin dinamikleridir (Buzan ve Hansen, 2009: 42). Nitelik bakımından kısıtlı kalsa da ‘Altın Çağ’ olarak adlandırılmasının nedeni güvenliğin gündemdeki yerinin oldukça arttığı bir dönem olmasıdır. Ulusal güvenlik kavramının bu dönemde politika haline gelmesi ve güvenliğe ilişkin ilk kavramsal sayılabilecek çalışmanın bu dönemde yapılması da bunun önemli göstergelerinden biridir.

Soğuk Savaş sırasında tehdit konuları askeri ve nükleer tehditler iken, “neye karşı tehdit?” sorusunun cevabı da ulusal güvenlik oldu. Ulusal güvenlik, bir politika formunda ilk kez 1947’de ABD’de Ulusal Güvenlik Yasası olarak karşımıza çıktı. Bu yasanın içeriğinde ulusal güvenlik herhangi bir tanımı ve çerçevesi çizilmeksizin ilk

defa ilgili kurumları ve görevleri tanımlanarak yüksek seviyeli bir devlet politikası haline geldi (www.cia.gov). Zamanla dünyada bir domino etkisi yaratarak tüm ülkelerde ulusal güvenlik duyarlılığını ortaya çıkardı. Bu gelişmelerin yanında ulusal güvenlik, kavramsal olarak da dikkat çekmeye başladı. Güvenliğin tanımına ilişkin ilk analitik girişim, 1952’de ‘*Muğlak bir Simge Olarak Ulusal Güvenlik*’ adlı çalışmasıyla Arnold Wolfers tarafından gerçekleştirilmiştir (Baldwin, 1997: 8). Wolfers (1952), güvenliği döneminin şartları gereği ulusal güvenlik kavramı üzerinden incelemiş ve muğlak bir kavram olduğundan hareketle tartışmaya açmıştır. Ardından gelen güvenlikle ilgili tanımlamalar bu muğlaklık tespitinden etkilenmiştir (Buzan, 2007: 27).

1970’lerin ortalarına gelindiğinde Güvenlik Çalışmaları ‘Rönesans’ yaşamıştır (Walt, 1991: 216). Artık nükleer silahlanma oldukça artmış, savaştan kaçınan dünya yumuşama dönemine girmiştir (Hobsbawm, 1996: 65). Güvenlik çalışmaları da kendisini reel dünyanın meselelerine kapamaya başlamış, akademik çalışmalar bağımsızlaşmıştır. Bu dönemde alana ilişkin çalışmalar yapan çeşitli kurumlar ortaya çıkmış; akademik çalışmalar finansal olarak desteklenmiş ve yayınlar artmıştır (Walt, 1991). Yani Buzan ve Hansen’in (2009) bahsettiği güvenlik çalışmalarının oluşmasında önemli itici güçlerden biri olan ‘kurumsallaşma’ bu dönemde başlamıştır. Yine bu dönemde mevcut güvenlik anlayışına yöneltelen ahlaki eleştiriler, özellikle nükleer savaş koşullarının yarattığı olumsuzluklara karşı barış çalışmalarının yükselişini desteklemiştir (Buzan ve Hansen, 2009).

1972’de BM İnsan Çevresi Konferansı ile çevre güvenliğinin (Açıkmeşe, 2011:47), 1973’te yaşanan petrol krizi de ekonomik güvenliğin farkındalığını yaratmıştır (Sheehan, 2005: 65). 1980’lerle birlikte de Soğuk Savaş boyunca hâkim olan güvenlik anlayışının genişlemesiyle ilgili tartışmalar ortaya çıktı (Buzan, 1983, Ulmann, 1983, Matthews, 1989, Roberts, 1990, Weiner, 1992) “Salt askeri anlayıştan” ibaret olan geleneksel güvenlik anlayışı yetersiz bulundu (Sheehan, 2009: 182). Bu açıdan genişlemeciler, “geleneksel realist güvenliği askeri olmayan tehditleri içerecek şekilde genişletmeyi hedeflediler” (Snyder, 1999: 2).

1990’larda Soğuk Savaş’ın bitişi genişlemenin haklılığını göstermiş ve bu tartışmalara değer kazandırmıştır (Jones, 1996: 206). Savaşın son bulması salt Sovyet-

Amerikan odaklı bakış açısının ortadan kalkması demektir. Bu da yeni farkındalıklar, yeni odaklar getirdi. “Savaş bloklarının dışında kalan dünyanın da güvensizliklerinin vurgusu, Doğu-Batı kadar Kuzey-Güney’in de bir geriliminin olduğu vurgusu ve güvenliğin şiddet barındırmayan boyutlarını ele almaya çalışan barışçı Gandhiciler geleneksel güvenlik anlayışına meydan okudu” (Bilgin, 2010: 74). Bunların yanında bu dönemde “devlet-altı çatışmalar, Kosova Savaşı, Körfez Savaşı, savaş zamanında cinsel şiddet ve ticaret, Somali ve Bosna insani müdahaleleri, AIDS ve HIV gibi salgın hastalıklar, çevresel bozulma” güvenliğe ilişkin yeni yaklaşımların tetikleyicisi gelişmelerdir (Buzan ve Hansen, 2009: 225). Tüm bu alternatif yaklaşımlar güvenlik çalışmalarına eleştirel bir bakış açısı kazandırdı (Buzan, Waever ve Wilde 1998: 2).

Mevcut yaklaşımlara karşı gelişen hem ahlaki hem de alanın yetersizliğiyle ilgili eleştiriler, güvenliği genişlemeye ve derinleşmeye zorladı. İlerleyen sayfalarda tanımlanacak olan ‘referans nesnesi’ ve tehdit türleri açısından çeşitliliği temel alan bu süreçler yeni güvenliğin yaklaşımlarını oluşturmuştur (Klause ve Williams, 1996). Böylece artık kimlik, çevre, kültür, ekonomi, sağlık gibi konularda da güvenliğe dair bakış açıları gelişmeye başladı (Buzan ve Hansen, 2007). Bu genişleme bir yandan da ulusal güvenliğin uluslararası güvenliğe doğru evrilmesini etkileyen bir gelişme olmuştur (Baylis, 2008: 73). Bu aşamadan sonra bu zamana kadarki hâkim bakış olan ulusal güvenlikçilerin yanında uluslararası güvenlikçiler, toplumsal güvenlikçiler, küresel güvenlikçilerin sesleri yükselmeye başlamıştır (Baylis, 2008). Ulusal güvenlikçilerin yalnızca içerinin güvenliğine yaptığı vurguya karşın, uluslararası çevrenin ya da dünya güvenliğinin de önemli olduğu fikri gelişmiştir. Böylece neye karşı tehdit sorularının cevabı da derinleşmiştir.

2000’lerde 11 Eylül saldırısıyla beraber realistlerin haklılığı yeniden gündeme gelmişse de geleneksele karşı eleştiriler devam etmiş; güvenliğe karşı daha kapsayıcı bir yaklaşımın gerekliliği vurgulanmıştır. Örneğin, Bilgin (2010);

“11 Eylül, geleneksel güvenlik yaklaşımlarının dünyadaki mevcut güvensizliklere ilaç olmak bir yana, onları tespit etmekten bile ne kadar uzak kaldığını bir kez daha hatırlatmıştır; dünya politikasını anlamaya çalışırken hem savaşa hem de barışa, hem sert hem de yumuşak güce, hem devletlere hem de devlet dışı aktörlere ilişkin konularla doğrudan ilgilenilmesi ihtiyacının önemini ortaya çıkarmıştır.” (Bilgin, 2010: 35)

11 Eylül saldırısı ve Irak müdahalesi sonrasındaki gelişmelerle güvenliğe ilişkin tartışmalar yeniden alevlendi.

1.2. Akademik Tartışmalar

“Güvenlik çalışmalarının odak noktası savaş olgusudur” (Walt, 1991: 212). Dolayısıyla alana ilişkin ilk tartışmalar savaş felsefesi üzerine gelişti. Hobbes, Kant ve Grotius’un temsil ettiği üç temel yol, savaşın engellenemeyeceği, engellenecekse nasıl engelleneceği konusunda fikirler sunmaktadır (Baylis, 2008). Ancak güvenlik çalışmalarının disiplinel bir alan olmasından bu yana tartışmalar çeşitlilik ve derinlik kazanmıştır. Buna göre güvenlik tartışmaları, “referans nesnesi olarak devletin ayrıcalığı, güvenlik gündemine iç tehditlerin de dâhil edilip edilmeyeceği, güvenliğin askeri sektörün ve güç kullanımının ötesine genişletilmesi, güvenliğin tehdit, tehlike ve aciliyet” dinamikleriyle ilişkisi etrafında gerçekleşmiştir (Buzan ve Hansen, 2009: 10-12).

Güvenliğe ilişkin yaklaşımları teorik çerçevede ele alacak olursak; Geleneksel ve Genişlemeci /Derinleştirmeci olarak iki temel başlık altında incelenir. Geleneksel yaklaşımlar İdealizm ve Realizmin güvenliğe ilişkin yaklaşımlarını ifade eder. Barış Çalışmaları ve Stratejik Çalışmalar da geleneksel çalışmalar altında gelişmiş spesifik alanlardır. Geleneksele eleştiri olarak doğan yaklaşımlar güvenlik literatüründe Genişlemeci/Derinleştirmeciler olarak ele alınır. Bunlara aynı zamanda yeni güvenlik de denir. Bunlar; sosyal inşacı, eleştirel, insani ve feminist güvenlik çalışmalarıdır. İnşacıların içerisinde Kopenhag Okulu, eleştirel çalışmaların içerisinde de Galler ve Paris Okulları gelişmiştir (Buzan ve Hansen, 2009). Bu çalışmanın odak noktası Kopenhag Okulu olduğundan, inşacı yaklaşım detaylı bir şekilde incelenecektir. Bunun yanında gelişen eleştiriye görmek açısından güvenlik çalışmalarının geleneksel ve hala hâkim yaklaşımı olduğu düşünülen realizm (Baylis, 2008: 71) de ele alınacaktır.

1.2.1. Geleneksel Güvenlik Anlayışı

Geleneksel güvenlik anlayışındaki ‘geleneksel’ ifadesi yeni güvenlik çalışmalarının yetersiz bulduğu devlet ve askeri merkezli bakış açısını temsil etmektedir. “Gelenekselciler güvenliği, devletin hayatta kalmasına karşı herhangi bir askeri tehdidin yokluğu olarak tanımlamaktadır” (Šulovic, 2004: 2). “Realistler, güvenliği gücün bir türevi olarak görme eğilimindeydiler: egemen bir pozisyona

ulaşmak için yeterli güce sahip bir aktör, sonuç olarak güvenliğini kazanacaktı... İdealistler, güvenliğini barışın bir sonucu olarak görmeye meyilliydi: kalıcı bir barış, herkes için güvenliğini sağlayacaktı” (Buzan, 2007: 26). Geleneksel güvenlik anlayışı “Milletler Cemiyeti’nin ilk zamanlarındaki idealizm ve Soğuk Savaş sürecinin önemli bir kısmında realizm, Soğuk Savaş’ın bitişinin ardından yeni idealizm ve 11 Eylül ile Birleşik Devletler ile bağlantılı olayların ardından yeniden realizm” (Baylis, 2008: 84) şeklinde gelgitlerle ilerlemiştir.

1.2.2. Realizm

Uluslararası İlişkilerin ana akım düşüncesi olan Realizm, güvenlik üzerine de düşünce üreten ilk yaklaşımlardan biridir. Güvenlikle ilgili devletçi (*statist*) ve devlet merkezli (*state-centric*) bir bakış açısı sunar (Bilgin, 2007). Devlet-merkezli yaklaşım, güvenliğini devletlerin davranışlarında inceleme eğilimidir. Güvenlik alanında izlemeye değer davranışlar devlet davranışlarıdır. Realistler, devleti güvenliğin merkezine yerleştirdikleri gibi, güvenliğini de devletin merkezine yerleştirmiştir. Devletçi bakış açısına göre devlet, “güvenliğin hem nesnesi hem öznesidir” (2007: 94). Bu doğrultuda devlet, güvenlik alanının hem koruyan hem de korunması gereken başlıca aktörüdür. Devletin güvenliğini sağlamadığı durumlarda, devletin diğer bütün davranış ve politikaları anlamsız hale gelir (Waltz, 1979: 113).

“Devletlerin özellikle diğer devletlerin askeri gücü ve bu birimler arasındaki maddi gücün dağılımındaki ya da yapısındaki temel kaymaların bir sonucu olarak hayati çıkarlarına yönelik tehditler hakkında endişeli oldukları varsayılmaktadır” (Kolodziej, 2005: 131). Bu nedenle devletler güç ve güvenlik için mücadele ederler” (Lynn-Jones, 1999: 54). Güç ve güvenlik ilişkisiyse “güvenlik ikilemi” (Herz, 1950: 158) yaratır. Bir taraf güvenlik için daha çok güç arayışına çıktığında diğerini güvensiz hissettirir. Kendini güvensiz hisseden taraf da daha fazla güç arayışına gider.

Waltz’a (1979) göre uluslararası ortam anarşiktir. Devletlerse bu ortamda hayatta kalmaya çalışırlar. Waltz’un bu yaklaşımı ‘ofansif’ ve ‘defansif’ olmak üzere iki farklı kamp oluşturdu (Wohlforth, 2010: 13). Kenneth Waltz, Stephen Walt ve Robert Jervis gibi defansif realistlere göre; “Bir devletin güvenlik kaygıları, ancak geçici olarak bir dizi olumlu göreceli kazanımla giderilebilir. Ofansif realizmin temsilcisi John Mearsheimer’a göre ise “devlet, devletlerin anarşik dünyasında

güvenliğinden asla emin olamaz ve bu nedenle artan kazanımlara dayanmak yerine gücünü agresif bir şekilde genişletmek için her fırsatı değerlendirmelidir” (Smith, 2015: 17-18).

Realizmin ve güvenliğin en parlak olduğu Soğuk Savaş döneminde, Hans Morgenthau’nun (1948) *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace* ve (1951) *In Defense of National Interest*, adlı çalışmalarında ulusal çıkar ve güç kavramlarına yaptığı vurguyla ulusal güvenlik ve güç politikalarının ön plana çıkmasında etkili olmuştur. Ardılları olan Robert Osgood, Arnold Wolfers ve Henry Kissinger da Morgenthau’nun parlattığı ulusal çıkar kavramından ilham alarak Soğuk Savaş döneminde başat kavram haline gelen ulusal güvenliğe ilişkin çalışmalar yapmıştır (Smith, 2015).

1.2.3. Yeni (Genişlemeci-Derinleştirmeci) Güvenlik Yaklaşımı

Soğuk Savaş’ın sonlarında kendini gösteren bu yaklaşımlarda, genişlemelerin ve derinleşmelerin ortak hedefi “güvenlik anlayış ve uygulamalarının merkezine insanın ihtiyaçlarını yerleştirmektir” (Bilgin, 2010: 39). Devlet de bu ihtiyaçların bir parçası olmaya devam etmektedir. Artık dünyadaki tüm bölgeler ve meselelerin güvenlik boyutu çalışılmaktadır. Eleştirel güvenlik çalışmaları, güvenliğin “insanları, onların davranışlarını kısıtlayan sosyal yapılardan özgür kılmayı” (Booth, 1994: 319), ifade eden ‘insan özgürleşmesiyle’ sağlanabileceğini savunur. İnsani güvenlik ise 1994’te Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı kapsamında yayınlanan İnsani Kalkınma Raporu ile gelişen bir yaklaşım oldu. BM, Soğuk Savaş endişelerinden uzak, insani kalkınma (freedom from want) ve (freedom from fear) insan yaşamının korunmasıyla ilgili güvenlik kavramının gelişmesini teşvik etmeye çalıştı (Malik, 2015: 70-71). Feminist güvenlik çalışmaları ise “kadınların deneyimlerinin, rollerinin ve savaş algılarının dikkate alınmasını içeren daha geniş bir güvenlik tanımını savunuyor... aynı zamanda “devlet güvenliğinin cinsiyetli doğasına” da dikkat çekiyor (Stokes, 2015: 44).

1.2.4. Sosyal İnşacılık

İnşacılık bir Uluslararası İlişkiler teorisi olmayıp, insan davranışlarının nesnelerden ve varlıklardan oluşan bir dünyayı nasıl ürettiğiyle ilgilenen sosyal

bir teoridir. 1989’da Nicholas Onuf’un *World of Our Making* çalışması bu sosyal teoriye temel kaynak olmuştur. Uluslararası İlişkiler alanına girişi 1990’ların ortalarında Alexander Wendt ve John Mearsheimer’in tartışmalarıyla başlar. Bu tartışma Uluslararası İlişkilerin büyük tartışmalarından pozitivist ve post-pozitivist tartışmasıdır. Adler’e (1997) göre rasyonalizm ve davranışsalcılığın tam ortasında olsa da post pozitivist kanadı temsil eden inşacılık, pozitivist yaklaşımların uluslararası politikayı açıklamada yetersiz kaldığı iddiasıyla alanı zenginleştirmiştir. Zamanla “politik ekonomi (Blyth, 2002), uluslararası organizasyonlar (Ruggie 1999, Barnett ve Finnemore 2004) ve güvenlik (Katzenstein 1996, Weldes 1999)” gibi konularda çalışmalar çoğalmıştır (McDonald, 2008).

“İnşacılar, sosyolojik yaklaşımlarla eleştirel kuramın bir kombinasyonuna dayanarak, dünyanın toplumlar arası etkileşim yoluyla sosyal olarak kurulduğunu savunurlar; aktörlerin ve yapıların karşılıklı olarak oluştuğunu; ve normlar, kimlik ve fikirler gibi düşünsel faktörlerin genellikle dünya siyasetinin oluşturulmasında ve dinamiklerinde merkezi rol oynadığını ileri sürerler” (McDonald, 2008:60).

Bu doğrultuda inşacıların dünya siyasetine olan yaklaşımları “devletlerin sosyal bir varlık, uluslararası ilişkilerin ise sosyal bir alan olduğudur” (Sarı Ertem, 2010: 184). Bu açıdan Waltz’un aksine Wendt’e göre “anarşi, devletlerin kendilerinin yarattığı” bir durumdur (1992: 395). “İnsanlar gibi, devletlerin de kimlikleri vardır ve bu kimlikler çıkarların temelidir” (Wendt, 1992: 398). Dost-devlet tehdit etmeyen, düşman devlet ise tehdit edendir. Bu dost-düşman ayrımı ise kimlikle yani kendini ve ötekini nasıl konumlandığıyla ilgilidir. Wendt (1992), devletlerin kendilerine hangi devletleri dost ya da düşman olarak belirlediğini ve bu devletlere karşı davranışlarındaki farklılaşmayı açıklamada geleneksel anlayışların yetersiz kaldığını ileri sürer. Wendt’e göre bunlar “öznelerarası faktörlerdir ve devletlerin güvenlik çıkarlarını etkiler” (1992: 396). İnşacılar, güvenliğin askeri güç gibi materyalist faktörlerle olan bağlantısını kabul etse de kimlik gibi düşünsel faktörleri güvenliğe ilişkin yaklaşımlarında merkeze yerleştirmiştir. Klotz ve Lynhch’e (2007) göre güvenlik sadece askeri kapasiteyle sabit bir unsur değildir. Hatta devletlerin askeri eylemlerini bile kimlik belirler (Katzenstein, 1996).

Bu çerçeveden bakıldığında inşacıların güvenliğe ilişkin bakış açıları da elbette güvenliğin inşası ve kimlikle ilişkisi üzerinedir. Güvenlik, doğayla, diğer insanlarla ve kendimizle olan ilişkilerimizle ilgili özel anlayışlarımızı ifade eder (Huysmans, 1998: 228). Yani güvenliğin farklı tanımları aslında farklı siyasi varlıkların ve bu varlıkların değerlerini yansıtır. Bu açıdan bir aktör için tehdit teşkil eden durum, diğer bir aktör için tehdit oluşturmaz. Hopf (1998)’a göre dünya politikasında tehdidin nerden geldiğine ilişkin evrensel bir tanım yapmak zordur. Dolayısıyla inşacılar için “güvenlik içeriğe özgü, sosyal olarak inşa edilir, soyut güvenlik tanımları geliştirmek yerine, bu içeriklerde güvenliğin nasıl ifade edildiğine odaklanırlar” (McDonald, 2008: 64).

İnşacılar kendi içerisinde klasik inşacılar ve eleştirel inşacılar olmak üzere ikiye ayrılır. Kimlik ve güvenlik ilişkisine yaklaşımları ve yöntemleri konusunda ayrışırlar. Klasik inşacılar, kimliğin ulusal güvenliği ne kadar etkilediğine ilişkin dışardan bir bakış açısıyla analitik bir yöntem izlerler. Kimliklerin, çıkarların ve güvenliğin arasındaki nedenselliği incelerler. Burada analizi dış dünyadan bakışla gerçekleştirmek pozitivist bir yöntemi temsil eder. Alexander Wendt ve Peter Katzenstein bu yaklaşımın temsilcileridir. Eleştirel inşacılar ise devletlerin çıkarları ve kimlikleri arasındaki nedensellikte şekillenen davranışlarından çok çıkarlar belirlenirken anlamların nasıl üretildiği ve sosyal konu ve nesnelerle nasıl bağlandığı üzerine odaklanırlar. Eleştirel inşacılar, kimlik konusundaki analizlerde bile analiz yapanın kendi dünyasından izler taşıdığını savundukları için dış dünyadan bakışın imkânsız olduğunu iddia ederler. Bu da post-pozitivist bir yaklaşımdır. Kopenhag Okulu bu yaklaşımın temsilcisidir (McDonald, 2008).

1.3. Kopenhag Okulu ve Güvenlik

Eleştirel inşacılığın temsilcisi olan bu okul, Danimarka merkezli Çatışma ve Barış Araştırmaları Enstitüsü (CPRI) bünyesinde ortaya çıkmıştır. “Barry Buzan, Ole Waever başta olmak üzere Jaap de Wilde, Morten Kelstrup, Pierre Lemaitre ve Elzbieta Tromer” önemli temsilcileridir (Baysal ve Lüleli, 2015: 70). Kopenhag Okulu, öznelerarası süreçlerde güvenliğin nasıl inşa edildiğine ve bu güvenlik inşalarının ne tür siyasi etkilerinin olduğuna odaklanmışlardır.

Bu bağlamda Bilgin (2010), okulun güvenliğe ilişkin üç temel argümanı olduğunu ileri sürer; “tarihsel, kuramsal ve etik-politik”. Tarihsel argümanı, II. Dünya Savaşı sonrası Avrupa’nın barışı sağlamadaki başarısını, gerginliklere ve askeri hassasiyete neden olan güvenlik ifadesini çok acil olmadıkça kullanmamaya gayret göstermekle açıklar. Dolayısıyla şiddet içermeyen çatışmalar (non-violent conflicts) kültüründen gelen Kopenhag Okulu üyeleri, aslında Barış Çalışmaları bünyesinde yola çıkmıştır (Waeber, 1989). Başlarda “barış ve güvenlik arasındaki ilişkiye” odaklanırken (Jahn, Lemaitre ve Waeber, 1987), 1990 ile birlikte güvenlik asıl çalışma alanları olmaya başlamış; güvenlik çalışmalarına güvenlikleştirme, güvenlik sektörleri ve bölgesel güvenlik kompleksi gibi üç temel kavramı kazandırmışlardır (Waeber, 2004).

Kuramsal argüman ise bu üç kavramdan biri olan güvenlikleştirmeye ve söz ediminin (speech act) yani söylemin yarattığı siyasiliğe işaret eder. Kopenhag Okuluna göre “güvenlik, bir söz edimidir” (Waeber, 1995: 55). Sorunlar kendiliğinden güvenlik konusu haline gelmezler. Bir mesele aktörler tarafından söz yoluyla güvenlik konusu haline getirilir ve “güvenlikleştirmek ya da güvenlikleştirmeyi kabul etmek her zaman politik bir tercihtir” (Buzan, Waeber ve Wilde, 1998: 29); çünkü “güvenlik, akademik açıdan zayıf olsa da siyasi açıdan oldukça güçlü bir kavramdır” (Buzan, 2007: 28).

Etik-politik argüman ise eleştirel güvenlik yaklaşımıyla Kopenhag Okulu arasındaki temel ayrım olan, sorunların güvenlik haline getirilerek mi yoksa güvenliğin dışına çıkarılıp normal süreçte mi çözülmesi gerektiği üzerindeki tartışmaya dayanır. Kopenhag Okulu güvenlik-dışılaştırmaya (desecuritization) teşvik eder (Bilgin, 2010: 62-63). Kopenhag Okulu, güvenliği “tartışılmaz iyi” olarak algılamaz; çünkü güvenlik kendi tehlikelerini de getiren bir kavramdır (Waeber, 1995). Bir yandan “devlet ve asker merkezli güvenlik yaklaşımının genişletilmesini savunurken öbür yandan da kişilerin değerlerine veya durumlarına karşı gelişen her türlü tehditlerin güvenlik problemi olarak ele alınmaması gerektiği konusunda uyarıda bulunur” (Açıkmeşe, 2011: 66).

Avrupa’nın bölgesel dinamikleriyle şekillenen Kopenhag Okulu’nun güvenlik yaklaşımı, belirli bir devletin güvenliğinden ziyade Avrupa bütünleşmesinin hız kazanmasıyla birlikte “kolektif güvenlik” üzerine gelişmiştir (Huysmans, 1998). Bu,

Avrupa Barış projesinin yanında, Avrupa güvenliğinin coğrafi boyutuyla da ilişkilendirilebilir. Bu doğrultuda ‘bölgesel güvenlik kompleksi teorisi’ gelişmiştir. Bu teorinin temel varsayımı; tehditler devletleri birbirine bağımlı kılar, coğrafi olarak yakın devletler ise tehdidin etki alanı nedeniyle birbirine daha çok bağımlıdır. Aynı tehditlerle birbirine bağımlı hale gelen devletlerin oluşturduğu gruba ‘bölgesel güvenlik kompleksi’ adı verilir. Güvenikleştirme teorisinin gelişmesiyle birlikte ‘aynı tehditlere sahip devletler’, ‘aynı güvenikleştirme sürecine sahip devletler’ olarak güncellenmiştir (Buzan, 1998: 198). Buzan ve Waever’in 2003’te yayınladığı *Regions and Powers* adlı çalışmada, teori daha da detaylandırılarak Avrupa, Amerika, Asya, Orta Asya ve Afrika bölgeleri güvenlik kompleksleri olarak ele alınmıştır.

Kopenhag Okulu köken itibarıyla Barış Çalışmalarına dayansa da uluslararası ilişkiler disiplindeki yeri güvenlik çalışmalarının genişlemeci derinleştirmeciler kategorisidir. Güvenlik gündemini askeri boyutların ötesine taşıma fikrinin öncüsü olarak görülen Kopenhag Okulu, Soğuk Savaş’ın sonlarında Avrupa’daki devletler için göç gibi toplumsal gelişmelerin de güvenlik sorunu teşkil ettiğinin farkındalığıyla (Waever ve diğerleri, 1993) geleneksel güvenlik anlayışının bunları karşılamadığı fikrini güçlendirdi.

Bu doğrultuda güvenlik, beş sektör içerisindeki faktörlerden etkilenir. Bunlar; askeri güvenliğe ek olarak siyasi, ekonomik, toplumsal ve çevresel güveniktir. Bu “sektörler, kendine özgü etkileşim kalıplarından bazılarını seçerek analiz amacıyla bir bütünün ayrıştırılmasına hizmet ederler” (Buzan, Waever ve Wilde, 1998: 8). Bu etkileşim kalıpları birbirleriyle ilişkili spesifik güvenlik aktörleri ve referans nesnelerinin arasındaki ilişkiden doğan spesifik güvenlik bağlamlarını temsil eder. Bu spesifikleştirmenin amacı ise güvenlik sorunsalındaki karmaşıklığa neden olan sayısız değişkeni aza indirgeyip, analizi kolaylaştırmaktır (Buzan, Waever ve Wilde, 1998: 8). Sektörler, yalnızca bir analiz çerçevesi değil aynı zamanda aktörlerin ve referans nesnelerinin tanımlamalarını da yapar. Belirli bir odak noktası sağlamasına rağmen, bu sektörlerin her biri diğerleriyle yakından bağlantılıdır ve bir bütünü temsil ederler. Waever’e göre bu sektörler “çoğu zaman birbirleriyle öyle bir etkileşime girer ki bir aktörün askeri güvenlik korkusu, bir başka devletin ekonomik güvenlik kaygısına yol açabilir”, bu yüzden “tüm güvenlik türlerini bir arada çalışmak” gerekir (2008: 152).

Security: A New Framework for Analysis (1998) adlı eserde bu sektörlere ilişkin çeşitli referans nesneleri ve aktörleri örneklerle detaylandırılmıştır. Devlet-egemenlik, toplum-kimlik, çevre-sürdürülebilirlik, ekonomi-şirketler gibi tanımlamalar yapılarak spesifik güvenlik ilişkileri analiz edilmiştir. Kısaca Kopenhag Okulu, alana iki önemli katkı sağlamıştır. Bunlardan birincisi, güvenlik anlayışını, tanınmayacak kadar genişletmeden geleneksel siyasi ve askeri sektörlerin ötesine taşıması; ikincisi de sorunların ne zaman güvenlik konusu haline geldiğini anlamak için “inşacı bir operasyonel yöntem” kullanmasıdır (Nyman 2013, 52).

1.4. Güvenlikleştirme Teorisi

Kopenhag Okulu’nun ‘Güvenlikleştirme Teorisi’nin, genel hatları ilk olarak 1995’te Ole Waever tarafından *Securitization and Desecuritization* adlı çalışmada çizilmiş, teori 2003’te yeterli olgunluğa erişmiştir (Waever, 2003: 21). İlk haliyle referans nesnesi açısından yalnızca devleti baz alırken, Barry Buzan, Ole Waever ve Oscar Jaap De Wilde’in ortak çalışması olan *Security: A New Framework for Analysis* adlı kitapta yeni güvenlik sektörleriyle birlikte analiz edilmesiyle birlikte önemli bir ilerleme kaydetmiştir. Güvenlikleştirme teorisi hakkındaki çalışmalara; göç (Huysmans 2000); organize suç (Stritzel 2017); AIDS/HIV (Sjöstedt 2011); Avrupa sınırları (Neal 2009); askeri güvenlik (Stritzel ve Chang 2015); ve çevresel güvenlik (Floyd 2010) örnek gösterilebilir. Bunların yanında güvenlikleştirme alanında batılı olmayan çalışmalar da gelişmiştir (Bilgin 2011, Greenwood and Wæver 2013, Vuori 2014, Kent 2016, Jackson 2016, Wilkinson 2016).

Kopenhag Okulu’nun inşacı operasyonel yöntemini temsil eden Güvenlikleştirme teorisinin temel iddiası; “belirli meselelerin bir güvenlik sorunu olarak varlığının ve yönetiminin tamamen nesnel koşullara bağlı” olmadığıdır (Balzacq ve Guzzini 2015, 3). “Güvenlik nesnel bir durum değil, sosyal bir sürecin çıktısıdır” (Williams, 2003: 513) Meseleler “kendiliğinden güvenlik sorunu haline gelmezler” (Bilgin, 2010: 83). Dolayısıyla teorisinin temel sorusu “meseleler, güvenlik işlevini öznelarası sosyo-politik süreçlerle nasıl edinir?” şeklindedir (Stritzel ve Vuori, 2016: 50).

Bir meselenin güvenlik işlevini kazanabilmesi için bir tehditten bahsedilmesi gerektiğine yukarıda değinilmişti. Bu doğrultuda güvenlikleştirmenin de “tehditlerin

sosyal inşası” (Buzan, Waever ve Wilde, 1998: 34) olduğu iddiası göze çarpar. Tehditlerin sosyal olarak inşa edildiği iddiası, güvenliğin sosyalliğine ve ontolojisine odaklanıldığını göstermektedir. Güvenliğin tanımlamadaki tartışmalar da bu sayede büyük ölçüde aşılmıştır. Teoriye göre; “güvenlik bir sorunu çerçevelemenin belirli bir yoludur” (Waever, 1996: 106) ve “bir söz edimidir”. Bu açıdan güvenlikleştirme teorisi söz edimi teorisinden de beslenir. Özetle güvenlikleştirme; belli meselelerin güvenlik tehdidi olarak söylemsel inşasıdır (McDonald, 2008:1). Güvenlikleştirme, sosyal bir inşa olduğu kadar aynı zamanda sosyal bir başarıdır (Abrahamsen, 2005: 57). Bu noktada başarılı ve başarısız güvenlikleştirme ayrımı ortaya çıkmaktadır. Başarıyı sağlayan çeşitli etmenlere de literatürde ‘kolaylaştırıcı faktörler’ adı verilir (Buzan, Waever ve Wilde, 1998: 31).

Güvenlikleştirmenin temel “tanımı ve ölçütü, önemli siyasi etkilere sahip olmak için yeterli düzeyde göze çarpan bir varoluşsal tehdidin öznelarası oluşturulmasıdır” (Buzan, Waever ve Wilde, 1998: 25). Bu tanım üzerinden giderek güvenlikleştirmeyi oluşturan analiz birimlerini görmek mümkündür. Burada siyasi etkilere sahip olmak için bir meseleyi varoluşsal tehdit olarak sunan taraf ‘güvenlikleştirici aktör’dür. Varoluşsal bir tehdit ile karşı karşıya kaldığı ya da tehdit altında olduğu iddia edilen birim de ‘referans nesnesi’dir. Güvenliğe ilişkin sektörlerden herhangi birindeki dinamikleri etkileyebilen aktöre de işlevsel aktör denir. Öznelarası oluşturulan güvenlikleştirme sürecinde, güvenlikleştirici öznenin hitap ettiği diğer özneler de ‘dinleyici kitlesi’ denir (Buzan, Waever ve Wilde, 1998).

1.4.1. Güvenlikleştirme Teorisinin Entelektüel Kökenleri ve Ağırlık Merkezleri

Teoriye detaylı olarak geçmeden önce güvenlikleştirme teorisinin dayandığı entelektüel kökenlere bakmak faydalı olacaktır. Rita Floyd’a (2010) göre Ole Waever, teoriyi oluştururken Kenneth Waltz, Jacques Derrida, Carl Schmitt, John L. Austin gibi isimlerden ilham almıştır. Waltz’un ‘sistemdeki kapasitelerin dağılımı modellenmesi’ güvenlikleştirmenin başarısıyla ilişkilendirilmiştir. Waever’e göre; Güvenlikleştirici aktörün pozisyonu, güvenlikleştirmedeki başarısını etkiler.

Jacques Derrida ise güvenlikleştirmenin söylemsel yönüyle ilgili ilham vermiştir. Derrida’ya göre söz edimi sabit bir eylem değildir; ayarlanamaz ve her daim

akış içerisinde. Dolayısıyla etkili bir söz edimi için tecrübeye dayalı bir değerlendirme yapılmamalıdır; çünkü tecrübeler, sürekli bir değişim ve akış içerisinde olan eylemler için anlamsızdır. Waever bunu güvenlikleştirmelerin başarısının tahmin edilemeyeceği konusuyla bağdaştırmıştır.

Words, Images, Enemies: Securitization and International Politics adlı çalışmasında Michael C. Williams (2003), Carl Schmitt'in teorisiyle güvenlikleştirme teorisini bağdaştırmıştır. Schmitt, 'politikanın' dost-düşman gruplaşmalarının ve yarışının aşırı yaşandığı koşulları ifade ettiğini savunur. Güvenliğin de tehdit eden ve tehdit edilen unsurlarını barındırmasıyla aşırı politize koşulları ifade ettiği söylenebilir. Yani güvenlikleştirilen bir mesele, dost-düşman ayrımını zaten yapmış, 'ötekisini' yani tehdidini çoktan çerçevelemiştir.

John L. Austin'a göre güvenlik bir söylemsel eylemdir. Söylem eyleminin yapıldığı an itibarıyla güvenlik meydana gelir. Bu da söylemin performatif yönünü vurgular. Austin'e göre performatif eylemlerde, yanlış ya da doğru yoktur. Güvenlik alanı bu eyleme göre şekillenir. Dolayısıyla söylemin gücü, güvenlikleştirmeyi kolaylaştırır. Güvenlikleştirmedeki kolaylaştırıcı faktörler kavramının kökeni bu anlayışa dayanır (Floyd, 2010: 10-23).

Güvenlikleştirme teorisinin kökenlerinde de görüldüğü üzere, bu teoride iki ağırlık noktası mevcuttur: konuşma eyleminde güvenliğin ifadesi ve bir tehdidin öznelarası inşası. Stritzel (2007), bunu içselci ve dışsalci bakış açısı olarak açıklar. Güvenliğin söylemine yapılan vurgu içselci bakış açısını temsil eder. Dışsalci bakış açısı ise güvenlikleştirmenin öznelarası bir süreç olmasına, dolayısıyla güvenlikleştirici aktörün konumunun, dinleyici kitlesinin ve koşulların da rolüne vurgu yapar.

Austin'e benzer olarak, Waever'e göre "güvenlik bir söz edimidir, gerçeklikle ilgisi olmak zorunda değildir ve telaffuzun kendisi bir eylemdir. Bir şey söylendiği an, o olmuş olur" (1995: 55). Buna karşılık, dışsal unsurlara vurgunun yapıldığı ifadeler de rastlanmaktadır. Güvenlikleştirici söz ediminin gerçekleşmesi henüz güvenlikleştirmenin gerçekleştiği anlamına gelmez, "güvenlikleştirici hamle" olarak kalır, eğer ki söz ediminin hitap ettiği dinleyici kitlesi güvenlikleştirmeyi kabul ederse, o zaman güvenlikleştirilmiş olur (Buzan, Waever ve Wilde, 1998: 25). Burada

dinleyici kitlesine de rol biçilmiştir. Aynı zamanda güvenlikleştirmeyi başarılı kılan kolaylaştırıcı faktörlerde belirtilen “güvenlikleştirici aktörün sosyal statüsü ve iddia edilen tehditlerin özellikleri” (Buzan ve Waever ve Wilde, 1998: 33) gibi dışsal faktörler de öznelerarası sosyal alanı vurgulamaktadır.

Güvenlikleştirme teorisinde söylemin gücüne yapılan vurgunun daha fazla olduğu yönünde eleştiriler mevcuttur. Özellikle *Security, the Speech Act, Securitization and Desecuritization* ve *Concepts of Security* (Waever, 1989, 1995, 1997) gibi erken dönem çalışmalarda bu yoğun vurguyu görmek mümkündür (Stritzel, 2007). 1998’de yayınlanan *Security: A New Framework for Analysis* adlı çalışmayla birlikte ‘dinleyiciler’ kavramı eklense de Balzacq’a (2005) göre yeterli bir çerçeve çizilmemiştir. McDonald (2008) ise sonradan geliştirilen “kolaylaştırıcı koşullar” kavramının yetersiz açıklandığını, güvenlikleştirmenin içerisinde geliştiği koşulların rolünün çok daha fazla olması gerektiğini savunmuştur.

Bu noktada Stritzel (2007), yalnızca içselci okumanın yani belli bir söyleme odaklanmanın reel dünyayı analiz etmede yetersiz kaldığını vurgulamaktadır. Waever (2015), tüm bu eleştirilere bir cevap olarak; faktörlerinin çoklu aktörler arasında karşılıklı şekillendiği, güvenliğin *siyasi birlikte yapımını* (political co-production) ön plana çıkartmıştır. Bu açıdan bu çalışmada, güvenlikleştirme bir süreç olarak ele alınacak, güvenlik söylemlerinin yanında, birlikte yapıma dair çeşitli faktörler de değerlendirmeye alınacaktır.

1.4.2. Güvenlikleştirmenin Başarısı/Tamamlanması

Waever’in (1996), Schmitt’ten ilham alarak bir sorunun çerçevelenmesine yaptığı vurgu, güvenlikleştirmenin başlangıç noktasını iyi derecede ifade etmektedir. Bir sorun güvenlik iddiasıyla çerçeve içine alındığında, tehdidin ve referans nesnesinin adı konmuş olur. Bunu söz yoluyla ifade etmek ve güvenlik sorununu öncelikle görünür kılmak, güvenlikleştirmenin hareket noktasıdır. Buna göre güvenlikleştirici aktörler, güvenliği telaffuz ederler ve güvenlikleştirmeyi başlatırlar. Bu, “güvenlikleştirici hamle”dir (Buzan, Waever ve Wilde, 1998: 25). Beka güvenlik ilişkisi tüm güvenlik sektörleri için geçerli olduğundan (Emmers, 2010: 137), güvenlikleştirici hamleyle birlikte, ilgili konu, önem sırasında diğer konuların üstüne taşınmış olur. Dolayısıyla güvenlikleştirme sürecinde “güvenlik, politikayı oyunun

kurallarının dışına çıkarma, spesifik bir politika oluşturma ya da politika üstü bir eyleme geçme” (Buzan, Waever ve Wilde, 1998: 23) işlevi görür. Bu açıdan “Güvenlik, sadece bir söz edimi ya da sosyal inşa değil, normal politikaların ötesinde önlemler almayı gerektiren, düzenlemeleri çiğneme hakkı veren olağanüstü politikaları çağırıştırır” (Williams, 2003: 514). Dolayısıyla güvenlikleştirici aktörler, bu güvenlik sorununu çözmek için olağanüstü tedbirler almayı talep eder (O’Reilly, 2008: 69). Buna göre, “‘güvenlikleştirici hamle’ izleyicinin aksi takdirde uyulacak kuralların ihlalini hoş görmesini sağlamaktır” (Waever, 2003: 11).

Güvenlikleştirici hamlenin bir sonraki aşaması, dinleyicilerin ortada bir güvenlik sorunu olduğunu kabul etmesidir. Böylelikle güvenlikleştirme tamamlanmış olur. Buradan hareketle başarılı bir güvenlikleştirme için üç temel faktör vardır; “varoluşsal bir tehdit, aciliyet eylemi ve mevcut kuralların çiğnendiğine dair birimler arası ilişkiler üzerinde etki”. (Buzan, Waever ve Wilde, 1998: 26). Mevcut bir tehditten bahsetmek için de ortada gerçekten bir tehdidin olup olmasının bir önemi yoktur (Buzan, Waever ve Wilde, 1998: 26). Bir tehdidin iddia edilmesi ve ortak (güvenlikleştirici aktörler- izleyiciler arasında) bir tehdit anlayışının öznelarası oluşmuş olması yeterlidir. Buzan, Waever ve Wilde, tehditlerin gerçekten var olup olmadığını aramanın, güvenlikleştirme teorisini bir ‘algı ya da yanlış algı’ teorisine indirgeyeceğini, bu yüzden radikal bir inşacı yaklaşım belirlediklerini vurgulamıştır (1998: 204). Teorinin amacı tehditlerin inşa edildiğini görünür kılmaktır. ‘Paranoya’ (olmayan tehdidin güvenlikleştirilmesi) ve ‘kayıtsız kalma’ (görünen tehditlerin güvenlikleştirilmemesi) gibi objektif sayılabilecek birkaç güvenlik eylemi dışında tüm tehditler tarihsel ve materyal şartlardan etkilenecek inşa edilir (Buzan, Waever ve Wilde, 1998: 57). Güvenliğin politik doğasına vurgu yapan Kopenhag Okulu teorisyenleri, “tehdidi bilimsel olarak araştırarak karar vermenin mümkün olmadığını belirtmiştir” (Buzan, Waever ve Wilde, 1998: 32).

Aciliyet eylemine ilişkin ise “eğer sorunun üstesinden şu anda gelinmezse, her şey için çok geç olacak...” (Buzan, Waever ve Wilde, 1998: 26) retoriğine vurgu yapılmaktadır. Güvenlikleştirme, bu mesajı karşı tarafa hissettirmenin peşindedir. Son olarak mevcut düzenlemelerin ortadan kaldırılmasına dair kurumlar arası etkileşimlerin olması güvenlikleştirmenin başarıya ulaşmasında önemli bir

göstergedir. Örneğin; savaş ilanı yapan bir devlet başkanının orduya yetki vermesi gibi.

Waeber'e (2014) göre, "güvenlikleştirme teorisi bir Uluslararası İlişkiler teorisi değildir. Bir güvenlik teorisidir". Dolayısıyla güvenliğe ilişkin her türlü vakadan beslenir. Bu doğrultuda güvenlikleştirme kendine has bir operasyondur. Derrida'dan hareketle Waeber, daha önce başarıya ulaşmış bir eylemin bir başka sefere başarısızlıkla sonuçlanmasının mümkün olduğunu belirtmiştir. Buna karşın yeni aktörlerin de söz edimlerinde kendilerinden beklenmeyen başarılarla imza atması muhtemeldir. Dolayısıyla Floyd'a göre, kimin güvenlikleştirme yapabileceği ya da hangi olayın güvenlikleştirme olarak sayılabileceği konusu aslında işin sonunda anlaşılabilir bir durumdur. Floyd ilk duruma Doğu Avrupa'daki komünizmi; ikinci duruma da çevreciler hareketini örnek vermektedir (Floyd, 2010: 23).

Güvenlikleştirmenin başarısını gösteren koşulların yanında, bu başarıyı 'kolaylaştırıcı faktörler' (Buzan, Waeber ve Wilde, 1998: 17) de vardır. Bunlar iç ve dış faktörler olarak ikiye ayrılır. İç faktör, güvenlikleştirmede kullanılan dilin gücünün, güvenleştirmeyi kolaylaştırmasına dayanır. Güvenleştirmenin çekirdek değerlerinden biri de 'söz edimidir'. Teoriye göre "Güvenlik bir söz edimidir... Telaffuzun kendisi bir eylemdir" (Waeber, 1995: 55). Burada Kopenhag Okulu yazarlarının altını çizdiği nokta, söylemin gerçekleştiriciliğidir. Çünkü Kopenhag Okulu için;

"güvenlik, sosyal olarak inşa edilmiş bir kavramdır. Sadece belirli bir sosyal bağlam için belirli bir anlama sahiptir. Dolayısıyla, onun anlamı, dış ortamdaki maddi değişiklikler ve konular hakkında düşünme biçimimizdeki değişikliklerin bir sonucu olarak değişime tabidir" (Sheehan, 2005: 43).

Güvenliğin anlamındaki bu değişim nasıl meydana gelir? "Fikirler dil aracılığıyla yayıldıkça ve insanlar o fikirlere inanıp, onlar hakkında konuşup, onlar doğrultusunda hareket ettikçe, fikirlerin ortaya koyduğu dünyanın bir kısmı gerçekleşmiş olur" (Aydın-Düzgüt, 2016:155). Güvenleştirmeci aktör, güvenliği söyleyerek olağanüstü önlemler almayı gerektiren politika üstü bir gündem yaratır. Böylelikle güvenliğin birlikte yapımının temelini atmış olur. Hedef kitleyle güvenlik konusunda ortak bir anlayış inşa etmek ve onları ikna etmek için de çeşitli retorikler

geliştirilir. Burada kullanılan dil, sorunu “dramatize ederek” (Buzan, Waever ve Wilde 1998: 26) ya da “korku” (Abrahamsen, 2005: 59) üreterek hedef kitleyi ikna etmede kolaylık sağlar. Bu yüzden “güvenlikleştirme çalışmak diskur ve siyasi grupları çalışmaktır” (Buzan, Waever ve Wilde, 1998: 25). Söylemlere bakarak güvenlikleştirmenin içeriğinin nasıl şekillendiğini görmek mümkündür. Burada söylemler klasik anlamda konuşma eylemidir. Ancak Möller (2007) ve Williams (2003) gibi yazarlar için söz edimini yalnızca sözel bir konuşma olarak algılamak dar bir bakıştır. Görsellerin de güvenliğin inşası sürecinde önemli rol oynadığını söylemek mümkündür. Bu açıdan aslında ‘dinleyiciler’ kavramına daha çatı bir ifadeyle ‘hedef kitlesi’ demek doğru olacaktır.

Kolaylaştırıcı faktörlerin dışsal boyutu ise ilk olarak, Waltz’dan esinlenilen güvenlikleştirici aktörün ‘sosyal gücü’nü vurgulamaktadır. Buzan, Waever ve Wilde’e (1998) göre bazı aktörler güvenliği çerçeveleme konusunda genel bir ikna gücüne sahiptirler. Aktörün sosyal pozisyonu ne kadar yüksek seviyedeysse, nüfuzu o kadar yüksek olacak; dolayısıyla güvenlikleştirme bir o kadar kolaylaşacaktır. İkinci dış faktöre göre ise bir tehdidin, bağlama ve hedef kitlenin kabulüne uygun atıflar yapması güvenlikleştirmeyi kolaylaştırır. Bu başlıklar tek başlarına bir güvenlikleştirmeyi gerekli kılabilecek etkiye sahip değildir ancak kolaylaştırıcı etkileri vardır. Örneğin; çevre konusunda güvenlikleştirme yapılacaksa kirlenmiş sulara işaret etmek hedef kitleyi ikna için iddiayı güçlendirir niteliktedir (Buzan, Waever ve Wilde, 1998: 17). Ya da iddia edilen tehdit, toplumsal hafızada bir karşılık buluyorsa ikna etmek kolaylaşır. Kısaca tehdidin tarih algısı ve içeriğe uygunluğu kolaylaştırıcı faktörlerdendir.

1.4.3.Güvenlikleştirmenin Birimleri

Güvenlikleştirmenin tanımını, sürecini, başarısını ya da kolaylaştırıcı koşullarını analiz ederken kullandığımız üç temel birim göze çarpmaktadır. Bunlar güvenlikleştirmenin iskeletini oluşturan “referans nesnesi, güvenlikleştirici aktör ve diğer işlevsel aktörlerdir” (Buzan, Waever ve Wilde, 1998: 36). Güvenlikleştirici aktör, bir referans nesnesinin varoluşsal bir tehdit altında olduğunu ilan eden ve söz edimini gerçekleştiren taraftır. Genellikle bunlar “siyasi liderler, bürokratlar, hükümetler, lobi ve baskı gruplarıdır” (Buzan, Waever ve Wilde 1998: 40). Waltz’a

benzer şekilde, sosyal yapının içerisindeki aktörün kapasitesi arttıkça, güvenlikleştirmede de başarılı olması söz konusudur. Bu yüzden Waever'e göre bu varoluşsal "tehdit, kurumsal bir temsil ya da elit bir grup tarafından belirlenmeye yatkındır" (1995: 57). Kopenhag Okulu, güvenlikleştirici aktörün tanımlanmasının zor olduğunun altını çizmiştir. Önerdiği yol ise güvenlikleştirici konuşmayı kimin yaptığına değil, konuşmayı şekillendiren örgütsel mantığa odaklanmaktır (Buzan, Waever ve Wilde, 1998: 41). Konuşmaları yapan kimsenin temsil ettiği ya da sorumlu olduğu bir grubun varlığı ihmal edilmemelidir. Bu açıdan güvenlikleştirici aktörleri belirlerken bireyleri tek başına ele almak yanlış bir yol olacaktır. Aynı zamanda bir devletin de güvenlikleştirici aktör olarak ele alınması doğru olmayacaktır. Çünkü X devleti Y meselesini güvenlikleştirdi demek, X devleti içerisinde güvenlikleştirmeye muhalif bürokratları göz ardı etmek demektir.

Bir diğer birim olan referans nesnesi, varoluşsal bir tehdit altında olduğu iddia edilendir. Buna göre referans nesnesi hakkında; "O [şey] hayatta kalmak zorunda ve bu yüzden şunun yapılması gerekiyor..." ifadesi kullanılır (Buzan, Waever ve Wilde, 1998: 36). Tehditlerin inşa edilebilirliğinden yola çıkarak prensipte birçok alanda referans nesnesi oluşturulabilirken, pratikte referans nesneleri, geleneksel olarak devlet ya da ulus olmaya meyillidir (Buzan, Waever ve Wilde, 1998: 36). Çünkü kolaylaştırıcı faktörlerin de etkisiyle bazı referans nesneleri diğerlerine göre daha avantajlıdır.

Güvenliğin bütüne hitap ediyor olması onu daha etkin kılar. Büyük, orta ve küçük seviyeli referans nesneleri mevcuttur. Büyük çaptaki güvenlikleştirilen nesneler, küresel düzeyde tüm dünya için tehdit unsuru oluşturduğu iddia edilenlerdir. Küçük seviyeli nesnelerse bireyler ve gruplardır. Orta seviyeliler ise devlet, ulus gibi nesnelerdir. Güvenlikleştirme teorisyenlerine göre orta ölçekli nesneleri çalışmak daha başarılı bir güvenlikleştirme sağlar (Buzan, Waever ve Wilde, 1998). Diğer seviyeler meşruluk elde etmekte zorlanır. Bununla beraber bir güvenlikleştirmede aynı anda tüm seviyelerde referans nesnesi belirtilebilir. Örneğin; Bush yönetimi Saddam yönetimini güvenlikleştirirken, büyük çapta; nükleer tehdidin dünya barışına, orta düzeyde; Amerikan devleti ve Batı medeniyetine, küçük çapta ise Irak'ta yaşayan insanların haklarına karşı bir tehdit olduğunu öne sürerek üç seviyede de güvenlikleştirme yapmıştır (Baysal, 2013).

Son birim olan diğer işlevsel aktörler, güvenlikleştirmeyi yapan aktörler olmayıp güvenlik alanının dinamiklerini etkileyen aktörlerdir. Yani bu aktörler ne referans nesnesi, ne dinleyici, ne de güvenlikleştirici aktördür. Kopenhag Okulu, işlevsel aktörleri *Securitiy: A New Framework for Analysis* adlı çalışmada her bir güvenlik sektörü (siyasi, askeri, çevresel, toplumsal, ekonomik) içerisinde örneklendirerek açıklamıştır. Askeri sektörde silah şirketleri, çevre sektöründe nükleer, kimya ya da tarım şirketleri gibi aktörler güvenlikleştirme alanında önemli rol oynar (Buzan, Waever ve Wilde, 1998). Örneğin; çevre sektöründe, nükleer enerji şirketleri, ekosisteme olan etkileri itibarıyla, çevreyi nasıl kullanacakları ve bunların nasıl düzenleneceği konusunda tartışmaların merkezindedir (Buzan, Waever ve Wilde, 1998: 79). Dolayısıyla çevre güvenliğiyle doğrudan ve büyük ölçüde bağlantıları olan aktörlerdir. Medya da önemli etkilere sahip bir mercii olarak işlevsel aktörlere dâhil edilebilir (Baysal, 2013). Medya kendi etki alanında bir hedef kitlesine sahiptir ve bu hedef kitleye yansıttığı mesajların amacı güvenlikleştirme mi yoksa reyting mi belirsizdir. Bu açıdan bir güvenlikleştirici aktör olarak ele alınması doğru olmayacağı için işlevsel aktör olarak ele alınabilir.

Kopenhag Okulu'nun orijinal çalışmasında güvenlikleştirme birimleri başlığı altında bu üç unsur (referans nesnesi, güvenlikleştirici aktör, diğer işlevsel aktörler) bulunmaktadır. Hedef kitle kavramının üzerinde yeterli durulmadığına dair gelişen eleştiriler (Balzacq, 2005, O'Reilly, 2008) ışığında, hedef kitleyi dördüncü bir birim olarak incelemek faydalı olacaktır. Güvenlikleştirmede hedef kitleye düşen rol, söz edimini kabul ederek, yani iddia edilen bir tehdidin varlığı konusunda ikna olarak güvenlikleştirmenin nihayete ermesini sağlamaktır. Dolayısıyla bu öznelerarası bağlamı oluşturan öznelerden biri olarak hedef kitle, oldukça önemli bir role sahiptir. Bu açıdan Balzacq'a (2005: 132) göre "hedef kitlenin özellikleri ve algıları" güvenlikleştirmenin başarısında hayati önem taşır. Onların duyguları ve çıkarları baz alınması gereken önemli ölçütlerdir.

Yine Balzacq'a (2005) göre hedef kitle, güvenlikleştiriciye iki boyutta destek sağlar; resmi ve ahlaki destek. Güvenlikleştirmede olağanüstü tedbirler ortaya koyabilmek için halkın desteğini almak ahlaki anlamda meşruiyet kazandırırken, güvenlikleştircinin sorumlu olduğu resmi kurumlara karşı, yetkililerden olur alma durumu mevcuttur. O'Reilly (2008: 67), güvenlikleştirmede hedef kitlenin niceliği ve

niteliği ile ilgili “kritik kitle” kavramını geliştirmiştir. Bu kavrama göre hedef kitlenin çoğunluğu yani yarısından fazlasının ikna olması gvenikleştirmenin başarılı olduğunu gösterir. Aynı zamanda hedef kitlenin gvenikleştirilen konuya karşı ilgisiz olmaması ve konuya uygun bir kitle olması gerekir.

II. BÖLÜM

BREXIT VE GÜVENLİKLEŞTİRME

İngiltere'nin, Stephen George'un deyiimiyle 'tuhaf bir AB üyesi' olduğı fikri geniş bir kabul görmektedir. Birliğin kuruluşundan bu yana birçok istisnanın muhatabı olan İngiltere, AB ile ilişkilerinde bugün gelinen noktada müzakereleri sürdürülen aktif bir ayrılma süreci içerisinde. Ayrılığa giden tarihsel süreçte, William Churchill'den David Cameron'a kadar birçok siyasi liderin ve partinin Avrupa'ya olan yaklaşımı etkili olmuştur. Bunun yanında Brexit'i anlamlandırmak açısından İngiltere'ye ait psikolojik ve kültürel kodlar da önemlidir.

Ülkenin Avrupa entegrasyonu ile olan gelgitli ilişkisine rağmen, 23 Haziran 2016 tarihli Brexit referandumunda ayrılma yanlısı bir sonuç çıkması çok da beklenen bir durum olmamıştır. Referandumun hemen öncesinde yapılan kamuoyu araştırmalarında birlik içinde kalma yanlısı bir eğilim görülmesine ve buna ilaveten dönemin Başbakanı David Cameron'un İngiltere için AB'den talep edip kazandığı özel statüyle Avrupa karşıtı eleştirileri savuşturmasına rağmen, ayrılma yanlılarının kazanmış olması akıllara 'nasıl bir kampanya yürütüldü ki, işler tersine döndü?' sorusunu getirmektedir. Bu soruya cevap ararken, ayrılma yanlısı kampanya öne çıkmaktadır.

Bu bölümde Avrupa-İngiltere ilişkilerinin tarihsel gelişimi, Avrupa şüpheliği kavramının İngilizlerle ilgisi ve siyasi partilerin Avrupa üyeliğine olan yaklaşımları ele alınarak 'AB ve İngiltere' temasının genel profili verilmeye çalışılacaktır. Ardından referandum öncesi yürütülen kampanyalardan, ayrılma yanlısı olanın özellikleri ve söylemleri analiz edilecektir. Bunun için, ayrılma yanlılarının düzenlediği kampanyanın internet sitesindeki argümanları ve bu kampanyanın önde gelen taraftarlarının söylemleri ele alınacaktır. Bu bölümün amacı birinci bölümde detaylarıyla açıklanan Güvenlikleştirme teorisine uygulanacak Brexit vakasının çerçevesini ve gelişimini ortaya koymak; ve teoriyi bu vakaya uygulamaktır.

2.1. İngiltere ve Avrupa Birliği

Avrupa Birliği, “II. Dünya Savaşı ile doruğa çıkan komşular arasındaki sık ve kanlı savaşlara son vermek ve ekonomik ve siyasi olarak kalıcı barışı korumak amacıyla kurulmuştur” (www.europa.eu, 2019). Bugün gelinen noktada ise AB, birbirleriyle ticaret yapan; ve vatandaşlarının yaşamaları ve çalışmaları için ülkeler arasında kolayca hareket etmelerini sağlayan düzenlemelerle günlük hayata etki edebilen 28 ülkenin siyasi ve ekonomik birliğidir.

Birlik, üye devletler arasında yapılan anlaşmalarla kurulmuş, derinleşmiş ve genişlemiştir. AB’nin temelini oluşturan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu’nu (AKÇT) kuran anlaşma, 1951’de Paris’te imzalanmıştır. Böylelikle Fransa, Almanya, BENELUX ülkeleri ve İtalya’nın bulunduğu bir ticari topluluk kurulmuştur. 1957’de Roma’da imzalanan Avrupa Ekonomik Topluluğu’nu (AET); diğer bir deyişle Ortak Pazarı kuran anlaşma ve 1957’de Roma’da imzalanan ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu’nu (Euratom) kuran anlaşma da birliği oluşturan diğer temel anlaşmalardır (www.europa.eu).

Bu anlaşmalar zaman içerisinde yeniden düzenlenerek Avrupa Birliği’nin kurumlarını meydana getirmiş ve bünyesine yeni üyeler katmıştır. 1965’te Merger Anlaşması ile AET, Euratom ve AKÇT kurumları için tek bir Avrupa Komisyonu ve Bakanlar Konseyi kurulmuştur. 1966’da Lüksemburg Uzlaşısı ile karar almada nitelikli oy çoğunluğu ve veto hakkı benimsenmiş; 1973’te Danimarka, İngiltere ve İrlanda birliğe katılmıştır. 1974’te Paris Zirvesi’nde hükümetler arası Bakanlar Konseyi toplanmış; 1986’da Tek Avrupa Senedi imzalanarak parlamentonun gücü artırılmıştır. Ayrıca konseydeki nitelikli çoğunluk oylaması genişletilmiştir. Böylece tek başına bir ülkenin veto hakkı zorlaştırılmıştır.

1992’de Maastricht Anlaşması ya da Avrupa Birliği anlaşması (TEU) ile vatandaşlık, ortak dış ve iç politika gibi siyasi unsurlar geliştirilmiş ve kurum, Avrupa Birliği ismini almıştır. Bu anlaşmayla birlikte, 1957’de imzalanan ‘Avrupa Ekonomik Topluluğu’nu kuran anlaşma’, ‘Avrupa Topluluğu’nu Kuran Anlaşma’ olarak değiştirilmiştir. Siyasi bütünleşme büyük ölçüde gerçekeştirildikten sonra, AB’nin başkenti sayılabilecek Brüksel’in gücü artmıştır. 1993’te Tek Pazar tamamlanmış; 1999’da Amsterdam Anlaşması’nın yürürlüğe girmesiyle birçok anlaşma maddesi

yeniden düzenlenmiş ve Avrupa Parlamentosu yasama konusunda Avrupa Birliği Konseyi ile eşit hale getirilmiştir. 2001’de imzalanan Nice Anlaşması ile yeni katılacak ülkelere uyması için Komisyon’un yapısı ve Konsey’deki oy dağılımına ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. 2002’de Danimarka, İsveç ve İngiltere dışında ekonomik ortaklığı da ifade eden, Euro para birimi dolaşıma girmiştir (www.europa.eu).

2004’te Avrupa Birliği’nin en büyük genişlemesinin gündeme gelmesiyle bir Avrupa Anayasası (ECT) oluşturulmak istenmiştir. Anlaşması imzalanırsa da bazı ülkelerin anayasayı referandumlarla reddetmeleri sonucu, AB anayasası yürürlüğe girememiştir. 2007’de Avrupalı liderler anayasadan, bir reform anlaşmasının benimsenmesine karar vermiştir. 17 Aralık 2007’de Lizbon anlaşması imzalanmış ve AB ve üye ülkelerin özel yetkileri ile, ortak konular netliğe kavuşturulmuştur (www.europa.eu). Bu sayede Avrupa Birliği’ne tüzel bir kişilik kazandırılmıştır. “Lizbon anlaşmasıyla birlikte Avrupa Birliği Anlaşması (TEU) ismi aynen kalırken Avrupa Topluluğu’nu kuran anlaşma, Avrupa Birliği’nin İşleyişi Hakkında Anlaşma (TFEU) olarak değiştirilmiştir” (www.ab.gov.tr, 2011). İngiltere’nin ayrılma hikâyesinin yasal pozisyonu ise AB Anlaşması’nın (TEU) 50. maddesinde yer almaktadır. Ancak bundan önce, İngiltere’de Brexit sürecine giden tarihsel bağlamın nasıl geliştiğini görmek faydalı olacaktır.

Avrupa bütünleşmesinin kuruluş yıllarında İngiliz lider Winston Churchill’in Avrupa entegrasyonu fikrine sağladığı destek oldukça fazladır ve hatta bu isim, AB’nin kurucu babalarından biri olarak sayılmaktadır (www.europa.eu). Ancak İngiliz liderin bu entegrasyon içerisinde ülkesini nasıl hayal ettiği konusu tartışmalıdır. Churchill, kimi zaman İngiltere’yi de içinde tutarak ‘biz’ ifadesini kullanırken, kimi zaman da İngiltere’nin Avrupa’da bir üst otoritenin altına girmeyeceği anlamına gelen ifadeler kullanmıştır. Avrupa üyeliği tartışmalarında ve kampanyalarda adı sıkça geçen Churchill’in tartışmalı bakış açısına netlik kazandırmak önemlidir.

Churchill’in yaklaşımı büyük ölçüde entegrasyondan çok işbirliği projesine vurgu yapar niteliktedir. Bu da “David Mitrany’nin geliştirdiği fonksiyonel entegrasyon modelindeki” faydacı bakış açısıyla bağdaştırılabilir (Troitiño, Kerikmäe ve Chochia, 2018: 46). Bu model doğrultusunda Churchill’in benimsediği üç organizasyon mevcuttur: Avrupa Konseyi, Avrupa Serbest Ticaret Örgütü ve

NATO'nun kombinasyonundan oluşan bir modeldir. Avrupa Konseyi, demokrasi, insan hakları ve kültürel anlayışlar gibi değerleri konsolide etmeyi amaçlayan, AB dışında kalan bir kuruluştur. Avrupa Serbest Ticaret Örgütü ise ticarete uluslararası bir vizyon katan ve serbest ticareti destekleyen bir yapıdır. NATO ise bu modelin güvenlik sağlayıcısı olarak yerini almıştır (Troitiño, Kerikmäei ve Chochia, 2018). Dolayısıyla Churchill'in modelinde Avrupa entegrasyonunun amacı, belirtilen kurumların işlevleri sayesinde edinilen kazanımlardır. Özetle, Avrupa projesinin ilk yıllarında İngiliz bakış açısı, Avrupa entegrasyonuna destek olmakla birlikte, 'Avrupa ile İngiltere'nin tam entegrasyonuna' da karşı çıkmaktadır. Churchill'in bu yaklaşımı, çoğu zaman ilerleyen dönemlerde ortaya koyulacak İngiliz siyasetiyle örtüşmektedir. İngiltere'nin birliğe girişinin yaklaşık son 40 yılını üç aşamada inceleyen Marshall'a (2013: 24) göre; İngiltere için bu süreç "yakalama, dışında kalma ve sorumluluktan kaçma" şeklinde ilerlemiştir.

1958'de kurulan Avrupa Ekonomik Topluluğu'na (EEC) dâhil olmayan İngiltere, topluluğa karşılık olarak siyasal yetkisi daha az olan Avrupa Serbest Ticaret Bölgesi'ni (EFTA) kurmuştur. Ancak İngiltere, AET'nin ekonomik anlamda kısa zamanda sağladığı avantajlara daha fazla kayıtsız kalamamıştır. Bunun üzerine 1961 ve 1967'de olmak üzere AET'ye iki kez başvuru yapmıştır. Dönemin Fransa Cumhurbaşkanı Charles de Gaulle'ün İngiltere karşıtı tutumundan dolayı veto etmesiyle, bu dönemlerde Londra'nın üyelik talepleri kabul edilmemiştir. Bunun en büyük nedenlerinden biri, İngiltere'nin ABD'yle olan yakınlığıdır. 1970'te dönemin İngiltere Başbakanı Edward Heath tarafından yeniden başvuru yapılmış ve Gaulle'ün görevden ayrılmış olması sayesinde, bu başvuru onaylanmıştır (Saygın ve Ultan, 2012: 72-73). 1 Ocak 1973 yılında İngiltere, topluluğa resmen üye olmuştur. Topluluk bugün AB adı altında, İngiltere dâhil 28 üye ülkeyi içine alan büyük bir siyasi ve ekonomik birlikteliktir.

1973'te üye oluşunun ardından, ekonomik sorunların artmasıyla, İngiltere'de topluluğa karşı şüpheler yükselmiş ve 1975 yılında topluluktan ayrılıp, ayrılmama konusunda referanduma gidilmiştir. Referandum, % 67.2 oranında kalma yanlısı oyla sonuçlanmıştır (www.theguardian.com, 2015). 1984'e gelindiğinde AB - İngiltere ilişkileri yeniden gerilmeye başlamıştır. Bu dönem, İngiltere için AET'nin

standartlarını “yakalama (catch-up)” dönemidir (Marshall, 2013). AET harcamalarının çok büyük bir kısmı çiftlik sübvansiyonlarından oluşmaktaydı. O dönemde İngiltere, topluluğun en fakir üçüncü ülkesiydi ve çiftlik sayılarının görece az olması nedeniyle bütçeden çiftlikler için daha az sübvansiyon alıp, topluluğa diğer üyelerden daha fazla ödeme yapmış oluyordu. 1980’ler İngiltere’sinin muhafazakâr lideri Margaret Thatcher, bu ödemelerin oranının düşürülmesi için oldukça sert bir çıkış yapmış ve bunda başarılı olmuştur (Pruitt, 2017). Bir yandan da AB kurumlarına, imparatorluk inşası ithamlarıyla uyarılarda bulunmaktadır (Marshall, 2013: 24). AET içerisindeki ülkelere, çıkarlarına ters bulduğu herhangi bir uygulamayı veto etme hakkının tanındığı Luxembourg Uzlaşısı, İngiltere’nin birliğe olan yaklaşımıyla büyük ölçüde örtüşmüştür. Buna rağmen Thatcher, 1966’dan bu yana devam eden Luxembourg düzenini kaldıran ve veto hakkını kısıtlayan Tek Avrupa Senedi’ni 1986’da imzalamıştır (Troitiño, Kerikmäei ve Chochia, 2018). Avrupa ile ilgili endişeleriyle ünlenen Thatcher, bir yandan da Churchill’in serbest ticaretinin aksine ortak pazarın destekçisidir ve bu konudaki katkıları oldukça fazladır. Thatcher, imzaladığı ‘Tek Avrupa Senedi’nin’ tek pazarı tamamlamak için yeterli olduğunu ve daha fazla anlaşma gerekmediğini öne sürmüştür. Ancak tek pazar, siyasi bütünleşmeyi de artırarak devam ettirmiştir. Avrupa şüpheciliği kavramı ilk olarak tam da bu dönemlerde ortaya çıkmaya başlamıştır (Köroğlu ve Çendek, 2015: 195).

Marshall’a (2013: 24) göre Thatcher’ın görevden ayrılmasının ardından Lizbon Anlaşması’na kadar olan ‘dışında kalma’ (opt-out) döneminde, İngiltere’nin AB ile ilişkisinde çeşitli derecelerde değişen gönülsüzlük göze çarpmaktadır. İngiltere, art arda gelen anlaşmalarda Schengen uygulaması, Euro-bölgesi, Temel Haklar Şartı, Avrupa Sosyal Şartı gibi düzenlemelerin dışında kalmayı tercih etmiştir. Marshall (2013), ‘sorumluluktan kaçma dönemi’ (cop-out) içerisinde Anayasal Anlaşma (European Constitutional Treaty) ve Lizbon anlaşmasına karşı da İngiltere’nin yaklaşımının yan çizmelerle dolu olduğunu belirtmektedir.

Thatcher’ın ardından gelen başbakanlar Tony Blair, Gordon Brown ve David Cameron, Avrupa yanlısı bir çizgide olmuştur. Ancak bu kişilerin bir yandan da İngiliz çıkarlarını ön planda tuttukları söylenebilir (Troitiño, Kerikmäei ve Chochia, 2018: 153). Hatta 2011’de David Cameron, bir AB anlaşmasını veto eden ilk İngiltere

başbakanı olarak tarihe geçmiştir (Pruitt, 2017). Avrupa içerisindeki mali krizler, kurumların elit tavrına yöneltilen eleştiriler, aşırı sağın yükselmesi gibi gelişmeler de Cameron’u Avrupa’ya karşı daha tepkisel olmaya zorlamıştır (İktisadi Kalkınma Vakfı, 2018). Öyle ki İngiltere’deki 2015 genel seçimlerinde kendi partisi kazanırsa, AB üyeliğini referanduma götüreceği sözünü vermiştir (www.bbc.com, 2013). Cameron, bununla da kalmayıp 2015’in Kasım ayında İngiltere’nin AB üyeliğiyle ilgili özel statü elde etmek amacıyla ekonomik yönetim, göç, egemenlik ve rekabet konularında AB ile müzakereler başlatmıştır (www.bbc.com, 2016). Müzakereler İngiltere’nin lehine sonuçlandıktan sonra Cameron, yeni statüye evet oyu, yani Avrupa Birliği içinde kalma oyu (Remain) verilmesi beklentisiyle Brexit Referandumu’nu ilan etmiştir (www.bbc.com, 2016).

Tüm bu tarihsel gelişmelere bakıldığında; aidat indirimi için mücadeleler, birçok düzenlemenin dışında kalmalar (opt-out), AB üyeliğine yarı gönüllü yarı gönülsüz bağlılık, AB’yi fonksiyonel bir örgüt olarak görme ve AB’ye sınırlı bir egemenlik tanıma eğilimi ile özel statü talepleri İngiltere’nin “tuhaf” (George, 1998) bir üye olduğunu gösterir niteliktedir. Bu tuhaflık, literatürde İngiliz Avrupa Şüpheciliği kavramını adres göstermektedir.

Margaret Thatcher döneminde gelişen Avrupa şüpheciliği, “başlangıçta, Avrupa’nın politik ve ekonomik entegrasyon projesiyle ilgili olarak ülkenin uyumsuzluk veya ötekilik hissine katkıda bulunan, belirgin bir İngiliz fenomeni olarak ortaya çıkmıştır” (Harmsen ve Spiering, 2004: 13). Oxford sözlüğündeki Avrupa şüpheciliği kavramı projeye karşı coşku eksikliği olarak anlamlandırılırken, İngiliz Avrupa şüpheciliği, AB üyeliğine karşı olma şeklinde daha katı bir bakış açısını temsil eder (Harmsen ve Spiering, 2004).

İngiliz şüpheciliğinin derin kültürel, tarihsel ve psikolojik kökenleri olduğunu söylemek mümkündür. İngiltere, hızlı bir şekilde “imparatorluk kaybetmiş ve henüz kendine bir rol edinmemiştir” (Young, 1998: 171). Dolayısıyla bir dünya gücünden orta ölçekli bir Avrupa devletine dönüşme fikri, Avrupa şüpheciliğini tetikler niteliktedir. II. Dünya Savaşı sonrasında kıtadaki diğer devletlerin ihtiyacı bir ortak strateji, kıtasal bir işbirliği ya da bir entegrasyonken, İngiltere için seçeneklerden yalnızca biridir. Çünkü İngiltere, Commonwealth ülkeleriyle geçmişten gelen

ilişkilerini devam ettirmek ya da ABD ile özel bağına devam ettirmek gibi farklı stratejileri de seçebilirdi. Dolayısıyla İngiltere için Avrupa, tek başına belirleyici bir merkez değildi (Harmsen ve Spiering, 2004).

Psikolojik açıdan bakıldığında ise II. Dünya Savaşı sonrasında İngiltere için Avrupa, “karanlık ve kavgayı” ifade ederken ABD, “ışık ve heyecanı” ifade ediyordu (Spiering, 2015: 1). Bunun yanında entegrasyonun ağırlık merkezlerinden olan Almanlara karşı bir güven eksikliği ya da korku “(Germanophobia)” da hissediliyordu (Harmsen ve Spiering, 2004: 141). Kimlik olarak da İngiliz şüpheciliğinde ‘ada milleti’ ve ‘ötekilik’ kavramlarının etrafında şekillenen İngiliz istisnacılığı söz konusuydu. Ada milleti olgusuna göre, İngiltere’nin denizlerle çevrili konumu, dışarıya karşı birliktelik kültürünü ve dolayısıyla da bağımsızlık hissiyatını tetiklemekteydi (Spiering, 2015)

Tarihsel ve psikolojik boyutunun dışında İngiltere’nin kendi içerisindeki medya, parti politikaları ve kamuoyu ilişkisinde de Avrupa şüpheciliğini tetikleyici bir tutumdan bahsedilebilir. Avrupa şüpheciliği popülist bir kavramdır. (Gifford, 2008). Dolayısıyla Avrupa karşıtlığının toplumda bir karşılık buluyor olması, siyasi partilerin ve medyanın çıkarlarıyla örtüşmektedir. Bu açıdan İngiltere’de Avrupa yanlısı girişimlere karşı ilgisiz bir medya olduğu söylenebilir.

İngiltere’deki siyasi partilerin Avrupa entegrasyonu konusundaki profillerine kısaca göz gezdirecek olursak; İngiltere’deki başlıca siyasi partiler: “Muhafazakâr Parti, İşçi Partisi, Liberal Demokrat Parti, Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi (UKIP), Yeşil Parti, İskoç Ulusal Partisi, Galler’i temsilen Plaid Cymru ve Kuzey İrlanda Partileri’dir” (Harmsen ve Spiering, 2004: 131). Muhafazakâr Parti, İngiltere’nin en köklü partilerinden biri olarak oldukça milliyetçi bir çizgide yer alsa da, en yakın rakibi olan İşçi Partisi’ne kıyasla, görece Avrupa yanlısı sayılabilir. Üyelik başvurusu da dâhil olmak üzere müzakerelerin çoğu Muhafazakâr Parti hükümetleri tarafından yürütülmüştür. 1972 Avrupa Topluluğu üyeliği konusunda Avam Kamarası oylamalarında üyeliğe evet oylarının büyük bir çoğunluğu yine Muhafazakâr Parti’ye aittir. Ancak Thatcher ve Cameron gibi Muhafazakâr liderlerin zaman zaman Avrupa şüpheciliğine yaklaşan tutumları, parti içerisinde eksen kaymalarının ve bölünmelerin yaşandığının göstergesidir. İşçi Partisi ise bu bölünmelerin en çok yaşandığı partidir.

Parti ilk üyelik başvurularını desteklemezken, üyeleri arasında 1967'deki başvuruyu destekleyenler olmuştur. Partinin diğer bazı üyeleri ise, Avrupa karşıtı kampanyaların başını çekmiştir. İşçi Partisi'nin etkili liderlerinden Tony Blair'in Avrupa hakkındaki düşüncelerinin dönem dönem değişkenlik göstermesi de partinin çizgisini gösterir niteliktedir. Yine de İşçi Partisi'nin, nispeten Avrupa şüphecisi bir parti olduğu söylenebilir (Harmsen ve Spiering, 2014: 131-137).

Liberal Demokrat Parti ve Kuzey İrlanda Sosyal Demokrat ve Liberal Partisi, başından beri AB üyeliğini güçlü bir şekilde savunan, AB konusunda istikrarlı partilerdir. Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi (UKIP) ise tamamıyla İngiltere'nin AB üyeliğine karşı çıkan, AB'yi İngiliz ekonomisine yük olarak gören ve İngiltere'nin AB'nin dışında kalarak çok daha avantajlı bir konuma erişeceğini savunan; İngiliz şüpheciliğinin bir siyasi partide vücut bulmuş halidir. 1993'te kurulmuş olan parti, uzun dönemler çok etkili bir çoğunluk elde edemese de 2004'teki Avrupa Parlamentosu seçimlerinde 12 sandalye kazanmıştır. Son yıllarda Avrupa karşıtı eleştirileriyle öne çıkan UKIP, David Cameron'u AB ile ilgili konularda çabalamaya iten önemli motivasyonlardan biri olmuştur. Kendisini halka AB ile ilgili gerçekleri söyleyen tek parti olarak ilan eden UKIP, İngiltere'deki popülist siyasetin bir örneğidir. İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda'yı temsil eden diğer siyasi partilerin AB konusundaki yaklaşımları ise çoğu zaman kendi gündemlerini ön plana çıkarmaya dayalıdır (Harmsen ve Spiering, 2014: 131-137).

2.2. Brexit Nedir?

Brexit, British (Britanyalı-İngiliz) ve Exit (çıkış) kelimelerinin birleşmesinden oluşan bir kısaltmadır. Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden ayrılma kararını ifade etmek için kullanılır. Spesifik olarak 23 Haziran 2016 tarihli AB referandumuna giden süreçte ortaya çıkmıştır. Köken olarak 2012 yılında Yunanistan'ın Avrupa Parasal Birliğinden çıkış tartışmalarını ifade eden 'Grexit' kullanımına benzer olarak doğmuştur. Bununla birlikte Brexit, her yönüyle oldukça tartışmalı ve spekülasyonlu bir gündem haline gelmiştir. Brexit kampanyası dönemi; referandum sonrası Avrupa ile müzakere dönemi, hukuki süreçleri, parlamento uyuşmazlıkları, istifalar ve protesto yürüyüşleriyle oldukça yoğun bir gündem oluşturmuştur. Brexiteer de, Brexit kavramıyla beraber "AB'den çıkma yanlısı kimse" olarak Oxford sözlüğüne girmiştir

(www.oxforddictionaries.com, 2019). Brexiteer'in konumuna göre de Soft (yumuşak) ve Hard (sert) Brexit olarak bir ayrım ortaya çıkmıştır. Soft Brexit, AB'deki malların, hizmetlerin, insanların ve sermayenin serbest dolaşımına dâhil olmaya devam edecek bir çıkışı ifade eder. Hard Brexit ise İngiltere'nin tek pazardan tamamen çıkışını savunmaktadır (Cambridge ve Rogers, 2019). Bunların yanında 'bregret', 'bremorse' ve 'brexodus' gibi kavramlar da halk arasında farklı bakış açılarını ifade edecek şekilde, yaygınlaşmaya başlamıştır (www.twitter.com, 2019).

23 Haziran 2016 tarihinde gerçekleştirilen Avrupa Birliği referandumunda halka sorulan soru, "Birleşik Krallık bir Avrupa Birliği üyesi olarak kalmalı mı yoksa Avrupa Birliği'nden ayrılmalı mı?" (www.gov.uk, 2016) şeklindedir. Referandumda 46.500.001 kayıtlı seçmenden 33.555.983 kişi oy kullanmış ve katılım oranı yüzde 72 olmuştur (www.electoralcommision.org.uk, 2016). Seçmenlerin yüzde 51,9'u ayrılmalı (leave), yüzde 49,1 ise kalmalı (remain) şeklinde oy kullanmıştır (www.electoralcommision.org.uk, 2016).

Ayrılma yanlısı sonucun ardından David Cameron istifasını vermiş ve yerine Theresa May geçmiştir. Avrupa Birliği Anlaşması'nın (TEU) 50. maddesinde (www.eur-lex.europa.eu, 2019) tanımlanan birlikten çıkma prosedürlerini hayata geçirmek üzere, Avrupa Birliği ile müzakereleri İngiltere'yi temsilen Brexit Bakanı David Davis yürütmüştür (www.parliament.uk, 2017). Çıkış gerçekleştiği takdirde; İngiltere, sağlık sistemi, kamu hizmetleri, istihbarat, sınır ötesi güvenlik ve mesleklerle ilgili birçok konuda Avrupa düzenlemelerinden ayrılmış olacaktır (Cabinet Office, 2016).

50. maddede öngörülen süreye göre 29 Mart 2019 tarihinde İngiltere'nin birlikten çıkmış olması gerekmektedir. Ancak AB ile yapılan anlaşma şartları üzerinde parlamentoda yaşanan anlaşmazlıklar, İngiltere'nin çıkışını kaosa dönüştürdü. Hükümet tarafından AB ile müzakereleri yürütülüp anlaşmaya varılmış 3 farklı anlaşma metni de parlamentoda reddedildi (www.bbc.com, 2019). Süreci daha fazla yönetemeyen Muhafazakâr Parti lideri Theresa May istifasını vermek zorunda kaldı (Mackintosh ve John, 2019). Yerine güçlü bir Brexit yanlısı olan, Londra eski Belediye Başkanı ve Dışişleri eski Bakanı Boris Johnson atandı.

2.3. Brexit Referandum Kampanyası

Avrupa Birliği üyeliği tartışmalarının temeli yukarıda da belirtildiği üzere tarihsel bağlamda 1950'lere kadar götürülebilir. Nitekim İngilizler daha önce de aynı konuda bir referandum yapmıştır. Yani Avrupa üyeliğinden çıkma konusu İngiltere siyasetinin devamlı olarak gündemindedir. Yine de 2016'daki Brexit referandumunun beklenmedik bir şekilde sonuçlandığını söylemek mümkündür. Aşağıda, referanduma yakın tarihlerde yapılan üç kamuoyu araştırmasındaki, dokuz farklı tarih aralıklarına (www.ipsos.com, 2016) bakıldığında, aslında 23 Haziran'daki ayrılma yanlısı sonuçtan uzak olduğu görülmektedir.

Tablo 1. 23 Haziran 2016 Öncesi İlk Kamuoyu Araştırması

Soru: Bugün referandum olsa, İngiltere'nin Avrupa Birliği'nden çıkması ya da kalması konusunda nasıl bir oy kullanırdınız?

Esas:	Tümü			Bir fikir belirtenlerin tümü	
	İçeride Kalsın	Çıksın	Bilmiyorum	İçeride Kalsın	Çıksın
	%	%	%	%	%
14-16 Haziran 2015	61	27	12	69	31
12-14 Aralık 2015	53	36	11	60	40
23-25 Ocak 2016	50	38	12	57	43
13-16 Şubat 2016	51	36	13	59	41

Kaynak: European Union membership – trends, (15 Haziran 2016), IPSOS, <https://www.ipsos.com/ipsos-mori/en-uk/european-union-membership-trends>

Tablo 2. 23 Haziran 2016 Öncesi İkinci Kamuoyu Araştırması

Soru: Birleşik Krallık Avrupa Birliği üyesi olarak kalmalı mı?

Esas:	Tümü			Bir fikir belirtenlerin tümü	
	Evet	Hayır	Bilmiyorum	İçeride kalsın	Çıksın
	%	%	%	%	%
14-16 Haziran 2015	66	22	12	75	25

Kaynak: European Union membership – trends, (15 Haziran 2016), IPSOS, <https://www.ipsos.com/ipsos-mori/en-uk/european-union-membership-trends>

Tablo 3. 23 Haziran 2016 Öncesi Üçüncü Kamuoyu Araştırması

Soru: Birleşik Krallık Avrupa Birliği üyesi olarak kalmalı mı yoksa Avrupa Birliği'nden ayrılmalı mı? (Resmi referandum sorusu)

Esas:	Tümü			Bir fikir belirtenlerin tümü	
	Kalsın	Ayrılsın	Bilmiyorum	Kalsın	Ayrılsın
	%	%	%	%	%
17-19 Ekim 2015	52	36	12	59	41
12-14 Aralık 2015	58	32	10	64	36
23-25 Ocak 2016	55	36	9	60	40
13-16 Şubat 2016	54	36	10	60	40

Kaynak: European Union membership – trends, (15 Haziran 2016), IPSOS, <https://www.ipsos.com/ipsos-mori/en-uk/european-union-membership-trends>

Tablolarda verilen tarih aralıklarına bakıldığında David Cameron'un AB'ye özel statü talebini ilettiği ve referandum söylentilerinin çıktığı 2015 yılından referandumun resmi olarak ilan edildiği Şubat 2016'ya kadar olan dönemde istisnasız her tarih aralığında çoğunluk kalma yanlısı fikir beyan etmiştir. Kalma yanlısı fikirler yüzde 50'nin altına hiç düşmediği gibi, kimi zaman yüzde 66 gibi büyük bir orana da yükselmiştir. Bir fikri olmayanların mutlaka bir fikir belirtmesi gerektiğinde bu oran yüzde 75'e kadar çıkmıştır. Kampanya dönemi öncesi böyle bir tablo mevcutken, 23 Haziran 2016 tarihindeki referandumda ayrılma yanlısı bir sonuç çıkması, dikkatleri Brexit kampanyasına çevirmektedir.

2.3.1. Ayrılma Yanlıları

Referandumun resmi olarak ilan edilmesinden sonra ayrılma yanlısı ve kalma yanlısı kampanyalar başlamıştır. The Britain Stronger in Europe Movement, The Pro-Remain Labour ile Will Straw'un Blogu, kalma yanlısı tarafı temsil eden hareketlerdir. UK Independence Party (UKIP), The Vote Leave Movement, Labour Leave, Better Off Out, Grassroots Out (GO), Leave EU, Dominic Cummings'in Blogu, Left Leave isimli kampanyalar ise ayrılma yanlılarına aittir. Burada kalma yanlılarından The Britain Stronger in Europe, ayrılma yanlılarından ise The Vote Leave Movement kampanyaları resmidir. Vote Leave hareketi, ayrılma yanlılarını temsil eden resmi bir merkez olarak, argümanlarını www.voteleavetakecontrol.org adlı internet sitesinde yayınlamıştır. Bunun yanında Women For Britain, Farmers For Britain, Lawyers For Britain, Muslim For Britain, Christians For Britain, Poles For Britain, Australians For Britain, Kiwis For Britain, Veterans For Britain, Students For Britain, Business For Britain, Conservatives For Britain, Economists For Britain, Historians For Britain gibi sivil toplum kuruluşları da kampanyanın iştirakçileri olmuştur (www.voteleavetakecontrol.org, 2016). Medya başlığı altında verilen istatistiki çalışmalara göre bireysel olarak ön plana çıkan ayrılma yanlısı isimler ise şöyledir: Brexit Kampanya döneminde Londra eski Belediye Başkanı (sonraki dönemde Dışişleri Bakanı ve günümüz Başbakanı) Boris Johnson, UKIP Partisi Lideri Nigel Farage, Muhafazakâr Partinin önde gelen isimlerinden, çeşitli bakanlık görevleri de yürüten Michael Gove, Muhafazakâr Parti milletvekilleri Ian Duncan Smith, Priti Patel ve Chris Grayling ile İşçi Partisi'nden milletvekili Gisela Stuart.

2.3.2. Medya

Sonucu etkileyen önemli boyutlardan biri de ayrılma yanlısı kampanyanın medyasıdır. Özellikle sosyal medyada oldukça etkin olan ayrılma yanlıları istatistiklere göre en popüler sosyal ağlardan Instagram’da, birlikte kalma yanlılarına göre 5 kat daha aktif olmuştur ve Twitter’da bu oran 7’ye 1’e kadar çıkmıştır (Polonski, 2016). Ayrılma yanlılarına ait www.voteleavetakecontrol.org sitesinde ‘Spread the Word’ sayfası oluşturularak, site içeriklerinin sosyal medya platformlarında paylaşılıp yayılması sağlanmıştır. Keaveney (2016), ayrılma taraftarlarının medya stratejileri ve basın bültenlerinin de daha aktif olduğuna dikkat çekmektedir. Buna göre, ayrılma yanlıları basın açıklamalarını diğerlerinden önce yayınlayarak ve belirli araştırmalarını önceden hazır ederek daha atak ve dolayısıyla daha başarılı bir kampanya yürütmüştür.

Yapılan bir çalışmaya göre kalma yanlıları birçok tema üzerinde daha sık bir kampanya yürütürken, ayrılma yanlısı kampanyacılar, belirli temalar üzerinde daha yoğun ve odaklı bir kampanya yürütmüştür. Aynı zamanda önemli televizyon tartışmalarında ayrılma yanlıları aynı yüzleri ekrana çıkarırken, kalma yanlıları farklı kişilerle çıkmayı tercih etmiştir (Shaw, Smith ve Scully, 2017). Tüm bunlar, verilmek istenen mesajlara netlik ve kampanya yüzlerine aşinalık kazandırarak, ayrılma yanlısı kampanyayı ön plana çıkarmıştır. Bununla beraber, Reuters Enstitüsünün yaptığı araştırmada, referandum ilanının yapıldığı Şubat ayından referandum tarihine birkaç gün kalana kadar geçen kampanya döneminde, referanduma odaklanan 2378 gazete yazısının yüzde 41’i ayrılma yanlısı, yüzde 27’si ise kalma yanlısı bir pozisyon almıştır (Levy, Aslan ve Bironzo 2016:15). Bu yazıların yayınlandığı The Times, Daily Star, Daily Telegraph, The Sun, Daily Mail, Daily Express gibi gazeteler ayrılma yanlısı medya kapsamına alınabilir (Levy, Aslan ve Bironzo 2016:17). İngiltere’nin günlük 1.8 milyon ile en yüksek tiraja sahip The Sun gazetesinden, Brexit döneminde yapılan şu alıntı dikkat çekicidir (Khabaz, 2018: 6):

“Ülkemizin görkemli bir tarihi var. Bu [referandum], İngiltere’yi daha da büyütmek, demokrasimizi yeniden yakalamak, haklı gururumuz olan değerlerimizi ve kültürümüzü korumak için bir şans. Ayrılma oyu vermek, daha iyi bir İngiltere için oy vermektir” (www.thesun.co.uk, 2016).

Ayrıca kampanya dönemi boyunca gazetelerin baş sayfalarında yer alan içeriklerin %65'i ayrılma yanlısı olarak konumlanmıştır. Ayrılma yanlısı kampanyada öne çıkan bazı önemli isimlerin medyadaki görünürlükleriyle ilgili yapılan istatistiki çalışmaya göre; 6 Mayıs-22 Haziran tarihleri arasında gazete ve televizyon gibi çeşitli haber kaynaklarında Boris Johnson 379, Nigel Farage 182, Michael Gove 161, Ian Duncan Smith 124, Priti Patel 65, Chris Grayling 33, Gisela Stuart 33 kez yer almıştır. En çok görünenler listesinde önemli sayıda ayrılma yanlısına rastlamak mümkündür (Loughborough University, 2016). Buna ek olarak bir başka istatistiki çalışmada gazete yazılarında en çok bahsedilen 20 isim listesinde, 12 ayrılma yanlısı isim varken 8 kalma yanlısı isim mevcuttur. Kalma yanlısı isimler arasında bazı dominant isimler mevcutken, isimlerin atıf sayıları arasındaki fark oldukça fazladır. Ayrılma yanlısı isimlere yapılan atıflar ise daha eşit şekilde dağılmıştır (Moore ve Ramsay, 2017: 32).

2.3.3. Söylemler

Çalışmanın odağı ayrılma yanlısı kampanya olduğundan, kampanyanın içeriğini önemli derecede yansıtan, Boris Johnson, Micheal Gove gibi önemli isimlerin komitelerinde olduğu resmi kampanyaya ait www.voteleavetakecontrol.org adlı internet sitesinden bazı içerikleri paylaşmak faydalı olacaktır. Öncelikle sitedeki Neden ayrılma oyu kullanmalı? (Why Vote Leave) adlı bölümde ayrılma yanlısı argümanları yansıtan söylemlere bakılacak olursa, bazıları şöyledir:

“Avrupa Birliği Yargıçları Temel Haklar Şartını kullanarak polis ve güvenlik birimlerimizin yetkilerini elinden alıyorlar. Bu şart, AB divanına neredeyse tüm güvenlik meseleleri konusunda yetki veriyor.”

“Avrupa Adalet Divanı tehlikeli terör zanlılarını sınırdışı etmemizi engelliyor.”

“Her yıl çeyrek milyon (Newcastle nüfusu kadar) Avrupa Birliği göçmeni ülkemize geliyor. Bu, Ulusal Sağlık Hizmetleri ve okullar gibi kamu hizmetlerine büyük bir yük getiriyor.”

“Sınırlarımızın kontrolünü geri almalıyız, böylece kimin gelip kimin gelemeyeceğine karar veririz.”

“Interpol eski Başkanı Ronal K. Noble; Avrupa’nın açık sınır düzenlemesi teröristler için uluslararası pasaportsuz bir serbest bölgedir.”

“AB’de kalma oyu kullanmak, mesleklerimize ve güvenliliğimize bir tehdittir.”

“Kanunlarımızın yarından fazlası Brüksel’deki seçilmemiş AB bürokratları tarafından oluşturuluyor. Kanunlarımızı yapan bu insanları kovmak için yetkileri geri almalıyız.”

“AB düzenlemeleri ekonomimize her hafta bir hayli zarar veriyor.”

“AB esasları, okul ve hastane yapılmasını oyalıyor ve bu milyonlarca maliyete sebep oluyor.”

“Hindistan ve Çin gibi hızla gelişen ekonomilerle serbest ticaret anlaşmaları imzalama yetkimiz yok.”

“Önümüzde 40 yıl içerisinde bir başka oylama elde edemeyebiliriz, şansımızı deneyelim.”

“Avrupa Komisyonu, Raporu’nda sıradaki AB anlaşması planlarını yayınladı. Bu, Brüksel çok daha fazla yetki transfer edecek. Avrupalı bürokratlar, daha fazla yetki ve para almak için referandum sonucumuzu bekliyor.”

“Kontrolü yeniden elimize almamız için bu son şansımız.

“AB’ye hayır, daha güvenli seçenek.”

“Nüfuzumuzu daha geniş bir dünyada yeniden kazanalım ve bir kez daha gerçek bir küresel ulus haline gelelim.”

“MI6 eski Başkanı: AB’den ayrılmak önemli güvenlik kazancı getirecek.”

“İstihbarat servislerimiz ve polisimiz AB Divanı tarafından kontrol ediliyor, bizim tarafımızdan değil.”

“Richard Dearlove: İngiltere’nin güvenliği ancak ayrılmayla sağlanabilir. AB, bir süzgeç gibi güvenlik bilgisi sızdırıyor” (www.voteleavetakecontrol.org, 2016).

Görüldüğü üzere ayrılma sebebi olarak birçok argüman oluşturulmuş, bazı önemli isimlerden alıntılar yapılmıştır. Burada dikkat çeken temel başlıklar kamu hizmetleri, egemenlik ve küresel güç, istihbarat ve emniyet, ekonomi ve AB yetkileridir. Bunların yanında “safer” (daha güvenli), “control” (kontrol), “threats” (tehditler), “save” (korumak), “own decisions” (kendi kararlarımız), “borders/immigration” (sınırlar/göçmenlik) gibi kelimeler de dikkat çekmektedir. Ayrıca, AB referandumuna atıf yapan gazete baş sayfalarındaki ifadelere bakıldığında ortaya çıkan kelimeler şöyledir; Bomba, darbe, kriz, katiller ve tecavüzcüler, korkular, hırpalamak, kaos, terör, acil durum, istilacılar, akın, bataklık, kumpas, hücum (Moore ve Ramsay, 2017: 78).

İngiltere siyasetinde öne çıkan bazı isimlerin ayrılma yanlısı söylemleri de kampanyanın etkisini artıran başlıca dinamiklerdir. Bu isimlerin ayrılma yanlısı kimi söylemleri şu şekildedir:

Muhafazakâr Partili Bakan Micheal Gove: “AB kurallarından dolayı İngiltere’ye gelen terör zanlılarını durdurma konusunda güçsüzüz. Hükümet, Avrupa Adalet

Divanı'nın 'zararlı etkisini azaltmak için acil durum önlemlerini' devreye sokacaktı" (Dominiczak ve McCann, 2016). "AB, nüfusumuzun güvenliğini baltalıyor" (www.bbc.com, 2016). "Sovyet tarzı kontrol düşkünleri bağımsızlığımız için bir tehdit oluşturuyor" (Gove, 2016). "Eğer Avrupa Birliği üyeliğini devam ettirmeyi kabul edersek, kamu hizmetlerimize, yaşam standartlarımıza ve sosyal dayanışmayı sürdürebilme yetimize karşı direk ve ciddi bir tehdit var" (Staunton, 2016). Gove'a göre "kalma oyu vermek, kontrolümüz olmayan hızda, başkaları tarafından bir yere sürülen bir arabanın bagajına kilitlenmiş bir rehine olmaktır" (www.bbc.com, 2016).

Ayrıca Gove, AB'den ayrıldığı takdirde "yeni yasalarla bu ülkede yaşamın değişeceğini İngiltere'nin daha güvenli olacağını belirtmiştir (Dominiczak, 2016).

Yine aynı şekilde Micheal Gove:

"İhtiyacımız olan kararları ve Avrupa Birliği'nin mevcut yapılarının dışında inandığımız ittifakları gerçekleştirebilirsek, genel olarak ulusal güvenliğimizin güçleneceğini düşünüyorum."..."Güvenliğimiz ve egemenliğimiz bir arada duruyor. Avrupa Birliği'nin dışında kalırsak, insanları güvende tutmak için daha iyi fırsatlar olduğuna inanıyorum." (Smith, 2016)

Micheal Gove, bir başka yazısında şunları söylemiştir:

Euro, ciddi bir küresel tehlike anında istihbarat, polis ve savunma için fon artırma konusunda yetersizlik ve ekonomik zafiyet yarattı...Ve daha fazla güvenlik sağlamaktan uzak Avrupa Birliği kurumları vatandaşlarımızın güvenliğini baltalıyor...Schengen, teröristlere, uyuşturucu kaçakçılarına, insan kaçakçılarına ve diğer suçlulara karşı korumamızı zayıflattı ve hala Avrupa'nın liderlerinin çoğu bunu savunuyor... Kalma yönünde oy verirsek, [AB] proje[s]inin ilerleyiş yürüyüşüne dâhil olacağız.. Yeniden müzakere ve referandum sırasında geri kazandığımız şeyler tekrar ileri safhalara götürülecek – hem de şu anki kaçma şansımız olmadan... Bir sonraki büyük proje Avrupa ordusu. NATO'ya rakip olmak, almamamız gereken bir risk... İŞİD adına eğitim gören ve savaşan önemli sayıda terörist, şimdi Avrupa'ya geri döndü ve kıtada serbestçe hareket edebiliyor, bu mesele daha hayati olamazdı... İngiltere kalma yönünde oy kullanırsa, Avrupalı hâkimler güvenlik ve istihbarat teşkilatlarımızdaki rollerini arttırmaya başlayabilirler - ulusal özerkliği yıpratma isteği mahkemenin [Avrupa Adalet Divanı] projesinin merkezindedir (www.voteleavetakecontrol.org, 2016).

İngiltere eski Maliye Bakanı Nigel Lawson:

"...ekonomik anlamda AB üyeliğinin bize yarardan daha fazla zarar verdiğini fark ettim. Her şeyden önce, bir kez daha, küçük bir Avrupa perspektifi yerine, gerçekten küresel bir özerkliğe sahip, kendi kendini yöneten bir demokrasi

olurduk. Zenginleşirdik, özgür olurduk ve büyük kalırdık. Bu referandumun konusu budur.” (www.telegraph.co.uk, 2016).

“Vote Leave kampanyası, Euro Bölgesi'nin gelecek nesillerin üstesinden gelmek için mücadele edeceği, göz korkutucu bir demografik ve mali krizle karşı karşıya olduğunu gösteren bir araştırma yayınladı” (www.voteleavetakecontrol.org, 2016)
Vote Leave kampanya başkanı, milletvekili Gisela Stuart ise bu araştırmaya ithafen:

“Bu göz korkutucu demografik gerçeklik, Euro Bölgesi’nin bir saatli bomba olduğunu gösteriyor - tüm AB üyelerinin kaçınılmaz olarak etkileneceği endişe verici bir gerçeklik... 23 Haziran'da kalmaya oy vermek sadece bugün olduğu gibi AB'de kalmakla ilgili değil, 2025 veya 2035'te görüneceği şekilde kalmakla da ilgili...Ve tek güvenli seçenek Ayrılma Oyu vermek” (www.voteleavetakecontrol.org, 2016)

Avam Kamarası Lideri Milletvekili Chris Grayling: “Egemenliğimizi ve demokrasimizi daha ileri bir Avrupa Birliği entegrasyonundan korumak için ayrılma oyu kullanmalıyız” (www.voteleavetakecontrol.org,2016). Yine Grayling:

“Ya İngiltere? Bize ne olacak? Bizim etkimiz azalacak. Egemenliğimiz azalacak. Kendi ulusal çıkarlarımıza bakma becerimiz azalacak. Bağımsız bir egemen ülkede yaşamamızı istiyorum. Demokrasinin kontrolünü geri almamızı istiyorum” (www.voteleavetakecontrol.org, 2016).

Michael Gove, Boris Johnson ve Gisela Stuart’ın; David Cameron ve George Osborne’a ithafen ortaklaşa yazdıkları mektupta ise şunlar geçmektedir:

“AB, dünyadaki en önemli ekonomilerle ticaret anlaşmaları konusunda görüş birliğine varamadı. Amerika ve Hindistan gibi ülkelerle, diğer AB üyelerinden daha güçlü tarihi bağlantılarımız var. AB dışında, Dünya Ticaret Örgütü'ndeki bağımsız sesimizi tekrar kazanır, kendi ticaret politikamızı kontrol eder ve kendi ticaret anlaşmalarımızdan sorumlu oluruz... Euro bölgesi krizi milyonlarca Avrupalı için bir felakettir ve aynı zamanda İngiltere için de bir tehlikedir... Gelecekteki durumun daha da kötüye gidebileceğinden korkuyoruz... Hepimiz, AB’de kalırsak, ekonomimizin karşı karşıya olduğu gerçek riskler olduğunu biliyoruz. Her vatandaşın 23 Haziran'da nasıl oy kullanılacağına dair bir karara vardığında bunun farkında olması gerekiyor” (www.voteleavetakecontrol.org, 2016).

Eski Uluslararası Kalkınma Sekreteri ve milletvekili Priti Patel:

“Bu kampanyada NHS [Ulusal Sağlık Sistemi] hakkında çok konuşacağız, çünkü NHS'yi gelecek nesiller için koruyacak, ayrılma oyunun hayati önem taşıdığına inanıyoruz”. “Şu anki göç seviyeleri kamu hizmetlerimizde sürdürülemez baskılara neden oluyor ve NHS'nin baskı altında tıkanıldığını görebiliyoruz” (Mason, 2016).

Eski Sağlık Bakanı Lord Qwen: “AB’de kalmak İngiliz güvenliği için her alanda -ekonomik, siyasi, askeri ve sosyal- daha tehlikeli bir opsiyondur” demiş; devamında da kendi kendini idare etmenin ve ülkeye kimin girip çıktığı konusunda tam bir kontrole sahip olmanın getireceği güvenliğe vurgu yapmıştır (Owen, 2016).

Eski İngiliz Komutan Maj Gen Julian Thompson:

“Ülkemin hizmetindeyken edindiğim kendi hayat tecrübemden biliyorum...Bugünkü AB üyeliği, milli savunmamızı çok tehlikeli zamanlarda zayıflatıyor. Teröristlere karşı savunmamız, her şeyden önce Beş Gözler İttifakı [Avustralya, Kanada, Yeni Zelanda, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri'nden oluşan bir istihbarat ittifakıdır.] tarafından paylaşılan stratejik istihbarata dayanmaktadır. Yeterli sebeplerden dolayı, çoğu Avrupa devletine ve AB bürokrasisine bu kadar hassas bir istihbaratla güvenmek istemiyoruz. AB, caydırıcılığı zayıflatır ve NATO'nun zamanını ve kaynaklarını boşa harcar. 1959-2011'in Bask Çatışması - AET / AT / AB'nin çözümde hiçbir rolü yoktu. 1968-1998: Kuzey İrlanda'daki 'Sorunlar' - AB şiddeti sona erdirmek için hiçbir şey yapmadı. 1974: Türkiye'nin Kıbrıs işgali- AET / AT / AB kararda hiçbir rol oynamadı” (www.telegraph.co.uk, 2016).

Eski İngiliz Gizli İstihbarat Servisi Başkanı Sir Richard Dearlove:

“İçişleri Bakanı'nın “suçla mücadele, çocukları korumak ve terörle mücadele etmek için çok önemli olduğunu” belirttiği 2014 Veri Toplama ve Düzenleyici Güçler Yasası'nın bir bölümü, [Avrupa] Şartları ile tutarsız olduğu için Divan Mahkemesi tarafından durduruldu. İçişleri Bakanı tarafından güvenliğimiz için çok önemli kabul edilen ve demokratik olarak seçilen Parlamento tarafından tam olarak incelenip onaylanan bir tedbirin geçerliliği, şu an Avrupa Adalet Divanı kararına bağlı. Kaderimizin kontrolünü geri kazanmak için azmetmeliyiz ve bir kez daha bağımsız bir özerk ulus haline gelmeliyiz. Ayrılma oyu kullanmalıyız” (www.voteleavetakecontrol.org, 2016).

Dönemin (2016) Silahlı Kuvvetler Devlet Bakanı olan Penny Mordaunt:

“Türkiye'nin AB'ye girmesi yalnızca İngiltere'nin kamu hizmetlerine olan yükünü artırmayacak, aynı zamanda İngiltere'nin ulusal güvenliği için bir dizi tehdit oluşturacak. Türkiye'de suç, İngiltere'den çok daha yüksek. Silah mülkiyeti

de daha yaygın. AB'nin serbest dolaşım yasaları nedeniyle hükümet, Türk suçlularının İngiltere'ye girmesini engelleyemeyecek” (Boffey ve Helm, 2016).

Ayrılma yanlısı kampanyanın en önemli isimlerinden, dönemin Londra Belediye Başkanı Boris Johnson: “Avrupa denilen bir ülke inşa etmek için sürekli ve hızlanan bir çaba var. Bu ülkenin [İngiltere'nin] bağımsızlığı ciddi şekilde tehlikeye atılıyor” (www.conservativehome.com, 2016). “İngiliz halkı göçmenliği destekliyor ancak [bu konunun] kendi seçtikleri tarafından kontrol edilmesini istiyor. Cömertler; ancak cömertliklerinin kötüye kullanıldığını hissediyorlar. Haklılar. 23 Haziran'da kontrolü geri alma şansları olacak. Bu daha güvenli bir seçim” (www.voteleavetakecontrol.org, 2016). “Avrupa, Hitlerin yaptığı gibi bir süper devlet istiyor...yalnızca metotları farklı” (Ross, 2016). “Umarım ayrılma oyu verirsiniz ve bu güzel ülkenin kaderinin kontrolünü geri alırsınız. Bu şans ömrümüz boyunca bir daha geri gelmeyecek, bunu kaçırmamamız için dua ediyorum” (Hall, 2016).

Ayrılma yanlısı kampanyanın bir diğer önemli ismi UKIP Partisi Lideri Nigel Farage:

“AB'de kalmak demek, AB ordusu için planlar da dahil olmak üzere, daha derin entegrasyon için açık hedefleri olan; yasalarımızın çoğunluğunu yapan politik bir birliğin bir parçası olarak kalacağımız anlamına gelir... Çok büyük miktarda insani sefaletin nedeni olan Euro Bölgesi krizi de dâhil, AB'nin bir felaketten diğerine nasıl geçtiğine bir bakın... Perşembe günü, AB'den ayrılmak için oy verin ve 23 Haziran'ı Bağımsızlık Günüümüz yapalım” (Farage, 2016)

İngiliz Ticaret Odaları eski Genel Direktörü aynı zamanda ayrılma kampanyası başkanlarından John Longworth:

“[AB'den ayrılırsa] “temel endüstrilerimizi korumamız gerektiğinde müdahale etmekte özgür olacağız: çelik, temel kimyasallar, metaller ve yüksek enerji kullanımlı endüstriler, hepsi haksız rekabetle karşılaştıkları için risk altındalar; yasal bir deli gömleği ve şişirilmiş maliyetler, hepsi AB'nin bir sonucu. [Eğer birlikten çıkarsak] işler daha güvenli olacak, altyapımız daha iyi olacak ve kamu hizmetlerimiz daha iyi finanse edilecek” (www.voteleavetakecontrol.org, 2016).

Görüldüğü üzere, Brexit taraftarları saatli bomba, felaket, bagajda kilitli kalmak gibi muazzam hasara ve mağduriyete neden olan benzetmeler kullanmaktadır. Bunun

yanında; ‘bağımsızlık günü’, ‘İngilizlerin cömertliği’, ‘tarihi bağlantılar’, ‘görmekli tarih’, ‘haklı gururumuz’, ‘kültürümüz’, ‘Sovyet tarzı kontrol düşkünüleri’, ‘Hitler tarzı üstün bir devlet inşası’, ‘gelecek nesiller’, ‘küçük bir Avrupa perspektifi yerine küresel özerklik’ ve ‘İŞİD’ gibi temalar da Brexit kampanyası boyunca, histerik bir dil kullanıldığının göstergesidir.

Tüm bunlara ek olarak ayrılma yanlısı medyada ve resmi kampanya sitesinde yer alan argümanların birlikte kullanıldığı bazı görsellere bakmak da faydalı olacaktır. Özellikle göç üzerine odaklanan ayrılma yanlısı görsellerde, İngiltere sınırlarının göçmenlere karşı kontrolsüz olması, göçmenler tarafından uygulanan şiddet ve işlenen suçlar, iş aramaya gelen göçmenler gibi endişe verici sahneler yer almıştır. EK-3’te bunlardan bazı örnekler görülmektedir.

2.4. Brexit Kampanyası ve Güvenlikleştirme Teorisi

2.4.1. Güvenlikleştirmenin Söylem Boyutu ve Brexit Kampanyası

Güvenlikleştirme, kendilerini sosyal inşacılık ve post yapısalcılık arasında konumlandıran Kopenhag Okulu’nun güvenliğe ilişkin yaklaşımını yansıtan operasyonel bir yöntemdir. Kopenhag Okulu’nun temel iddiası “belirli meselelerin bir güvenlik sorunu olarak varlığının ve yönetiminin tamamen nesnel koşullara bağlı” olmadığıdır (Balzacq ve Guzzini 2015, 3). Dolayısıyla okulun temel sorusu da “meseleler, güvenlik işlevini öznelerarası sosyo-politik süreçlerle nasıl edinir?” (Stritzel ve Vuori, 2016: 50) şeklinde formüle edilir. Bu doğrultuda, Brexit’e neden olarak gösterilen meselelerin birer güvenlik sorunu haline getirilişini detaylıca analiz edebilmek için güvenlikleştirme yönteminin temel kriterlerine bakmak faydalı olacaktır.

Güvenlikleştirmenin ilk boyutu söylemdir ve söylem, diğer bir deyişle diskur, adeta teorinin temel yapı taşıdır. Öyle ki “güvenlikleştirme çalışmak diskuru ve siyasi grupları çalışmaktır” (Buzan, Waever ve Wilde, 1998). McDonald’a göre güvenlikleştirme; belli meselelerin güvenlik tehdidi olarak söylemsel inşasıdır (2008:1). Bu nedenle de Kopenhag Okulu’nun yukarıda değinilen temel sorusunun cevabı, meselelerin söylem yoluyla birer güvenlik sorunu haline getirildiği yönündedir. Waever’e göre “güvenlik bir söz edimidir, gerçeklikle ilgisi olmak

zorunda değildir ve telaffuzun kendisi bir eylemdir. Bir şey söylendiği an, o olmuş olur” (1995: 55) Dolayısıyla “fikirler dil aracılığıyla yayıldıkça ve insanlar o fikirlere inanıp, onlar hakkında konuşup, onlar doğrultusunda hareket ettikçe, fikirlerin ortaya koyduğu dünyanın bir kısmı gerçekleşmiş olur” (Aydın-Düzgit, 2016:155). Bu nedenle, güvenlik ya da güvenliğe ilişkin meseleler söylendikçe, tekrar tekrar dile getirildikçe anlam kazanır ve algı dünyalarımızdaki yerini alır. Çalışmamız kapsamında Brexit kampanyası döneminde ortaya konan söylemlere bakmak, güvenlikleştirme teorisinin gereklerinden biridir. Bu açıdan ayrılma yanlılarına ait www.voteleavetakecontrol sitesinde yer alan ‘Spread the Word’ sayfasının temsil ettiği şey tam da budur. Ayrılma yanlısı kelimelerin ve kampanyaya ait video ve söylemlerin sosyal mecralarda yayılması için siteye girenlerin kişisel hesaplarıyla senkronizeli bir bağlantı paylaşma mekanizmasının hazırlanması, AB’den ayrılma konusundaki fikirlerin yaygınlaşmasını amaçlamıştır.

Daha geniş kitlelere yayılması istenen bu fikirlerin odağında güvenlik vardır. Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde, ilk olarak güvenliğin direkt olarak telaffuz edildiği söylemler görünür kılınacak; ardından da tehdit, tehlike ve risk kelimelerine odaklanılacaktır. Tezin birinci bölümünde, güvenlik kavramının tehdit kavramıyla olan hayati ilişkisinden söz edilmişti. Ayrıca tehdit kavramının kimi zaman, risk ve tehlike kavramlarıyla aynı işlevi yürüttüğü ve bunların tümünün güvenlik kavramının içini doldurduğu vurgulanmıştı (Dedeoğlu, 2014). Bu nedenle çalışmanın ilerleyen bölümlerinde, güvenliğin yanında tehdit, tehlike ve risk kelimelerini içeren söylemleri ortaya koymak da gerekli olmuştur.

Yine ilk bölümde vurgulandığı üzere, güvenlik çalışmaları teorik anlamda gelenekselden kopuş yaşamaktadır. Bu nedenle de güvenliğin yalnızca askeri güç gibi materyalist faktörlerle belirlenmeyip, düşünsel ve sosyal faktörlerle de tanımlanabileceği görülmektedir. Pratik anlamda ise bu kopuş, Kopenhag Okulu’nun Soğuk Savaş sonlarında Avrupa’nın güvenliğinin yalnızca askeri savaşlarla değil aynı zamanda göç gibi toplumsal gelişmelerle de ilişkilendirilebileceği konusundaki farkındalığıyla yaşandı (Buzan ve Waever, 1993). Yıllar önceki bu paralellığe benzer şekilde, bugün İngiltere’nin Avrupa’dan çıkış çabalarında, yalnızca askeri unsurlara değil, güvenliğin genişleyen ve derinleşen yeni anlamını ortaya koyan, pek çok farklı sektöre atıf yapıldığı görülmektedir. Çünkü Avrupa Birliği, artık vatandaşların

gündelik hayatına etki edecek kadar derinleşen bir organizasyon olarak (www.europa.eu) ayrılma yanlılarına oldukça geniş spektrumda güvenlikleştirecek alan sunmaktadır. Bu açıdan öncelikle Kopenhag Okulu'na ait güvenlik sektörleri kavramıyla, çalışmanın bağlamını netleştirmek önemlidir.

İngiltere'de ayrılma yanlısı söylemleriyle öne çıkan eski Sağlık Bakanı Lord Qwen'un, "*AB'de kalmak İngiliz güvenliği için her alanda -ekonomik, siyasi, askeri ve sosyal- daha tehlikeli bir opsiyondur*" (Owen, 2016) ifadesi aslında güvenlik sektörleri kavramının vakaya yansımış şeklidir. Güvenlik sektörleri, güvenlik gündeminin yeni konularla genişlemesiyle ortaya çıkan analiz çerçeveleridir. İnsan topluluklarının güvenliği, beş temel sektörde tanımlanır. Siyasi, askeri, ekonomik, toplumsal ve çevresel sektörlerin her biri birbiriyle etkileşim halinde olduğu için Kopenhag Okulu hepsinin beraber çalışılmasını tavsiye eder. Bu açıdan ayrılma yanlısı söylemlerde yalnızca klasik anlamdaki askeri savunmayı baz alan güvenlik değil, tehdit altında olduğu iddia edilen tüm temaları analize dâhil etmek önemlidir.

2.4.1.1. Ayrılma Yanlısı Söylemlerde Güvenlik, Tehdit, Risk ve Tehlike Kelimelerinin Tespiti

Öncelikle ayrılma yanlısı kampanyanın resmi sitesinde 'Neden ayrılma oyu kullanmalı? (Why Vote Leave)' adlı bölümde kullanılan söylemlerde güvenlik kelimesine bakılacak olursa şu ifadeler dikkat çekmektedir:

"Avrupa Birliği Yargıçları Temel Haklar Şartını kullanarak polis ve *güvenlik* birimlerimizin yetkilerini elinden alıyor. Bu şart, AB divanına neredeyse tüm *güvenlik* meseleleri konusunda yetki veriyor."

"AB'de kalma oyu kullanmak, mesleklerimize ve *güvenliğimize* bir tehdittir."

"AB'ye hayır, daha *güvenli* olan seçenek."

"Eski MI6 başkanı: AB'den ayrılmak önemli *güvenlik* kazancı getirecek"

"Richard Dearlove; İngiltere'nin *güvenliği* ancak ayrılmayla sağlanabilir. AB, bir süzgeç gibi *güvenlik* bilgisi sızdırıyor" (www.voteleavetakecontrol.org, 2016).

Önemli ayrılma taraftarlarının söylemlerine bakıldığında öne çıkan görüşler şöyledir:

Micheal Gove: “AB, nüfusumuzun *güvenliğini* baltalıyor” (www.bbc.com, 2016). “İhtiyacımız olan kararları ve Avrupa Birliği'nin mevcut yapılarının dışında inandığımız ittifakları gerçekleştirebilirsek, genel olarak ulusal *güvenliğimizin* güçleneceğini düşünüyorum” (Smith, 2016). AB’den ayrıldığı takdirde “yeni yasalarla bu ülkede yaşamın değişeceğine, İngiltere'nin daha *güvenli* olacağına inanıyorum (Dominiczak, 2016) ...daha fazla *güvenlik* sağlamaktan uzak Avrupa Birliği kurumları, vatandaşlarımızın *güvenliğini* baltalıyor (www.voteleavetakecontrol.org, 2016).

İngiliz eski İstihbarat Servisi Başkanı Sir Richard Dearlove: “İçişleri Bakanı tarafından *güvenliğimiz* için çok önemli kabul edilen ve demokratik olarak seçilen Parlamento tarafından tam olarak incelenip onaylanan bir tedbirin geçerliliği, şu an Avrupa Adalet Divanı kararına bağlı” (www.voteleavetakecontrol.org, 2016).

Dönemin (2016) Silahlı Kuvvetler Devlet Bakanı olan Penny Mordaunt: “Türkiye’nin AB’ye girmesi yalnızca İngiltere'nin kamu hizmetlerine olan yükünü artırmayacak, aynı zamanda İngiltere'nin *ulusal güvenliği* için bir dizi tehdit oluşturacak. (Boffey ve Helm, 2016).

Eski Sağlık Bakanı Lord Qwen’un (2016), “AB’de kalmak İngiliz *güvenliği* için her alanda -ekonomik, siyasi, askeri ve sosyal- daha tehlikeli bir opsiyondur” (www.thesun.co.uk, 2016)

İngiliz Ticaret Odaları eski Genel Direktörü aynı zamanda ayrılma kampanyası başkanlarından John Longworth: İşler daha *güvenli* olacak, altyapımız daha iyi olacak ve kamu hizmetlerimiz daha iyi finanse edilecek” (www.voteleavetakecontrol.org, 2016).

Tüm bu söylemlerde ‘güvenlik’ kelimesinin doğrudan kendisi kullanılmıştır.

Tehdit, tehlike ve risk kelimelerinin geçtiği söylemlere bakıldığında ise, şu ifadeler dikkat çekmektedir:

“Avrupa Adalet Divanı *tehlikeli* terör zanlılarını sınırışı etmemizi engelliyor.” (www.voteleavetakecontrol.org, 2016).

Michael Gove: “Sovyet tarzı kontrol düşkünüleri bağımsızlığımız için bir *tehdit* oluşturuyor. AB’nin kendi başarısızlıklarıyla ilgili bulduğu her çözüm, işlerimizi ve kamu hizmetlerimizi *tehlikeye* atarak hızlandırıcıya basmaktır” (Gove, 2016). Gove: “Eğer Avrupa Birliği üyeliğini devam ettirmeyi kabul edersek, kamu hizmetlerimize, yaşam standartlarımıza ve sosyal dayanışmayı sürdürebilme yetimize karşı direk ve ciddi bir *tehdit* vardır” (Staunton, 2016). Yine Michael Gove’a göre: “Euro, ciddi bir küresel *tehlike* anında istihbarat, polis ve savunma için fon artırma konusunda yetersizlik ve ekonomik zafiyet yarattı” (www.voteleavetakecontrol.org, 2016).

Michael Gove, Boris Johnson, and Gisela Stuart’ın ortak bildirisinde:

“Euro bölgesi krizi milyonlarca Avrupalı için bir felakettir ve aynı zamanda İngiltere için de bir *tehlikedir*... Gelecekteki durumun daha da kötüye gidebileceğinden korkuyoruz... AB’de kalırsak, hepimizin ekonomimizin karşı karşıya olduğu gerçek *risklerin* olduğunu biliyoruz (www.voteleavetakecontrol.org, 2016)

Eski İngiliz Komutan Maj Gen Julian Thompson: “Ülkemin hizmetindeyken edindiğim kendi hayat tecrübemden biliyorum... Bugünkü AB üyeliği, milli savunmamızı çok *tehlikeli* zamanlarda zayıflatıyor (www.telegraph.co.uk, 2016).

Londra eski Belediye Başkanı Boris Johnson: “Avrupa denilen bir ülke inşa etmek için sürekli ve hızlanan bir çaba var. Bu ülkenin bağımsızlığı ciddi şekilde *tehlikeye* atılıyor” (www.conservativehome.com, 2016).

İngiliz Ticaret Odaları eski Genel Direktörü; aynı zamanda ayrılma kampanyası başkanlarından John Longworth: [AB’den ayrılırsa] “temel endüstrilerimizi korumamız gerektiğinde müdahale etmekte özgür olacağız: çelik, temel kimyasallar, metaller ve yüksek enerji kullanımlı endüstriler, hepsi haksız rekabetle karşılaştıkları için *risk* altında” (www.voteleavetakecontrol.org, 2016).

Burada görüldüğü üzere, Brexit kampanyasında ayrılma yanlılarının söylemlerinde direkt olarak tehdit, tehlike, risk ve güvenlik kelimelerine rastlanmaktadır. Bu da güvenlikleştirme teorisinin başlangıcını ifade eden, güvenliğin telaffuz edilmesini, diğer bir deyişle ‘güvenlikleştirici hamleyi’ karşılamaktadır. Bu söylemlerin yanında, gazete baş sayfalarından derlenen ve Brexit referandumu bağlamında kullanılan kelimelere bakıldığında; *bomba*, *darbe*, *kriz*, *katiller* ve

tecavüzcüler, korkular, hırpalamak, kaos, terör, acil durum, istilacılar, akın, bataklık, kumpas, hücum gibi kelimeler de güvensizlik hissiyatını hatırlatan söylemler olarak, güvenlikleştirme hamlesinde ayrılma yanlısı güvenlikleştirici aktörlere destek olmuştur. Aynı şekilde EK-3'te belirtilen, ayrılma yanlısı medya görsellerinde kullanılan, güvensizliği tetikleyen göçmenlerle ilgili sahneler de katalizör işlevi gören diğer işlevsel aktör ürünlerini teşkil etmiştir.

İlk bölümde belirtildiği gibi, güvenlikleştirici hamlenin bir diğer boyutu da bir sorunun çerçevelenmesidir. Bir mesele, güvenlik çerçevesine alınırken 'ötekiler' belirlenir ve sorunun alanı çizilir. Schmitt'ten hareketle politikanın en yoğun yaşandığı güvenlik alanında, siyasetteki ötekilik, bir tehdit olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrılma yanlısı söylemlerde; seçimle başa gelmemiş AB bürokratları, Alman liderliğinde Avrupa süper devleti, Türkiye, IŞİD ve göçmenler birer 'öteki' yani 'tehdit' olarak göze çarpmaktadırlar.

2.4.1.2. Ayrılma Yanlısı Söylemlerde Güvenlik Sektörlerinin Tespiti

Güvenlik sektörleri açısından ayrılma yanlısı söylemleri değerlendirirken, siyasi, askeri, toplumsal, ekonomik ve çevresel güvenlik temalarının kullanım şekli ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Brexit kampanyası döneminde Londra Belediye Başkanı olan Boris Johnson: *"Avrupa denilen bir ülke inşa etmek için sürekli ve hızlanan bir çaba var. Bu ülkenin bağımsızlığı ciddi şekilde tehlikeye atılıyor"* (www.conservativehome.com, 2016) demiştir. Burada devlet üstü bir otoritenin altında İngiltere'nin ulusal egemenliğinin kısıtlanıyor olduğu vurgusu, siyasi güvenliğe işaret etmektedir.

Avam Kamarası Lideri, Muhafazakâr Partili milletvekili Chris Grayling: *"Egemenliğimizi ve demokrasimizi daha ileri bir Avrupa Birliği entegrasyonundan korumak için ayrılma oyu kullanmalıyız"* (www.voteleavetakecontrol.org, 2016) demiştir. Yine Grayling: *"Ya İngiltere? Bize ne olacak? Bizim etkimiz azalacak. Egemenliğimiz azalacak. Kendi ulusal çıkarlarımıza bakma becerimiz azalacak. Bağımsız ve egemen bir ülkede yaşamamızı istiyorum. Demokrasinin kontrolünü geri almamızı istiyorum"* (www.voteleavetakecontrol.org, 2016) ifadelerini kullanmıştır. Grayling'in her iki ifadesinde de ileri bir Avrupa entegrasyonu durumunda egemenlik, ulusal çıkarlar ve demokrasi gibi siyasi unsurların tehlikede olduğu vurgusu vardır.

Michael Gove: “İngiltere kalma yönünde oy kullanırsa, Avrupalı hâkimler güvenlik ve istihbarat teşkilatlarımızdaki görevlerini arttırmaya başlayabilirler-ulusal özerkliği yıpratma isteği mahkemenin [Avrupa Adalet Divanı] projesinin merkezindedir” (www.voteleavetakecontrol.org, 2016). Gove’un ifadesi, Avrupa Mahkemesi’ni İngiltere’nin bağımsızlığını tehlikeye sokmakla suçlayarak, istihbarat ve güvenlik birimleri gibi önemli siyasi yeteneklerin kısıtlanacağına vurgu yapar: “İhtiyacımız olan kararları ve Avrupa Birliği’nin mevcut yapılarının dışında inandığımız ittifakları gerçekleştirebilirsek, genel olarak ulusal güvenliğimizin güçleneceğini düşünüyorum” (Smith, 2016). Burada AB yapılarının içerisinde bağımsız bir dış politika tercihi yapamadığı için İngiltere’nin siyasi güvenliğinin tehlikeye girdiğinin altı çizilmiştir.

“Avrupa Komisyonu, Beş Başkanın Raporu’nda [Jean-Claude Juncker, Donald Tusk, Jeroen Dijsselbloem, Mario Draghi, and Martin Schulz tarafından Avrupa parasal ve ekonomik birliğini güçlendirmeyi amaçlayan rapor] sıradaki AB anlaşması planlarını yayınladı. Bu, Brüksel’e çok daha fazla yetki transfer edecek. Avrupalı bürokratlar, daha fazla yetki ve para almak için referandum sonucumuzu bekliyor” (www.voteleavetakecontrol.org, 2016).

Yine bu ifadeyle de ileri bir entegrasyon korkusunu ön plana çıkararak Brüksel’i ulusal egemenliğe, dolayısıyla siyasi güvenliğe bir tehdit olarak gösterme çabası vardır.

Voteleavetakecontrol adlı kampanya sitesinde yayınlanan argümanlardan biri de şu şekildedir; “Kanunlarımızın yarıdan fazlası Brüksel’deki seçilmemiş AB bürokratları tarafından oluşturuluyor. Kanunlarımızı yapan bu insanları kovmak için yetkileri geri almalıyız.”

Eski İngiliz Gizli İstihbarat Servisi Başkanı Sir Richard Dearlove:

“İçişleri Bakanı’nın “suçla mücadele, çocukları korumak ve terörle mücadele etmek için çok önemli olduğunu” belirttiği 2014 Veri Toplama ve Düzenleyici Güçler Yasası’nın bir bölümü, [Avrupa] Şartları ile tutarsız olduğu için Divan Mahkemesi tarafından durduruldu. Kaderimizin kontrolünü geri kazanmak için azmetmeliyiz ve bir kez daha bağımsız bir özerk ulus haline gelmeliyiz. Ayrılma oyu kullanmalıyız” (www.voteleavetakecontrol.org, 2016).

Yukarıdaki her iki söylemde de ülkenin en önemli siyasi yeteneklerinden olan yasama gücünün zayıflatıldığının altı çizilerek siyasi güvenliğin tehlikede olduğu konusu ön plana çıkarılmıştır.

Yine kampanyanın resmi internet sayfasında paylaşılan argümanlardan ikisi şu şekildedir; “Sınırlarımızın kontrolünü geri almalıyız, böylece kimin gelip kimin gelemeyeceğine karar veririz.”, “Eski Interpol başkanı Ronal K Noble; Avrupa’nın açık sınır düzenlemesi teröristler için uluslararası pasaportsuz bir serbest bölgedir.” Her iki söylemde de siyasi güvenliğin en önemli olgularından biri olan ‘ülke egemenliğinin’ temeli olan ‘sınırların’ siyasi kontrol açısından tehlikede olduğu algısı yaratılmıştır.

Eski İngiliz Komutan Maj Gen Julian Thompson:

Bugünkü AB üyeliği, milli savunmamızı çok tehlikeli zamanlarda zayıflatıyor. AB, caydırıcılığı zayıflatır ve NATO’nun zamanını ve kaynaklarını boşa harcar. 1959-2011’in Bask Çatışması - AET / AT / AB’nin çözümünde hiçbir rolü yoktu. 1968-1998: Kuzey İrlanda’daki ‘Sorunlar’- AB şiddeti sona erdirmek için hiçbir şey yapmadı. 1974: Türkiye’nin Kıbrıs işgali- AET / AT / AB kararda hiçbir rol oynamadı” (www.telegraph.co.uk, 2016).

Komutan Thompson’un söyleminde AB’nin milli savunmayı ve NATO’yu zayıflatığı ve aynı zamanda tarihteki önemli askeri çatışmaların hiçbirinde rol oynamayacak kadar etkisiz olduğu belirtilerek, askeri güvenliğe bir tehdit oluşturduğu ifade edilmektedir. Michael Gove: “Bir sonraki büyük proje Avrupa ordusu... NATO’ya rakip olmak, almamamız gereken bir risk” (www.voteleavetakecontrol.org, 2016) demiştir. Gove’un ifadesinde AB yüzünden NATO’ya karşı bir askeri oluşumun içinde yer alma durumunda kalırsa bunun askeri güvenlik için tehdit oluşturacağı vurgulanmıştır.

Kampanya sitesinde yayınlanan söylemlerden bir başkası da şöyledir; “Her yıl çeyrek milyon (Newcastle nüfusu kadar) Avrupa Birliği göçmeni ülkemize geliyor. Bu, Ulusal Sağlık Hizmetleri ve okullar gibi kamu hizmetlerine büyük bir yük yüklüyor” (www.voteleavetakecontrol.org, 2016). Buradaki söylemde, kamu ve eğitim hizmetlerinin işlerliği gibi kamu düzenini zedeleyici bir tehdit olduğu ön plana çıkarılıyor. Bu da toplumsal güvenliğe işaret ediyor.

“Avrupa Birliği Yargıçları Temel Haklar Şartını kullanarak polis ve güvenlik birimlerimizin yetkilerini elinden alıyorlar. Bu şart, AB divanına neredeyse tüm güvenlik meseleleri konusunda yetki veriyor” (www.voteleavetakecontrol.org, 2016). Polis ve güvenlik birimleri gibi kamu düzeni ve toplumsal güvenliği sağlayan birimlerin AB tarafından zayıflatılıyor olması yine toplumsal güvenliğin tehlike altında olduğunu ifade eden bir söylemdir.

“AB’de kalma oyu kullanmak, mesleklerimize ve güvenliğimize bir tehdittir”, “AB esasları, okul ve hastane yapılmasını oyalıyor ve bu milyonlarca maliyete sebep oluyor” (www.voteleavetakecontrol.org, 2016). Her iki söylemde de meslekler, eğitim ve sağlık gibi toplumun ihtiyaçlarını karşılayan alanlarda AB’nin güvensizlik yarattığı belirtiliyor. Dolayısıyla bu söylemler de toplumsal güvenliğe işaret ediyor.

Michael Gove: *“AB, nüfusumuzun güvenliğini baltalıyor”* (www.bbc.com, 2016). *“Eğer Avrupa Birliği üyeliğini devam ettirmeyi kabul edersek, kamu hizmetlerimize, yaşam standartlarımıza ve sosyal dayanışmayı sürdürebilme yetimize karşı doğrudan ve ciddi bir tehdit vardır”* (Staunton, 2016). Gove’un bu iki söylemi de nüfus, yaşam standartları ve sosyal dayanışma gibi toplumsal unsurlara karşı direkt tehdit olduğunun altını çizerek sektörlerden toplumsal sektöre dokunuyor.

Eski Uluslararası Kalkınma Sekreteri ve Milletvekili Priti Patel:

“Bu kampanyada NHS [Ulusal Sağlık Sistemi] hakkında çok konuşacağız, çünkü NHS’yi gelecek nesiller için koruyacaksak, ayrılma oyunun hayati önem taşıdığına inanıyoruz”. “Şu anki göç seviyeleri kamu hizmetlerimizde sürdürülemez baskılara neden oluyor ve NHS’nin baskı altında tıkanığını görebiliyoruz” (Mason, 2016).

Patel’in ifadesi Ulusal Sağlık Sistemi gibi oldukça önemli bir sosyal meselenin tehlike altında olduğuna işaret ederek toplumsal güvenliğe işaret ediyor. Dönemin (2016) Silahlı Kuvvetler Devlet Bakanı olan Penny Mordaunt: *“Türkiye’de suç, İngiltere’den çok daha yüksek. Silah mülkiyeti de daha yaygın. AB’nin serbest dolaşım yasaları nedeniyle hükümet, Türk suçlularının İngiltere’ye girmesini engelleyemeyecek”* (Boffey ve Helm, 2016). Burada AB düzenlemeleri yüzünden ülkeye giriş yapabilen suç oranı yüksek bireylerin, İngiltere toplumunda suç oranının artmasına neden olarak toplumsal güvenlik sorunu teşkil edeceği ifade ediliyor.

İngiliz Ticaret Odaları eski Genel Direktörü aynı zamanda ayrılma kampanyası başkanlarından John Longworth:

“[AB’den ayrılırsa] “temel endüstrilerimizi korumamız gerektiğinde müdahale etmekte özgür olacağız: çelik, temel kimyasallar, metaller ve yüksek enerji kullanımlı endüstriler, hepsi haksız rekabetle karşılaştıkları için risk altındadır, yasal bir deli gömleği ve şişirilmiş maliyetler, hepsi AB’nin bir sonucu (www.voteleavetakecontrol.org, 2016).

Ülke ekonomisinin lokomotiflerinden olan temel endüstrilerin AB yüzünden haksız rekabet ortamında ve şişirilmiş maliyetlerle tehlike altında olması ekonomik güvenliğe karşı bir tehdit olarak sunuluyor. Michael Gove, Boris Johnson, and Gisela Stuart’ın ortak bildirisindeki “AB’de kalırsak, hepimizin ekonomimizin karşı karşıya olduğu gerçek risklerin olduğunu biliyoruz” (www.voteleavetakecontrol.org, 2016) ifadesi ve “AB düzenlemeleri ekonomimize her hafta bir hayli zarar veriyor” (www.voteleavetakecontrol.org, 2016) ifadesi direkt olarak ekonomik güvenliğe işaret eden söylemlerdir.

Yine Michael Gove’un “Euro, ciddi bir küresel tehlike anında istihbarat, polis ve savunma için fon artırma konusunda yetersizlik ve ekonomik zafiyet yarattı (www.voteleavetakecontrol.org, 2016) ifadesi AB’nin neden olduğu ekonomik güvensizliğin askeri güvenliği de zayıflattığına işaret ederek aslında birbirleriyle etkileşime giren farklı güvenlik sektörlerine (Waeber, 2008) bir örnek oluşturmaktadır.

“Hindistan ve Çin gibi hızla gelişen ekonomilerle serbest ticaret anlaşmaları imzalama yetkimiz yok” (www.voteleavetakecontrol.org, 2016) söyleminde ise ülke ekonomisinin dışı açılmasının önünde engel oluşturan AB’nin ekonomik güvenliğe bir tehdit oluşturduğu belirtiliyor.

2.4.2. Güvenlikleştirmenin Aktörler ve Koşullar Boyutu ve Brexit Kampanyası

Ayrılma yanlısı kampanyanın söylemlerinde, güvenliğin bizzat kendisi ve onunla ilintili ifadeler gösterilmeye çalışılmıştır. Ancak söylemler teorisinin yalnızca bir boyutudur. Birinci bölümde bahsedildiği üzere güvenlikleştirici söylemler henüz güvenlikleştirmenin gerçekleştiğini ortaya koymaz; güvenliğin söylenmesi sadece bir güvenlikleştirici hamledir. Ne zaman ki dinleyici kitlesi güvenlikleştirmeyi kabul eder,

o zaman güvenlikleştirme başarıyla tamamlanmış olur. Burada ön plana çıkan rol dinleyici kitlesindir. Güvenlikleştirme teorisinin söyleme ağırlık verme eğilimine yöneltlen eleştiriler (Stritzel, 2007, Balzacq 2005, McDonald, 2008) doğrultusunda Waever (2015), “faktörlerinin çoklu aktörler arasında karşılıklı şekillendiği güvenliğin *siyasi birlikte yapımını* (political co-production)” ortaya atmıştır. Dolayısıyla söylemlerin yanında aktörler ve koşullar da önem kazanmıştır. Bu noktada güvenlikleştirmeye ilişkin birimleri belirginleştirerek gitmek daha faydalı olacaktır.

2.4.2.1. Brexit Güvenlikleştirmesinin Birimleri

Güvenlikleştirme sürecine bakıldığında eylemler varoluşsal tehdit, öznel ve işlevsel aktörler arasında gelişir. Öznelerden biri; siyasi etkilere sahip olmak için bir meseleyi varoluşsal tehdit olarak sunan taraf olan ‘güvenlikleştirici aktör’dür’. Varoluşsal bir tehdit ile karşı karşıya kaldığı ya da tehdit altında olduğu iddia edilen birim de referans nesnesidir. Güvenliğe ilişkin sektörlerden herhangi birindeki dinamikleri etkileyebilen aktöre de işlevsel aktör denir. Öznelerarası oluşturulan güvenlikleştirme sürecinde, güvenlikleştirici öznenin hitap ettiği diğer öznel de ‘dinleyici kitlesi’ (hedef kitle) olarak adlandırılmıştır.

İlk olarak güvenlikleştirici aktöre bakılacak olursa, bu kişilerin, ayrılma yanlısı kampanyadaki söylemlerinde siyasi, ekonomik, askeri ve toplumsal sektörlerin içerisinde tanımladıkları tehditlerle ayrılma yanlıları olduğu görülür. Güvenlikleştirici aktörler genellikle “siyasi liderler, bürokratlar, hükümetler, lobi ve baskı gruplarıdır” (Buzan, Waever ve Wilde, 1998: 40). Ayrılma yanlısı söylemlerin sahiplerine bakıldığında, bunlar devletin içerisinde bakanlar, çeşitli bakanlıkların sekreterleri, eski ve yeni bürokratlar ve eski bir komutan, Londra Belediye Başkanı ve siyasi parti liderleridir.

Medya görünürlükleri en fazla olan, dolayısıyla söylemleri en çok kişiye ulaşan isimler olarak Boris Johnson, Nigel Farage, Michael Gove, Ian Duncan Smith, Priti Patel, Chris Grayling, Gisela Stuart güvenlikleştirici aktörler olarak ele alınabilir. Bunun yanında Vote Leave adlı kampanyaya dâhil olan 10’dan fazla lobi ve destek grupları da mevcuttur. Waltz’dan hareketle sosyal yapının içerisindeki güvenlikleştirici aktörün kapasitesi arttıkça, güvenlikleştirmede başarılı olma ihtimali artıyordu. Bu açıdan “varoluşsal bir tehdit, kurumsal bir temsilci ya da elit bir grup

tarafından belirlenmeye yatkındır” (Waever 1995: 57). Brexit özelinde, önemli siyasi insanların ve lobi gruplarının resmi bir ‘voteleave’ hareketi altında biraraya gelmesi, ayrılma yanlısı tarafın kurumsallaşması ve bir elit grup tarafından temsil edilmesi olarak değerlendirilebilir. Söylem sahibi kişilerin siyasi arenada ya da direkt orduda görev yapmış olması, güvenlik sorununun olduğuna dair inancı yaratma gücü konusunda ayrılma yanlılarına güçlü bir profil verir.

Kalma yanlıları geniş bir konu yelpazesinde daha sığ bir kampanya yürütürken, ayrılma yanlısı kampanyacılar, daha az konu etrafında daha yoğun ve odaklı bir kampanya oluşturmışlardır. Aynı şekilde önemli televizyon tartışmalarında ayrılma yanlıları aynı yüzleri ekrana çıkarırken, kalma yanlıları farklı kişilerle çıkmayı tercih etmiştir (Shaw, Smith ve Scully, 2017). Buna ek olarak bir başka istatistiki çalışmaya göre; kalma yanlısı isimler arasında bazı dominant isimler mevcutken, isimlerin atıf sayıları arasındaki fark oldukça fazladır. Ayrılma yanlısı isimlere yapılan atıflar ise daha eşit şekilde dağılmıştır

Dolayısıyla ayrılma yanlıları hem vermek istediği mesajlarda daha net bir çerçeve çizmiş, hem de kampanya yüzlerini hedef kitleye daha aşina kılmış hem de eşit şekilde dağılan atıflarla topyekün bir profil çizmişlerdir. Tüm bunlar ayrılma yanlısı aktörleri öne taşımıştır. Dolayısıyla ‘Brexit kampanyasında ayrılma yanlıları güçlü birer güvenlikleştirci aktördür’ denebilir.

Tehdit altında olduğu iddia edilen birim olan referans nesnesine gelince, “O [şey] hayatta kalmak zorunda ve bu yüzden şunun yapılması gerekiyor...” göze çarpar (Buzan, Waever ve Wilde, 1998: 36). Ayrılma yanlısı söylemlerde gözlemlendiği üzere, ‘belirtilen birçok referans nesnesinin hayatta kalabilmesi için AB’den çıkmak gerekiyor’ ifadesine rastlamak mümkündür. Örneğin; Avam Kamarası Lideri Milletvekili Chris Grayling’in “*Egemenliğimizi ve demokrasimizi daha ileri bir Avrupa Birliği entegrasyonundan korumak için ayrılma oyu kullanmalıyız*” (www.voteleavetakecontrol.org, 2016) ifadesi yukarıdaki cümleyle birebir uyumaktadır. Egemenlik ve demokrasi, devlet ve toplum için hayatta kalması zorunlu olan, yani korunması gereken olgulardır. Dolayısıyla ‘devletin hayatta kalması için yapılması gereken, ayrılma oyu kullanmaktır’ ifadesi devlet ve ulus referans nesnelerini ön plana çıkarmaktadır. Referans nesneleri büyük, orta ve küçük ölçekli

olabilirler. Devlet, ulus gibi orta ölçekli nesneler daha başarılı bir güvenlikleştirme sağlamaktadır. Bu noktada ayrılma yanlısı kampanyada egemenlik, sınır ve göç gibi tehditlerin ön plana çıktığı söylemlerde ulus, devlet ya da toplum gibi orta ölçekli referans nesnelerinin ağırlığı dikkat çekmektedir.

Üçüncü birim olan diğer işlevsel aktörler, güvenlikleştirmeyi yapan aktörler olmayıp güvenlik alanının dinamiklerini etkileyen aktörlerdir. Yani bu aktörler ne referans nesnesi, ne dinleyici, ne de güvenlikleştirici aktördür. Bu çalışmada bir siyasi kampanya süreci ele alındığından işlevsel aktör olarak en çok medya öne çıkmaktadır. Baysal (2013)'den hareketle, medyanın bir işlevsel aktör olması, güvenlikleştirme sürecinde çok etkili olmakla birlikte, güvenlikleştirici aktör olamayacak kadar muğlak bir niyete sahip olmasındandır. Çünkü medyanın niyeti daha fazla reyting almak mı, yoksa güvenlikleştirme yapmak mı net olarak bilinemez.

Ayrılma yanlısı yazıları yayınlama sayıları itibarıyla, The Times, Daily Star, Daily Telegraph, The Sun, Daily Mail, Daily Express gibi gazeteler ayrılma yanlısı kampanyanın diğer işlevsel aktörleri kapsamında ele alınabilir. Günümüzde dijitalliğin artması göz önüne alındığında; ayrılma yanlılarının sosyal medya yetenekleri de incelemeye değerdir. Sosyal medya uygulamalarından Instagram'da, ayrılma yanlıları, birlikte kalma yanlılarına göre 5 kat; Twitter'da ise 7 kat fazla aktif olmuştur (Polonski, 2016). Ayrıca ayrılma yanlıları basın açıklamalarını diğerlerinden önce yayınlamaya ve belirli araştırmalarını önceden hazır ederek daha atak bir medya ve basın stratejisi izlemiştir (Keaveney, 2016). Tüm bunların yanında referandum ilanının yapıldığı Şubat ayından referandum tarihine birkaç gün kalana kadar geçen süreçte, “referanduma odaklanan 2378 gazete yazısının yüzde 41'i ayrılma yanlısı, yüzde 27'si ise kalma yanlısı” bir pozisyon almıştır (Levy, Aslan ve Bironzo 2016: 15). Aynı zamanda okurların en çok dikkatini çeken yer olan gazete baş sayfalarının yüzde 65'i ayrılma yanlısı içeriklerden oluşmaktadır. Ayrıca gazete yazılarında en çok bahsedilen 20 isim listesinde, 12 ayrılma yanlısı isim varken 8 kalma yanlısı isim mevcuttur (Moore ve Ramsay, 2017: 32). Tüm bu istatistikler ışığında göze çarpan ayrılma yanlılarının medyadaki ağırlığı, ayrılma yanlısı güvenlikleştirmede katalizör görevi görmüştür.

Son olarak Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme analizlerinde bir birim olarak üzerinde yeterince durmadığı yönünde yapılan eleştiriler (Balzacq, 2005, O'Reilly, 2008) nedeniyle, 'hedef kitle' / 'dinleyici kitlesi' kavramını dördüncü bir birim olarak incelemek yerinde olacaktır. Bölümün başlarında belirttiğimiz üzere güvenlikleştirmenin tamamlanabilmesi için hedef kitlenin ikna olması, dolayısıyla ortak bir tehdit algısının yine ortaklaşa inşa ediliyor olması gerekiyordu. Bu doğrultuda, güvenlikleştirmede hedef kitlenin niceliği ve niteliği ile ilgili "kritik kitle" kavramı gelişmiştir (O'Reilly, 2008: 67). Bu kavrama göre hedef kitlenin çoğunluğu, yani yarısından fazlasının ikna olması güvenlikleştirmenin başarılı olduğunu gösterir. Aynı zamanda hedef kitlenin güvenlikleştirilen konuya karşı ilgisiz olmaması ve konuya uygun olması gerekir. Çalışmanın ana konusunu teşkil eden, 23 Haziran 2016 tarihli Brexit referandumundan çıkan oylarda ayrılma yanlıları yüzde 51,9 ile kritik kitleyi sağlamıştır. Aynı zamanda 46.500.001 kayıtlı seçmenden, 33.555.983 kişi referanduma katılım sağlamış; bu sayede katılım oranı yüzde 72,2'yi bulmuştur (www.electoralcommision.org.uk, 2016). Bu sonuca göre, süreç dahilinde konuya karşı oldukça ilgili bir hedef kitle olduğu söylenebilir. Kitlenin konuya uygunluğu açısından bakıldığında ise, söz konusu bir referandum olduğundan, ülkelerinin AB'den ayrılması konusunda direkt olarak halkın muhatap alınmış olduğu görülür ve bu kitle konuya tamamen uygundur. Dolayısıyla Brexit güvenlikleştirmesinin tamamlanması için gerekli olan kritik kitlenin sağlandığı söylenebilir.

2.4.2.2. Brexit Güvenlikleştirmesinin Başarısı ve Kolaylaştırıcı Faktörleri

Güvenlikleştirici hamlenin tamamlanmasında rol oynayan, güvenliğe ilişkin birimleri ele aldıktan sonra, başarılı bir güvenlikleştirme yapıp yapılmadığını ölçen bazı parametrelerden bahsetmek gerekir. Bunlar "*varoluşsal bir tehdit, aciliyet eylemi ve mevcut kuralların çiğnendiğine dair birimler arası ilişkiler üzerinde etki*" olarak tanımlanır (Buzan, Waever ve Wilde, 1998). Tehdit konusunda Kopenhag Okulu'nun yaklaşımı nettir. Kopenhag Okulu'na göre, tehditlerin gerçekten varolup olmadığını araştırmak, güvenlikleştirme teorisini bir 'algı' teorisine indirgeyecektir. Bu nedenle tehditlere karşı radikal bir inşacı yaklaşım gerekir. Bu açıdan Brexit kampanyasına, söylemlerin gerçeği yansıtıp yansıtmaması açısından bakmak ya da Brexit'in nedenlerini tartışmak teoriyle örtüşmemektedir. Dolayısıyla gerçekte İngiltere'nin hangi konuları tehdit olarak gördüğünü, bilimsel olarak test etmek hiçbir zaman

mümkün olmadığı gibi, bunun nedenlerini araştırmak da güvenlikleştirme için anlamsız olacaktır.

Söylemlerde görüldüğü şekilde; ayrılma yanlısı kampanyada varoluşsal tehdit, tehditlerle mücadele etmeyi engelleyen ve aynı zamanda tehdidin kendisi de olan Avrupa Birliği'dir. Örnek verilecek olursa; "...[İngiliz] ulusal özerkliği[ni] yıpratma isteği mahkemenin [Avrupa Adalet Divanı] projesinin merkezindedir" (www.voteleavetakecontrol.org, 2016) ifadesi Avrupa'nın direkt olarak İngiltere'nin ulusal bağımsızlığını aşındırmayı hedef aldığı anlamına gelmektedir. Burada Avrupa tehdidin kendisidir. "Avrupa Adalet Divanı tehlikeli terör zanlılarını sınırışı etmemizi engelliyor" (www.voteleavetakecontrol.org, 2016) ifadesinde ise Avrupa Birliği tehditlere karşı mücadeleyi engelleyen bir başka tehdit halini almaktadır.

Başarı parametrelerinin ikincisi olan aciliyet eyleminde, güvenlikleştirme yaparken "eğer sorunun üstesinden şu anda gelinmezse, herşey için çok geç olacak..." (Buzan, Waever ve Wilde, 1998: 26) hissiyatını vermek önemlidir. Söylemlere bakıldığında; "*Kontrolü yeniden elimize almamız için bu bizim son şansımız*" (www.voteleavetakecontrol.org, 2016). "*Önümüzdeki 40 yıl içinde bir başka oylama elde edemeyebiliriz, şansımızı deneyelim*" (www.voteleavetakecontrol.org, 2016). "*Kalma yönünde oy verirse, [AB] proje[si]nin ilerleyiş yürüyüşüne dâhil olacağız. Yeniden müzakere ve referandum sırasında geri kazandığımız şeyler tekrar ileri safhalara götürülecek – hem de şu anki kaçma şansımız olmadan...*" (www.voteleavetakecontrol.org, 2016). "*Umarım ayrılma oyu verirsiniz ve bu güzel ülkenin kaderinin kontrolünü geri alırsınız. Bu şans ömrümüz boyunca bir daha geri gelmeyecek, bunu kaçırmamamız için dua ediyorum*" (Hall, 2016) ifadelerinde görüldüğü üzere bir aciliyet durumu söz konusu edilmiş ve harekete geçilmezse çok geç olacağı ve daha sonra bu şansın geri gelmeyeceği hissiyatı yaratılmıştır. Dolayısıyla güvenliğin aciliyetle olan ilişkisine ithafen, söylemlere göre Brexit referandumunun konusu acil bir meseledir.

Son olarak mevcut kuralların çiğnendiğine dair birimler arası ilişkiler üzerinde bir etkinin görülmesi, güvenlikleştirmenin başarı parametrelerinin sonuncusudur. Birinci bölümde de belirtildiği üzere, Kopenhag Okulu'na göre güvenlik, normal politikaların ötesinde önlemler almayı gerektiren, düzenlemeleri çiğneme hakkı veren

olağanüstü politikaları çağrıştırmaktadır. Dolayısıyla güvenlikleştirici aktörler, hedef kitleyi düzenlemeleri çığnemeye ve acil durum önlemleri almaya çağırmaktadır. Bu bağlamda Michael Gove'un kampanya dönemindeki şu çağrısı oldukça dikkat çekicidir; “[Brexit süreci] derhal bir dizi geçici acil durum yasası ile başlamalıdır” (Dominiczak, 2016). Gove'un ifadesi güvenlikleştirmedeki acil durum çağrısına örnek teşkil etmektedir. Referandumun ayrılma yönünde sonuçlanmasından sonra hükümet tarafından bir Brexit Bakanlığı kurularak, David Davis'e AB şartlarına ve düzenlemelerine artık tabii olunmaması için gerekli yetki verilmiştir. Böylece sınırlar, egemenlik, göç, istihdam gibi konularda karşılaşılan tehditlerle, tabii olunan mevcut AB düzenlemelerinin dışına çıkılarak mücadele etme iradesi gösterilmiştir. Dolayısıyla normal politikaların dışına çıkılmıştır.

Güvenlikleştirmenin başarı ölçütlerinin yanında, bu başarının yakalanmasına yardımcı olan kolaylaştırıcı koşullara bakılacak olursa; Bunlar iç ve dış koşullar olarak ikiye ayrılır. İç koşullarda, söylemin kullanım şeklinin güvenlikleştirmeyi kolaylaştırdığı belirtilir. Güvenlikleştirmede sorunu “dramatize ederek” (Buzan, Waever ve Wilde, 1998) ya da “korku” (Abrahamsen, 2005) üreterek hedef kitleyi ikna etmede kolaylık sağlanır. Ayrılma yanlısı kampanyadaki söylemlere bakıldığında; Gove'a göre “*kalma oyu vermek, kontrolümüz olmayan hızda, başkaları tarafından bir yere sürülen bir arabanın bagajına kilitlenmiş bir rehine olmaktır*” (www.bbc.com, 2016). Buna göre, AB'de kalmayı hızlı bir arabada bagaja kilitlenmiş bir rehineye benzetmekle, belirsizliğe, riske ve esarete vurgu yapılarak korku hissiyatını tetiklemek hedeflenmiştir.

Michael Gove'a ait diğer söylem şöyledir; “*İŞİD adına eğitim gören ve savaştan önemli sayıda terörist, şimdi Avrupa'ya geri döndü ve kıtada serbestçe hareket edebiliyor, bu mesele daha hayati olamazdı...*” (www.voteleavetakecontrol.org, 2016). İŞİD gibi küresel bir terör örgütünün Avrupa kıtasındaki varlığının AB düzenlemeleriyle bağlantılandırılması yine AB'yi korkunç gösterme amacı gütmektedir. Ayrılma yanlılarından Gisela Stuart'a göre: “*Bu göz korkutucu demografik gerçeklik, Euro Bölgesi'nin bir saatli bomba olduğunu gösteriyor- tüm AB üyelerinin kaçınılmaz olarak etkileneceği endişe verici bir gerçeklik...*” (www.voteleavetakecontrol.org, 2016). Buradaki söylemde saatli bomba gibi ağır

hasar yaratan bir metaforun kullanılması ve endişe verici ifadesi korku duygularının ortaya çıkmasına neden olabilecek niteliktedir.

Michael Gove, Boris Johnson ve Gisela Stuart' ait ortak bildirye göre: *“Euro bölgesi krizi, milyonlarca Avrupalı için bir felakettir ve aynı zamanda İngiltere için de bir tehlikedir... Gelecekteki durumun daha da kötüye gidebileceğinden korkuyoruz...”* (www.voteleavetakecontrol.org, 2016). Burada doğrudan ‘korkuyoruz’ ifadesi kullanılması, kötüye gidişatın vurgulanması ve felaket ifadesi yine korku atmosferi oluşmasına neden olmuştur. UKIP lideri Nigel Farage’ ait *“Çok büyük miktarda insani sefaletin nedeni olan Euro Bölgesi krizi de dâhil, AB'nin bir felaketten diğerine nasıl geçtiğine bir bakın...”* (Farage, 2016) cümlesinde ise yine ağır hasarı çağrıştıran çok büyük sefalet ve felaket kelimelerinin kullanılması korkuyu tetikleyici niteliktedir.

Boris Johnson’a ait bir başka söylem şöyledir: *“İngiliz halkı göçmenliği destekliyor ancak bunun seçtikleri kişiler tarafından kontrol edilmesini istiyorlar. Cömertler ancak cömertliklerinin kötüye kullanıldığını hissediyorlar. Haklılar”* (www.voteleavetakecontrol.org, 2016). Buradaki ifadede ‘İngiliz halkının cömertliğine, cömertliğinin suistimal edildiğine, bu yüzden haklı olduklarına’ atıf yapılması yine dramatize edilmiş bir söylem örneğidir. Bu şekilde İngiliz halkının duygularına hitap edilmeye çalışılmış, ortak bir algının üzerinde durularak milliyetçi duygular tetiklenmeye çalışılmıştır. Boris Johnson’a ait bir diğer ifade olan *“Bu şans ömrümüz boyunca bir daha geri gelmeyecek, bunu kaçırmamamız için dua ediyorum”* (Hall, 2016) cümlesinde ise AB üyeliğinden ayrılabilmek için dua edildiğini belirtmek, yine duygulara ve inançlara hitap eden dramatize bir söylem işaretidir. Bu korkutucu ve dramatik kullanımlar güvenlikleştirmeyi kolaylaştırıcı bir etki göstermiştir.

Vasilopoulou’ya (2016) göre: “Maliyet-fayda analizi perspektifinden bakıldığında, bu seçenek (ayrılma oyu) görünüşte irrasyoneldir”. Ayrılma yanlısı oy kullanmanın akılcı bir seçenek olmadığı, duygusal bir motivasyondan beslendiği fikri desteklenmektedir. Aynı şekilde Hewitt’e (2016) göre: “Ayrılma yanlısı kampanya, temelini (İngiliz ekonomisi ve sınırları üzerindeki) kontrolü geri alma ideali üstüne kurmaya karar vermiştir... Bu içgüdülere ve kalbe seslenmektir”. Kampanyanın temel sloganının ülkeyi geri kazanma üzerine kurulu olması hedef kitlesinin ulus kimliğine dokunan duygusal bir mesaj yaratılmasını sağlamıştır.

Lilleker'e (2016) göre ise ayrılma yanlısı söylemlerde "...olumsuzlukların ve korkutucu hikâyelerin altını çizmek, vatandaşların, kendi kaderini daha iyi belirleyebilecek, daha özgür bir ülke olacağına inandıkları ve bunları yaratma isteğini dile getirdikleri umut mesajlarıdır". Referandum sonrası gelecekle ilgili her iki kampanyanın da argümanlarında kalma yanlılarına ait yalnızca %12 pozitiflik varken, ayrılma yanlılarında %40 pozitiflik tespit edilmiş olması (Levy, Aslan ve Bironzo, 2016) Lilleker'in umut-korku tespitini destekler niteliktedir.

Firmstone (2016: 36-37) ise, "Ayrılma yanlısı gazetelerin savaş tanımlarına daha uygun olan bir dili, egemenlik ve göç konusundaki milliyetçi kaygılarla birleştiren çekici anlatılar ve metaforlar kullandığını" belirterek, devlet güvenliğinin coşkulu yönünü yansıtan savaş kavramının ve dili etkileyici kılan ilgi çekici benzetmelerin yarattığı histerik durumu ön plana çıkarmıştır. Crines'e (2016) göre, ayrılma yanlıları Aristoteles'e ait ethos ve pathos retoriklerini kullanarak başarıya ulaşmıştır. Ethos; değerlere ve inançlara hitap etme, pathos ise dokunaklılık ya da duygulandırma retoriğini temsil eder. Brexit sürecinde bu iki dili kullanmak, başarılı bir güvenlikleştirmeyi kolaylaştırmıştır. Görüldüğü üzere ayrılma yanlısı kampanyanın duygusal bir tarafı olduğu, referandum analistleri tarafından büyük ölçüde desteklenmektedir.

Kolaylaştırıcı koşulların dışsal boyutu ile ilgili olanları ise, güvenlikleştircinin sosyal gücü, tehdidin tarihi olarak algısı ve içeriğe uygunluğudur (Buzan, Waeve ve Wilde 1998). Güvenlikleştircinin sosyal gücü konusunda Crines, İngiltere'ye dair (2016), ayrılma yanlısı Boris Johnson ve Nigel Farage'ın, toplum içinde sevimli ve içten bir kişilik inşa ettiklerini; buna karşın AB'de kalma yanlısı David Cameron, John Major ve Tony Blair gibi isimlerin mesafeli bulunduğunu öne sürmektedir. Bu da ayrılma yanlısı isimlerin seçmenlerin endişelerini daha iyi anladığı yönünde bir izlenim doğurmuştur. Aynı şekilde bir birim olarak güvenlikleştirci aktörler analizi bölümünde bahsedilen ayrılma yanlılarının görünürlük stratejisinin getirdiği hedef kitleye karşı aşinalık ve kalma yanlılarına görece mesajlarını daha net iletmeleri, ayrılma yanlısı aktörleri ön plana çıkarmıştır. Dolayısıyla bu isimler, sosyal güçlerini artırıcı bir profil oluşturarak, güvenlikleştirme çabalarını kolaylaştırıcı bir etkiye sahip olmuştur.

Tehdidin tarih algısı ve içeriğe uygunluğu konusunda İngiliz Avrupa şüphecililiğinin psikolojik, tarihsel ve kültürel boyutları yine ön plandadır. Ayrılma yanlısı kampanya söylemlerinin bu boyutlarla olan ilişkisine bakıldığında, “*Sovyet tarzı kontrol düşkünleri bağımsızlığımız için bir tehdit oluşturuyor*” (Gove, 2016) cümlesindeki Sovyet ifadesi, II. Dünya Savaşı sonrası psikolojiyi tetikleyen, hem tarihsel hem de psikolojik bir söylemdir.

“*AB üyeliğinin bize yarardan daha fazla zarar verdiğini fark ettim, küçük bir Avrupa perspektifi yerine, gerçekten küresel bir özerkliğe sahip, kendi kendini yöneten bir demokrasi olurduk. Zenginleştirdik, özgür olurduk ve büyük kalırdık*” (www.telegraph.co.uk, 2016) ifadesi Young’un tespitiyle bağdaştırılabilir. Young’a göre İngiltere, “hızlıca imparatorluk kaybetmiş ve kendine henüz yeni bir rol edinememiştir” (1998: 171). Bu açıdan orta ölçekli bir Avrupa devleti olma fikrini kabullenmekte zorlanmaları muhtemeldir. Bu söylemde ise bu hızlı düşüşün yarattığı üzüntüye ve küresel bir ülke olarak kalma özlemine atıf vardır.

“*AB, dünyadaki en önemli ekonomilerle ticaret anlaşmaları konusunda görüş birliğine varamadı. Amerika ve Hindistan gibi ülkelerle, diğer AB üyelerinden daha güçlü tarihi bağlantılarımız var*” (www.voteleavetakecontrol.org, 2016) cümlesi de geçmişe duyulan özlemi ve İngiltere’nin diğer AB üyelerinden farklı olduğu hissini yaymak için kullanılmıştır.

İngiltere dış politika stratejisini belirlerken geçmiş bağlantıları açısından Avrupa dışında, Commonwealth ülkeleri ve ABD gibi ağırlık merkezlerine de sahiptir. Dolayısıyla Avrupa onlar için hiçbir zaman tek seçenek olmamıştır ve bu söylemde de bu tarihsel bağlantılara atıf yapılmıştır. Bir diğer söylem olan “*Avrupa, Hitler’in yaptığı gibi bir süper devlet istiyor...yalnızca metotları farklı*” (Ross, 2016) cümlesinde de Hitler’e yapılan vurgu, İngiliz şüphecililiğinin dinamiklerinden biri olan II. Dünya Savaşı sonrası Almanlar’a karşı duyulan korku ve güvensizliği hatırlatmaktadır.

İngiltere’de 2016 yılının en yüksek tirajlı gazetesi olan The Sun’ın hazırladığı ayrılma yanlısı içerikte ise şu ifadeler kullanılmıştır;

“*Ülkemizin görkemli bir tarihi var. Bu [referandum] İngiltere’yi daha da büyütmek, demokrasimizi yeniden yakalamak, haklı gururumuz olan*

değerlerimizi ve kültürümüzü korumak için bir şans. Ayrılma oyu vermek, daha iyi bir İngiltere için oy vermektir” (www.thesun.co.uk, 2016).

“Nüfuzumuzu daha geniş bir dünyada yeniden kazanalım ve bir kez daha gerçek bir küresel ulus haline geelim” (www.voteleavetakecontrol.org, 2016). Her iki söylemde yer alan ‘görmekli tarih’ ve bir kez daha ‘küresel bir ulus olma’ vurguları, güçlü imparatorluk yıllarına işaret etmektedir. İngiliz medyasının ve şüpheciliğinin kolaylaştırıcı etkisi Christoph Meyer (2016)’nın sözlerine de yansımıştır:

“Ayrılma kampanyasının temel sloganı olan ‘yozlaşmış, başarısız, yabancı, baskıcı ve anti-demokratik bir Brüksel’den kontrolü geri alma’, başarılı oldu. Çünkü bu uzun süredir Brüksel hakkında, özellikle yazılı basında yapılan binlerce delil ve iddiaya dayanıyordu... Avrupa şüpheciliği diğer Avrupalı devletlerde de bilinirken, İngiltere, Avrupa entegrasyonunun medyada [olumsuz anlamda] yer alması bakımından eşsizdir.”

Brexit güvenlikleştirmesini kolaylaştırıcı koşullar arasında yer alan İngiliz toplumsal hafızasını ön plana çıkaran isimlerden Rowinski’ye (2016) göre de: *“Nihai sonucu kolaylaştıran, kampanyadan önceki yıllarda toplumsal hafızada kurulmuş, II. Dünya Savaşı’ndan bu yana ülkenin karşılaştığı en derin krize yol açan ‘ülkemizi geri alma ve göçmen [meselesinin] kontrolünü’ yeniden kazanma konusundaki tutarlı söylemdir”*. Tüm bu tarihsel algılara yapılan atıflar, güvenlikleştirmeye kolaylaştırıcı bir etki sağlamıştır.

Son olarak tehdidin konuya uygunluğu konusu da Brexit süreci içinde gözlemlenen olgulardan biridir. Tehdit, referans nesnesi ve güvenlik sektörlerine bakıldığında; siyasi bir organizasyon ve üye devletlerden birinin ayrılığını konu alan bu vakada, siyasi güvenliğin ana referans nesneleri olan ulus, devlet, egemenlik, toplum gibi konularda, AB gibi derinleşen ve büyüyen bir örgütün, tehdit olarak tanımlanması içeriğe uygun bir eylem olmuştur.

Daha önce de belirtildiği gibi, Waeffer’e (2014) göre güvenlikleştirme, bir Uluslararası İlişkiler teorisi olmayıp bir güvenlik teorisidir. Dolayısıyla inşa edilebilen, sürekli vaka üretebilen bir içeriğe sahiptir. Bu açıdan kimin güvenlikleştirme yapabileceği ya da hangi olayın güvenlikleştirme sayılabileceği konusu aslında işin sonunda anlaşılabilir bir durumdur. Bu açıdan, kalma

yanlılarının söylemlerinde de güvenliğin tespiti yapılabilir ve nasıl bir ‘güvenlikleştirme’ ya da ‘güvenlikdışlaştırma’ yapıldığı gözlemlenebilir. Ancak güvenlikleştirme sadece başarıya ulaştığında, güvenlikleştirme olarak kabul edilir.

Ayrılma yanlısı kampanya, son dönemlerdeki tüm kalma yanlısı eğilimlere rağmen, referandum sonucunda hedef kitleden yüzde 51,9 oranında kabul görerek başarılı bir güvenlikleştirme yapmıştır. Kalma yanlısı kampanya ise referandumda çoğunluğu sağlayamayarak, olası güvenlikleştirmesini tamamlayamamış; böylece beklenen başarıya ulaşamamıştır. Bu durum, Brexit sürecinde ayrılma yanlılarının başarıya ulaşmış olan ‘güvenlikleştirme’ çabasını ilgi çekici bir akademik araştırma konusu haline getirmektedir.

SONUÇ

Güvenliğin bir disiplin olma yolculuğunda, kavramsal olarak karmaşık ve tartışmalı olduğunu görmek mümkündür. Güvenliğin tanımının yanında kavramsal niteliğiyle ilgili literatürün de hatırı sayılır bir biçimde gelişmiş olması, bu belirsizliğin önemli bir göstergesidir. Dönemler boyunca birçok farklı kavramla özdeşleştirilen güvenliğin tehdit kavramıyla olan ilişkisi her daim hayati bir önem taşımıştır. Güvenlikten bahsedilebilmesi için tehdidin varlığı şarttır; bu yüzden de güvenliğe ilişkin yaklaşımların tehdit üzerinden yola çıkmaları kaçınılmaz olmuştur. Bununla birlikte tehdidin seviyeleri sayılabilecek risk ve tehlike de güvenlik konusunda gösterge niteliğindedir.

Kavramsal belirsizliğin de etkisiyle güvenlik çalışmaları düzensiz bir gelişim göstermiş; disiplinler arasına nispeten daha geç dâhil olmuştur. Bu döneme kadar barış, güç, strateji gibi, güvenliğin yerine kullanılan çeşitli kavramlar nedeniyle güvenliğin kendi adıyla bir disiplin olması gecikmiştir. II. Dünya Savaşı sonrası görünür olmaya başlayan güvenlik çalışmaları, ancak Soğuk Savaş dönemiyle birlikte dünya gündemini yoğun bir şekilde meşgul etmeye başlamıştır. Soğuk Savaş'ın sonlarında bir disiplin olmaya başladığı görülen güvenlik çalışmaları, konuya getirilen eleştirel bakışla birlikte daha entelektüel bir boyut kazanmıştır.

Soğuk Savaş sonrasında güvenlik çalışmalarının, güç kullanma, devlet ve askerle olan alternatifsiz ilişkisi sorgulanarak güvenliğin, siyaset, askeriye, çevre, ekonomi, toplum gibi çeşitli alanlarda farklı aktörlerle olan ilişkisi gündemde yer almıştır. Yeni güvenlik yaklaşımlarıyla birlikte, geleneksel güvenliğe özellikle de realist okula karşı çeşitli boyutlarda eleştirel bir bakış açısı gelişmiştir. Bununla beraber Sosyal Bilimler alanının tamamını etkileyen inşacı yaklaşım, güvenlik çalışmalarına da önemli katkılar yapmıştır. Bu kapsamda, özellikle Kopenhag Okulu ile birlikte güvenliğin sosyal olarak öznelararası inşa edildiği fikri ortaya çıkmıştır. Evrensel ve bilimsel bir tanımının olmadığı, anlamının sosyal olarak inşa edildiği, dolayısıyla dış ortamdaki konular hakkında düşünme biçimimizdeki değişikliklerin bir

sonucu olarak değişime uğradığı düşünölen bir güvenlik tanımı oluşmuştur. Bu fikir ortaya çıkarken entelektöel kökenler itibariyle sosyal inşacı ve post yapısalcı teorilerden ilham alınmuştır. Böylelikle bir meseleye güvenlik denmesinin altında çeşitli öznelerle yapılan güvenlikleştirme operasyonunun olduğu yönünde bir kanaat kabul görmeye başlamıştır.

Güvenlik kavramının kompleksliği ve tanımlanmasındaki zorluk, güvenliğe ilişkin hem tarihsel hem de teorik gelişmeleri önemli derecede etkilemiştir. Güvenliği açıklama peşinde koşan bir güvenlik yazını göze çarpmaktadır. Güvenlik çalışmaları alanının bir disiplin olmaya başlamasından bu yana Kopenhag Okulu, bu zorluğu büyük ölçüde aşmayı başarmış; güvenliğe dair soyut tanımlamalar yerine nasıl inşa edildiğine odaklanmıştır. Bu açıdan ele alındığında, inşa edilebilir ve yaptırım gücü olan bir kavram olarak güvenlik, insan topluluklarının sık sık başvurabileceği ve aynı zamanda etkileneceği bir olgudur. Bu noktada okulun meselelerin güvenliğin dışına çıkarılarak tartışılması yönündeki iddiası oldukça yerindedir.

Kısaca Kopenhag Okulu, alana iki önemli katkı sağlamıştır; birincisi, güvenlik anlayışını, askeri olanın ötesine genişletmiş; ikincisi, sorunların ne zaman güvenlik konusu haline geldiğini izlemek için inşacı bir yöntem sağlamıştır. Okulun iddiasına göre güvenlik, ne bilimsel olarak test edilebilir ne de bu kavramın evrensel bir tanımı yapılabilir. Daha çok içeriğe özgü bir anlamı vardır. Bu noktada güvenliğin inşası güvenlikleştirme yöntemiyle sağlanır. Bu çalışma göstermektedir ki güvenlikleştirme, meselelerin nasıl güvenlik işlevi kazandığına odaklanan bir güvenlik teorisi olduğundan; güvenliğin çok farklı konularda nasıl inşa edildiğini de ortaya koyar. Bu denli geniş bir çalışma alanı olan güvenlikleştirme konusunda, yalnızca söyleme odaklanmayıp, aktörler ve koşullar bağlamında da analiz yapılarak, daha verimli ve detaylı bir sonuça ulaşılabilir. Ancak burada kolaylaştırıcı koşullar gibi, dinamiklere verilecek ağırlık kritik bir konudur. Kolaylaştırıcı koşullara normalin ötesinde bir ağırlık verildiği zaman, her koşulun tek başına sorunun bir nedeniymiş gibi görünme tehlikesi vardır. Bu durumda teorinin radikal bir şekilde reddettiği nedensellik tuzağına düşölebilir. Güvenlikleştirmedeki söylemlerin haklılığını ya da haksızlığını ortaya koymaya çalışmak da yine aynı etkiyi yaratabilecek yanlış bir yöntem olacaktır.

Güvenlikleştirme teorisi, mevcut düzenlemeleri ihlal etmek isteyen güvenlikleştirici aktörlerin söylem yoluyla başlattığı, onları dinleyen hedef kitleyle ortaklaşa yürütülen tehdit inşa sürecini analiz eder. Teoriye yöneltilen ağırlık merkezlerine ilişkin eleştiriler ışığında, hedef kitlenin ikna olması ve koşulların etkisi konusunda farkındalık artmıştır. Buna göre, eğer hedef kitle güvenlikleştirici aktörün güvenlik iddiaları konusunda ikna olur ve kabul ederse, o güvenlikleştirme gerçekleşmiş olur. Sonuç olarak güvenlikleştirmenin iç (söylemler) ve dış (aktörler ve koşullar) olarak iki boyutu olduğu gözlemlenmiştir. Güvenlikleştirmenin etkileşimlerinin sürdürüldüğü temel birimlerse güvenlikleştirici aktörler, referans nesneleri ve işlevsel aktörlerdir. Güvenliği telaffuz ederek, varoluşsal bir tehdit hakkında siyasi etkilere sahip olmak isteyen özne, güvenlikleştirici aktördür. Tehdit edildiği iddia edilen nesne ise referans nesnesidir. Güvenlikleştirici aktör kadar etkili olmayıp, güvenlikleştirmeyi etkileyebilen aktörlere de işlevsel aktörler denir. Bu kapsamda örneğin medya, işlevsel bir aktör olarak ele alınmaktadır.

Güvenlikleştirmenin başarılı olması için bazı göstergeler ve bu başarıyı kolaylaştıran bazı etmenler mevcuttur. Söylemlerin gücü, aktörlerin kapasitesi ve nitelikleri ile tehdidin niteliği gibi konular güvenlikleştirmeyi kolaylaştıran koşullardır. Başarı içinse aciliyet, varoluşsal bir tehdit ve mevcut kuralların çiğnendiğine dair birimler arası ilişkiler üzerinde bir etki gözlemlenmelidir. Kısaca birinci bölümde güvenliğin tartışmalı doğasından; ayrıca kavramsal ve tarihsel gelişiminin birbirine paralel seyrinden yola çıkarak, sosyal olarak inşa edildiği yönünde bir kabule ulaşması irdelenmiş; buna ilaveten güvenlikleştirmenin entelektüel kökenleri, temel sorusu, iddiası, yöntemi, birimleri, başarısı ve kolaylaştırıcı koşulları analiz edilmiştir.

İkinci bölümde ise Brexit kampanyasına giden ve İngiltere-AB ilişkilerini de içine alan tarihsel süreç; kampanyaya ilişkin bilgiler ve teorinin uygulanacağı Brexit vakası ele alınmıştır. Bu bölümde ele alındığı üzere, Avrupa Birliği zamanla genişleyen ve derinleşen bir organizasyon olurken, İngiltere'nin özellikle derinleşmeyle olan problemi, ard arda gelen Avrupa Birliği anlaşmalarının koşullarına ilişkin endişeli, gönülsüz ve istisnacı tavırları sorunlu bir ilişki yaratmıştır. Bu sorunlu ilişki de İngiliz Avrupa şüphecililiği kavramının içini doldurmaktadır. Avrupa şüphecililiğinin ortaya çıktığı yer olan İngiltere'de, Avrupa şüphecililiği, daha katı bir

yaklaşımına ‘AB üyeliğine tamamen karşı olma’ şeklinde tezahür etmiştir. İngiliz şüpheciliklerinin kendine has; II. Dünya Savaşı psikolojisi, ada milleti ve imparatorluk vizyonu gibi tarihsel, psikolojik ve kültürel boyutları mevcuttur. İngiltere’deki siyasi partilerin Avrupa üyeliğine olan yaklaşımı ise parti içindeki fikir ayrılıkları nedeniyle dönem dönem eksen kayması yaşamaktadır. Medya ise Avrupa yanlısı tavırlara duyarsız, Avrupa karşıtlığı konusuna daha ilgilidir.

Böyle bir tarihsel, kavramsal ve sistemik arkaplana dayanan 23 Haziran 2016’daki Brexit referandumu oldukça yoğun bir gündemi de beraberinde getirmiştir. Bu süreçte Brexit kelimesi literatüre girmiş ve siyasi partiler, parlamento, sosyal medya ve basın oldukça hareketli bir dönem geçirmiştir. Referandumdan ayrılma yanlısı sonuç çıkarken, referanduma katılım oranı da oldukça yüksektir. Referandum öncesi yürütülen kampanyalarda ayrılma taraftarları çok daha fazla ön plana çıkmıştır. İçeriğinde güvensizlik hissiyatını tetikleyen, tarihsel ve histerik noktalara dokunan söylemlerin göze çarptığı kampanyanın medya yeteneklerinin de oldukça gelişmiş olduğu gözlemlenmiştir.

Güvenlikleştirmenin hem söylem hem de aktörler ve koşullar boyutuyla değerlendirilmeye alındığı bu çalışmanın uygulama kısmında ilk olarak güvenlikleştirmenin başlangıç noktası olan ‘güvenlikleştirme hamlesi’ yani güvenliğin telaffuz edilmesi üzerinde durulmuştur. Burada ayrılma yanlısı kampanyayı resmi olarak temsil eden The Vote Leave Movement adlı sitenin içerikleri ve medya görünürlükleri en fazla olan ayrılma yanlısı önemli isimlerin dile getirdiği, güvenlikle ilgili 43 adet alıntı seçilmiştir. Bunların içerisinde güvenlik kelimesinin direkt olarak kullanıldığı 16 ifadeye rastlanmıştır. 10 tanesinde ise güvenlikle ilişkilendirilen tehdit, tehlike ve risk kelimeleri yer almıştır. Bunun yanında Kopenhag Okulu’nun güvenliğin tespit edilebileceği alanları genişletmesiyle ortaya çıkan güvenlik sektörlerinin tespiti yapılarak, çalışmanın bağlamı ortaya konulmuştur. Ayrıca ayrılma yanlısı kampanyada siyasi, ekonomik, askeri ve toplumsal konularda güvenlik sorunu olduğunu dile getiren ifadeler tespit edilmiştir. Böylece söz konusu meseleyi, farklı boyutlarıyla güvenlik çerçevesinde ele alan ve ‘ötekileri’ belirleyen bir güvenlikleştirici hamle gerçekleştirilmiştir.

Güvenlikleştirmenin diğer ağırlık merkezi aktörler ve koşullardır. Ayrılma yanlısı kampanyada güvenlikleştirici aktörler olarak ayrılma yanlısı isimlerin hem statü olarak hem de çizdikleri samimi profil olarak sosyal kapasitelerinin yüksek olduğu söylenebilir. Ayrılma yanlısı isimlerin yanında iştirakçi sivil toplumun varlığı da kampanyaya olan ilgide önemli bir etki oluşturmuştur. Bu açıdan Brexit referandumu kampanyasında, ayrılma yanlıları güçlü güvenlikleştirici aktörlerdir. Sosyal medyadaki aktiflikleri, televizyon tartışmalarındaki yöntemleri, gazetelerdeki atıfları ve görünürlükleri ile, ayrılma yanlılarının oldukça önemli bir işlevsel aktöre de sahip olduğu söylenebilir. Medyanın çoğunluğunun ayrılma yanlısı tarafta yer alması da güvenlikleştirmenin gerçekleşmesi konusunda katalizör görevi görmüştür.

Bir siyasi entegrasyon ve ona üye olan bir devletin ayrılış hikayesinde yapılacak güvenlikleştirme düşünüldüğünde, tüm bu tarihsel ve psikolojik bagajla uluslararası ilişkiler alanında en kolay vakalardan biri de İngiltere ve Avrupa Birliği aktörleriyle gerçekleştirilen güvenlikleştirmedir. Dolayısıyla Brexit güvenlikleştirmesindeki kolaylaştırıcı koşulların oldukça fazla olduğu söylenebilir. Bu açıdan İngiliz istisnacılığı, psikolojisi ve tarihselliği güvenlikleştirmeyi kolaylaştırmıştır. Bu tarihsel ve psikolojik algının yanında güvenlik gibi hayati bir kavramın korku ve dramayla birleştirilerek dillendirilmesi, ayrılma yanlılarının çizdiği samimi profil ve tehdidin içeriğe uygun olması, güvenlikleştirmede kolaylaştırıcı bir etki yaratmıştır.

Güvenlikleştirmenin başarı göstergelerine baktığımızda aciliyet hissinin ayrılma yanlısı söylemlerde yaratıldığı gözlemlenmiştir. Varoluşsal bir tehdit olarak; İngiliz egemenliğine, ekonomisine, toplumuna ve askeri savunmasına karşı hem tehdit hem de tehditlerle mücadele etmeyi engelleyen bir merkez olarak AB gösterilmiştir. Güvenlikleştirmenin başarı göstergelerinden biri de kritik kitle şartını sağlıyor olmasıdır. Brexit referandumunda %72 gibi bir katılım oranıyla konuya oldukça ilgili bir kitleden bahsedilebilir. Bununla beraber %51.9 ayrılma yanlısı sonuç ile hedef kitlenin yarısından fazlası ikna edilerek güvenlikleştirme tamamlanmış bulunmaktadır.

Bu çalışma açıkça ortaya koymaktadır ki Brexit kampanyası süresince ayrılma yanlılarına ait eylemler; güvenlikleştirme teorisine ait parametreler, göstergeler ve

koşullarla büyük ölçüde örtüşen bir ilerleme izlemiştir. Söz konusu aktörlerin; güvenliğe direkt olarak atıf yapan ve duygulara hitap eden güvenlik söylemleriyle, güçlü güvenlikleştirici aktörleriyle, medya yetenekleriyle, toplumsal hafızaya dayanan argümanlarıyla başarılı bir güvenlikleştirme yaptıkları söylenebilir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Baylis, John, Smith, Steve ve Owens, Patricia (Ed.). (2014). *The Globalization of World Politics*, Oxford: Oxford University Press.

Baylis, John, James J. Wirtz, Colin S. Gray, Eliot Cohen. (2007), *Strategy in the Contemporary World: An Introduction to Strategic Studies*. New York: Oxford University Press.

Booth, Ken. (1997). Security and Self: Reflections of a Fallen Realist. Keith Krause ve Michael Williams (Ed.). *Critical Security Studies: Concepts and Cases* içinde. Minneapolis: University of Minnesota Press, 83-119.

Burchill, Scott ve Linklater, Andrew (2012), *Uluslararası İlişkiler Teorileri*, Ali Aslan ve Muhammed Ali Ağcan (çev.). İstanbul: Küre Yayınları (orijinal baskı tarihi 1995).

Buzan, Barry ve Hansen, Lene (Ed.). (2007). *International Security*. London: Sage Publications.

Buzan, Barry ve Hansen, Lene. (2009). *Evolution of International Security Studies*. New York: Cambridge University Press.

Buzan, Barry ve Waever, Ole. (2003). *Regions and Powers the Structure of International Security*. Cambridge: Cambridge University Press.

Buzan, Barry, Wæver, Ole ve Wilde, Jaap de. (1998). *Security: A New Framework for Analysis*. Boulder/London: Lynne Rienner Publishers.

Buzan, Barry. (2007). *People, States & Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era*. 2nd edition, Colchester: ECPR.

Carr, Edward Hallett. (2010). *Yirmi Yıl Krizi 1919-1939*, Can Cemgil (çev.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları (orijinal baskı tarihi 1939).

Dedeoğlu, Beril. (2014). *Uluslararası Güvenlik ve Strateji*. İstanbul: Yenyüzyıl Yayınları.

Emmers, Ralf. (2010). Securitization. Alan Collins (Ed.). *Contemporary Security Studies* içinde, New York: Oxford University Press. 136-151.

Floyd, Rita. (2010). *Security and the Environment. Securitisation Theory and US Environmental Security Policy*. Cambridge: Cambridge University Press.

Freedman, Lawrence. (2002). The Concept Of Security. Mary Hawkesworth (Ed.). *Encyclopedia Of Government And Politics* içinde. London: Routledge, 730-741.

George, Stephen. (1998). *An Awkward Partner: Britain in the European Community*. Third edition. New York: Oxford University Press.

Gifford, Chris. (2008). *The Making of Eurosceptic Britain*. London: Ashgate.

Harmsen, Robert ve Spiering, Menno (Ed.). (2004). *Euroscepticism: Party Politics, National Identity and European Integration*. New York: Rodopi.

Herring, Eric & Booth, Ken. (1994). *Key Guide To Information Sources In Strategic Studies*. London: New York: Mansell.

Hobsbawm, Eric. (1996). *Kısa 20.Yüzyıl, 1914-1991 Aşırıliklar Çağı*, Yavuz Aloğan (çev.) İstanbul: Everest Yayınları.

Katzenstein P. J. (Ed.). (1996). *The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics*. New York: Columbia University Press.

Klotz, Audie ve Lynch, Cecelia. (2007). *Strategies for Research in Constructivist International Relations*. London: M. E. Sharpe.

Kolasi, Klevis. (2014). Eleştirel Teori ve Güvenlik: Kimin İçin Güvenlik?, Emre Çıtak, Osman Şen (Ed.). *Uluslararası İlişkilerde Güvenlik – Teorik Değerlendirmeler* içinde. İstanbul: Uluslararası İlişkiler Kütüphanesi, 122-154.

Kolodziej, Edward A. (2005). *Security and International Relations*. New York: Cambridge University Press.

Lynn-Jones, Sean M. (1999). Realism And Security Studies. Craig A. Snyder (Ed.). *Contemporary Security And Strategy* içinde. New York: Routledge, 1-12.

Malik, Shahin, (2015). Human Security. Peter Hough, Shahin Malik, Andrew Moran, Bruce Pilbeam (Ed.). *International Security Studies, Theory and Practice*. New York: Routledge, 57-71.

McDonald, Matt. (2008). Constructivism. Paul D. Williams (Ed.) *Security Studies: An Introduction* içinde. New York: Routledge, 59-72.

Mcsweeney, B. (1999). *Security, Identity and Interests: A Sociology of International Relations*. Cambridge: Cambridge University Press.

Nyman, Jonna. (2013). Securitization Theory. Laura J. Shepherd (Ed.). *Critical Approaches to Security. An introduction to theories and methods* içinde. London/New York: Routledge, 51–62.

Onuf, Nicholas. (1989). *World of Our Making*. South Carolina: University of Southern California Press.

Sheehan, Michael. (2005). *International Security: An Analytical Survey*. Boulder: Lynne Rienner Publishers,

Sheehan, Michael. (2010). Military Security. Alan Collins (Ed.). *Contemporary Security Studies* içinde. New York: Oxford University Press, 169-184.

Smith, Edward. (2015). The traditional routes to security. Peter Hough, Shahin Malik, Andrew Moran, Bruce Pilbeam (Ed.). *International Security Studies, Theory and Practice*. New York: Routledge, 12-30.

Spiering, Menno. (2015). *A Cultural History of British Euroscepticism*. London: Palgrave Macmillian.

Stokes, Wendy, (2015). Feminist Security Studies. Peter Hough, Shahin Malik, Andrew Moran, Bruce Pilbeam (Ed.), *International Security Studies, Theory and practice* içinde, New York: Routledge, 44-56.

Stritzel, Holger and. Vuori, Juha A. (2016). Security. Felix Berenskoetter (Ed.). *Concepts in World Politics* içinde. London: Sage, 41–56.

The Penguin Dictionary of International Relations. (1998). “Strategic Studies”, London: Penguin Books.

Troitiño, David Ramiro, Kerikmäei, Tanel ve Chochia, Archil (Ed.). (2018). *Brexit, History, Reasoning and Perspectives*. Cham: Springer International Publishing.

Waeber, Ole ve Diğerleri (1993). *Identity, Migration and New Security Agenda in Europe*. New York: St. Martin's Press.

Waeber, Ole. (1995). Securitization and Desecuritization. Ronnie D. Lipschutz (Ed.). *On Security* içinde. New York: Columbia University Press, 46-86.

Waeber, Ole. (2008). Peace and Security: Two Evolving Concepts and Their Changing Relationship, Hans Günter Brauch, Úrsula Oswald Spring, Czesław Mesjasz, John Grin, Pál Dunay, Navnita Chadha Behera, Béchir Chourou, Patricia Kameri-Mbote, P. H. Liotta (Ed.). *Globalization and Environmental Challenges Reconceptualizing Security in the 21st Century* içinde. Berlin: Springer, 99-111

Waltz, Kenneth N. (1979). *Theory of International Politics*. Reading: Addison-Wesley Publishing Company.

Wohlforth, William.C. (2010). Realism, Myriam Dunn Cavelty and Victor Mauer (Ed.). *The Routledge Handbook of Security Studies* içinde. New York: Routledge.

Young, Hugo. (1998). *This Blessed Plot: Britain and Europe from Churchill to Blair*. London: Macmillan.

Makaleler

Abrahamsen, Rita. (2005). Blair's Africa: The Politics of Securitization and Fear. *Alternatives*.30.1, 55–80.

Adler, Emanuel. (1997). Seizing The Middle Ground: Constructivism in World Politics. *European Journal of International Relations*. 3.3, 319–363.

Akgül-Açıkmış, Sinem. (2011). Algı mı, Söylem mi? Kopenhag Okulu ve Yeni Klasik Gerçekçilikte Güvenlik Tehditleri. *Uluslararası İlişkiler*. 8.30, 43-73.

Arends, J. ve Frederik M. (2009). Homeros'dan Hobbes ve Ötesine: "Güvenlik" Kavramının Avrupa Geleneğindeki Boyutları, *Uluslararası İlişkiler*. Burcu Yavuz (çev.). 6.22, 3-33.

Aydın-Düzgit, Senem. (2016). Post-Yapısalcı Yaklaşımlar ve Uluslararası İlişkilerin Temel Kavramları. *Uluslararası İlişkiler*. 12.46, 153-168. <http://www.uidergisi.com.tr/wp-content/uploads/2016/06/46-8.pdf>. (13 Haziran 2017)

Baldwin, David A. (1997). The Concept Of Security. *Review of International Studies*. 23, 5-26.

Balzacq, Thierry ve Guzzini, Stefano. (2015). What kind of theory – if any – is securitization? *International Relations*. 29.1.

Balzacq, Thierry. (2005). The Three Faces of Securitization: Political Agency, Audience and Context. *European Journal of International Relations*. 11.2, 171–201.

Baylis, John. (2008). Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kavramı. *Uluslararası İlişkiler*. 5. 18, 69-85.

Baysal, Başar ve Lülecı, Çağla. (2015). Kopenhag Okulu ve Güvenlikleştirme Teorisi. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, <https://dergipark.org.tr/guvenlikstrtj/issue/7544/99268>, 11.22, 61-96.

Baysal, Başar. (2013). Persuasion by Fear; Securitization of Iraq by the US Administration between 2001 and 2003. Marmara Üniversitesi SBE. *Yayımlanmamış YLT*. İstanbul.

Bilgin, Pınar. (2005), *Regional Security in the Middle East: A Critical Perspective*. New York: Routledge.

Bilgin, Pınar. (2007). Critical Theory, Paul D. Williams (Ed.). *Security Studies: An Introduction* içinde. New York: Routledge, 89-102.

Bilgin, Pınar. (2010). Güvenlik Çalışmalarında Yeni Açılımlar: Yeni Güvenlik Çalışmaları. *SAREM Journal of Strategic Studies*. 8.14, 69-96.

Booth, Ken. (1994). Security and Emancipation. *Review of International Studies*. 17.4, 313-326.

Gallie, Walter Bryce. (1956). Essentially Contested Concepts. *Proceedings of the Aristotelian Society*. 56, 167-198.

Gorz, Andre. (1984). Security: Against What? For What? With What?. *58 Telos*. 158-168.

Haftendorn, Helga. (1991). The Security Puzzle: Theory-Building and Discipline-Building in International Security. *International Studies Quarterly*. 35.1, 3-17.

Herz, John H., (1950). Idealist Internationalism and the Security Dilemma. *World Politics*. 2.2, 157-180.

Hopf, Ted. (1998). The promise of constructivism in International Relations theory. *International Security*. 23.1, 171–200.

Huysmans, Jef. (1998). Security? What do you mean? From concept to thick signifier. *European Journal of International Relations*. 4.2, 226–255.

Jahn, Egbert, Lemaitre, Pierre and Waever, Ole. (1987). Concepts of Security: Problems of Research on Non-Military Aspects. *Copenhagen Papers*. Copenhagen: Centre for Peace and Conflict Research. 1.

Jones, Richard Wyn. (1996). Travel Without Maps: Thinking About Security After the Cold War. M. Jane Davis (der.), *Security Issues in the Post-Cold War World*, Cheltenham, Edward Elgar, 1996.

Khabaz, David. (2018). Framing Brexit: The Role, and the Impact, of the National Newspapers on the EU Referendum. *Newspaper Research Journal*, 39. 4, 496-508.

Köroğlu, Nergiz, Ö., Çendek, Sinem.Y. (2015). Toplumsal Güvenlik, Kimlik, Bütünleşme Bağlamında Avrupa Şüpheciliği: Cameron Dönemindeki Avrupa Şüpheciliğinin İçerik Analizi, *Akademik İncelemeler Dergisi*. 10.2, 191-216, <https://dergipark.org.tr/akademikincelemeler/issue/1562/19339>

Krause, Keith ve Williams, Michael (1996). Broadening the Agenda of Security Studies: Politics and Methods. *Mershon International Studies Review*. 40.2, 229-254.

Little, Richard. (1999). Historiography And International Relations. *Review of International Studies*, 25.2, 291-299.

Marshall, Peter. (2013). Forty Years On: Britain in the EU. *The Commonwealth Journal of International Affairs*. 102.1, 15-28.

Mathews, Jessica Tuchman. (1989). Redefining Security. *Foreign Affairs*. 68.2, 162-177.

McDonald, Matt. (2008). Securitization. and Construction of Security. *European Journal of International Relations*. 14.4, 563-587.

Mesjasz, Czeslaw. (9-11 Eylül 2004). Security As An Analytical Concept (Taslak), *5th Pan-European Conference on International Relations*, Hague, http://www.afes-press.de/pdf/Hague/Mesjasz_Security_concept.pdf,

Möller, Frank. (2007). Photographic Interventions in Post-9/11 Security Policy. *Security Dialogue*. 38.2, 179-196.

O'reilly, Ciaran. (2008). Primetime Patriotism: News Media and the Securitization of Iraq. *Journal of Politics and Law*. 1.3, 66-72.

Powell, Rhonda. (2012). The concept of security. *Socio-Legal Review*. Oxford University.

Roberts, Brad. (1990). Human Rights and International Security. *Washington Quarterly*. 13.2, 65-75.

Sarı Ertem, Helin. (2012). Kimlik ve Güvenlik İlişkisine Konstrüktivist Bir Yaklaşım: "Kimliğin Güvenliği" ve "Güvenliğin Kimliği". *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/guvenlikstrtj/article/view/5000098875>, 8.16, 177-237.

Saygın, Didem ve Ultan, Meltem Ö. (2012). Ekonomi ve Siyaset Bağlamında İngiltere-Avrupa Birliği İlişkileri: Tarihsel Bir Analiz. *Güvenlik Stratejileri*. 12.23, 71-102. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/158488>

Stritzel, Holger. (2007). Towards a Theory of Securitization: Copenhagen and Beyond. *European Journal of International Relations*. 13.3, 357-383.

Šulovic, Vladimir. (2010). Meaning of Security and Theory of Securitization. *Belgrade 103 Centre for Security Policy*. [http://www.bezbednost.org/upload/document/sulovic_\(2010\)_meaning_of_secu.pdf](http://www.bezbednost.org/upload/document/sulovic_(2010)_meaning_of_secu.pdf).

Ullman, Richard H. (1983). Redefining Security. *International Security*. 8.1, 129-153.

Waever, Ole. (1989). Security, the Speech Act: Analysing the Politics of a Word. *Working Paper*. Copenhagen: Centre for Peace and Conflict Research.

Waever, Ole. (1996). European Security Identities. *Journal of Common Market Studies*. 34.1, 103-132.

Waever, Ole. (2004). Aberystwyth, Paris, Copenhagen New 'Schools' in Security Theory and their Origins between Core and Periphery. *Paper presented at the annual meeting of the International Studies Association*, Montreal: March 17-20.

Waever, Ole. (2015). The theory act: Responsibility and exactitude as seen from securitization. *International Relations* 29,1, 121–127.

Walt, Stephen M. (1991). The Renaissance of Security Studies. *International Studies Quarterly*. 3.5, 211-239.

Weiner, Myron. (1992-93). Security, Stability and International Migration. *International Security*. 17.3, 91-126.

Wendt, Alexander. (1992). Anarchy is What States Make of It: The Social Construction of Power Politics. *International Organization*. 46.2, 391-425.

Williams, Michael C. (2003). Words, Images, Enemies: Securitization and International Politics. *International Studies Quarterly*. 47. 4, 513-531.

Wolfers, Arnold. (1952) 'National Security' as an Ambiguous Symbol. *Political Science Quarterly*. 67.4, 481-502.

İnternet Kaynakları

BBC News Türkçe. (29 Mart 2019). Brexit: İngiltere Parlamentosu anlaşmayı 3. kez reddetti, AB liderleri 10 Nisan'da toplanacak. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-47734328>.

BBC News. (20 Şubat 2016). EU reform deal: What Cameron wanted and what he got. <https://www.bbc.com/news/uk-politics-eu-referendum-35622105>

BBC News. (20 Şubat 2016). EU referendum: Cameron sets June date for UK vote. <https://www.bbc.com/news/uk-politics-35621079>

BBC News. (23 Ocak 2013). David Cameron promises in/out referendum on EU. <https://www.bbc.com/news/uk-politics-21148282>

BBC News. (6 Haziran 2016). Boris Johnson warns of EU migration ‘risks’. <https://www.bbc.com/news/uk-politics-eu-referendum-36457376>.

Boffey, Daniel ve Helm, Toby. (22 Mayıs 2016). Vote Leave embroiled race row over Turkey security threat claims. *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/politics/2016/may/21/vote-leave-prejudice-turkey-eu-security-threat>.

Brexit negotiations. (2017). *UK Parliament*, <https://www.parliament.uk/business/committees/committees-a-z/lords-select/eu-select-committee/-inquiries/parliament-2017/scrutiny-of-brexit-negotiations/brexit-negotiations/>

Cabinet Office. (2016). The Process For Withdrawing From The European Union. *UK Government*, https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/505566/process_for_withdrawing_from_the_european_union.pdf

Cambridge, Ellie ve Rogers, John. (30 Mayıs 2019). Divorce Deal What’s soft brexit and how is it different to a hard Brexit. *The Sun*, <https://www.thesun.co.uk/news/3786705/what-soft-brexit-different-hard-eu-may-corbryn/>.

Conservativehome. (2016). Boris Johnson’s speech on the EU referandum, <https://www.conservativehome.com/parliament/2016/05/boris-johnsons-speech-on-the-eu-referendum-full-text.html>.

Crines, Andrew S. (2016). The rhetoric of the EU Referendum campaign. EY Referendum Analysis. <http://www.referendumanalysis.eu/eu-referendum-analysis-2016/section-5-campaign-and-political-communication/the-rhetoric-of-the-eu-referendum-campaign/>.

Dominiczak, Peter ve McCann, Kate (2 Haziran 2016). Michael Gove: We are powerless to stop terror suspects coming to the UK because of EU rules. *The Telegraph*, <https://www.telegraph.co.uk/news/2016/06/01/michael-gove-we-are-powerless-to-stop-terror-suspects-coming-to/>.

Dominiczak, Peter. (7 Mayıs 2016). Michael Gove says David Cameron will be forced to take immediate steps to protect borders and national security in the days after Brexit. *The Telegraph*, <https://www.telegraph.co.uk/news/2016/05/06/michael-gove-says-david-cameron-will-be-forced-to-take-immediate/>.

EU referendum result visualisations. *The Electoral Commission*, <https://www.electoralcommission.org.uk/find-information-by-subject/elections-and-referendums/past-elections-and-referendums/eu-referendum/eu-referendum-result-visualisations>.

EU referendum results. *The Electoral Commission*, <https://www.electoralcommission.org.uk/find-information-by-subject/elections-and-referendums/past-elections-and-referendums/eu-referendum/electorate-and-count-information>.

EU treaties, *European Union*, https://europa.eu/european-union/law/treaties_en.

EUR-Lex Access to European Union Law, Consolidated version of the Treaty on European Union TITLE VI - FINAL PROVISIONS, Article 50, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12016M050>

European Union membership – trends, (15 Haziran 2016), *IPSOS*, <https://www.ipsos.com/ipsos-mori/en-uk/european-union-membership-trends>

Farage, Nigel. (20 Haziran 2016). Nigel Farage: Why you should vote for Brexit this Thursday. *Independent*, <https://www.independent.co.uk/voices/eu-referendum-brexit-nigel-farage-on-why-you-should-vote-to-leave-a7091021.html>

Firmstone, Julie. (2016). Newspapers' editorial opinions during the referendum campaign. EU Referendum Analysis, <http://www.referendumanalysis.eu/eu-referendum-analysis-2016/section-3-news/newspapers-editorial-opinions-during-the-referendum-campaign/>.

Gove, Michael. (25 Nisan 2016). Soviet-style control freaks are a threat to our independence. *The Times*, <https://www.thetimes.co.uk/article/soviet-style-control-freaks-will-worsen-migration-free-for-all-m3rfb6vmb>

Hall, Macer. (20 Haziran 2016). Boris Johnson urges Brits to vote Brexit to "take back control". *Express*, <https://www.express.co.uk/news/politics/681706/Boris-Johnson-vote-Brexit-take-back-control>

Hashtag for Bregret, <https://twitter.com/hashtag/bregret>

Hashtag for Bremorse, <https://twitter.com/hashtag/bremorse>

Hashtag for Brexodus, <https://twitter.com/hashtag/brexodus>

Hewitt, Gavin. (2016). EU Referendum: Don't discount raw emotion. EU Referendum, BBC. <https://www.bbc.com/news/uk-politics-eu-referendum-36029874>.

İktisadi Kalkınma Vakfı. (2018). Birleşik Krallık Referandumunu ve Sonrası: Ab Entegrasyon Sürecinin Geleceği ve Türkiye. [https://www.ikv.org.tr/images/files/brexit2018%20\(7\).pdf](https://www.ikv.org.tr/images/files/brexit2018%20(7).pdf)

Keaveney, Paula. (2016). Notes for Editors: What the Campaign Press Releases Tell Us about Vote Leave and Britain. *EU Referendum Analysis*, <http://www.referendumanalysis.eu/eu-referendum-analysis-2016/section-5-campaign-and-political-communication/notes-for-editors-what-the-campaign-press-releases-tell-us-about-vote-leave-and-britain/>

Levy, David A.L., Aslan, Billur., Bironzo, Diego. (2016). UK Press Coverage of the EU Referendum. *Reuters Institute for the Study of Journalism*, https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2018-11/UK_Press_Coverage_of_the_%20EU_Referendum.pdf

Lexico. "Brexitteer", <https://en.oxforddictionaries.com/definition/brexitteer>

Lexico. “Secure”, <https://www.lexico.com/en/definition/secure>

Lilleker Darren G. (2016). How citizens expressed their attitudes towards the EU. *EU referendum analysis*. <http://www.referendumanalysis.eu/eu-referendum-analysis-2016/section-8-voters/mixed-feelings-how-citizens-expressed-their-attitudes-towards-the-eu/>

Loughborough University, Centre for Research in Communication and Culture. (2016). *Media Coverage of the EU Referendum Report 5*. <https://blog.lboro.ac.uk/crcc/eu-referendum/uk-news-coverage-2016-eu-referendum-report-5-6-may-22-june-2016/>.

Mackintosh, Eliza ve John, Tara. (24 Mayıs 2019). Brexit failure forces British Prime Minister Theresa May to announce resignation. *CNN World*, <https://edition.cnn.com/2019/05/24/europe/theresa-may-resigns-brexit-gbr-intl/index.html>

Mason, Rowena. (6 Nisan 2016). Brexit is necessary to protect NHS from TTIP, says David Owen. *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/society/2016/apr/06/brexit-is-necessary-to-protect-nhs-from-ttip-says-david-owen>

Meyer, Christoph. (2016). Why facts did matter in the campaign. *EU referendum Analysis*. <http://www.referendumanalysis.eu/eu-referendum-analysis-2016/section-5-campaign-and-political-communication/why-facts-did-matter-in-the-campaign/>.

Moore, Martin, Ramsay, Gordon. (2017). UK media coverage of the 2016 EU Referendum campaign. *Centre for the Study of Media, Communication and Power*. King’s College London. <https://www.kcl.ac.uk/policy-institute/assets/cmcp/uk-media-coverage-of-the-2016-eu-referendum-campaign.pdf>.

National Security Act of 1947, <https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/1947-07-26.pdf>

Owen, Lord. (2016). EU has tested us to breaking point - It’s time to leave. *The Sun*. <https://www.thesun.co.uk/archives/politics/250538/lord-owen-eu-has-tested-us-to-breaking-point-its-time-to-leave/> (11.01.2016)

Polonski, Vyacheslav. (2016). Impact of social media on the outcome of the EU referendum. *EU referendum Analysis*, <http://www.referendumanalysis.eu/eu-referendum-analysis-2016/section-7-social-media/impact-of-social-media-on-the-outcome-of-the-eu-referendum/> (11.01.2016)

Pruitt, Sarah. (29 Mart 2017). The history behind Brexit. <https://www.history.com/news/the-history-behind-brexit>

Ross, Tim. (15 Mayıs 2016). Boris Johnson: The EU wants a superstate, just as Hitler did. *The Telegraph*, <https://www.telegraph.co.uk/news/2016/05/14/boris-johnson-the-eu-wants-a-superstate-just-as-hitler-did/>

Rowinski Paul. (2016). Campaign Frames in the Brexit Referendum, *EU Referendum Analysis*. <http://www.referendumanalysis.eu/eu-referendum-analysis-2016/section-8-voters/campaign-frames-in-the-brexit-referendum/>

Shaw, Duncan, Chris M. Smith, Judy Scully. (2017). Why did Brexit happen? Using causal mapping to analyse secondary, longitudinal data (Accepted Manuscript), *European Journal of Operational Research*.

Smith, Ben Riley. (6 Mart 2016). Boris Johnson: Leaving EU would be like 'prisoner escaping jail'. *The Telegraph*, <https://www.telegraph.co.uk/news/newstopics/eureferendum/12184958/EU-referendum-Boris-Johnson-outlines-case-for-Brexit-on-Andrew-Marr-Show-live-updates.html>

Spread the Word, *Why Vote Leave*, http://www.voteleavetakecontrol.org/spread_the_word.html

Spread the word. *Why Vote Leave*, http://www.voteleavetakecontrol.org/spread_the_word.html

Staunton, Denis. (25 Nisan 2016). Theresa May says UK should leave European Convention on Human Rights. *The Irish Times*, <https://www.irishtimes.com/news/world/uk/theresa-may-says-uk-should-leave-european-convention-on-human-rights-1.2624092>

T.C. Başbakanlık Avrupa Birliği Genel Sekreterliği. (2011). Avrupa Birliği Antlaşması ve Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Anlaşma. <https://www.ab.gov.tr/files/pub/antlasmalar.pdf>

The history of the European Union, *European Union*, https://europa.eu/european-union/about-eu/history_en

The Sun. (13 Haziran 2016). We urge our readers to beLEAVE in Britain and vote to quit the EU on June 23. <https://www.thesun.co.uk/news/1277920/we-urge-our-readers-to-believe-in-britain-and-vote-to-leave-the-eu-in-referendum-on-june-23/>

Thompson, Maj Gen Julian. (29 Şubat 2016). I fought for Britain and I know how the EU weakens our defences. *The Telegraph*, <https://www.telegraph.co.uk/news/uknews/defence/12176954/I-fought-for-Britain-and-I-know-how-the-EU-weakens-our-defences.html>

Vasilopoulou, Sofia. (2016). Campaign Frames in the Brexit referendum. *EU referendum analysis*. <http://www.referendumanalysis.eu/eu-referendum-analysis-2016/section-8-voters/campaign-frames-in-the-brexit-referendum/>

Waeber, Ole. (2014). Kişisel Görüşme. http://podcast.open.ac.uk/feeds/3002_internationalrelations/transcript/33021_ole_waeber_on_securitisation_theory.pdf

What would happen, *Why Vote Leave*, http://www.voteleavetakecontrol.org/why_vote_leave.html

Why Vote Leave. (2016). Chris Grayling: We must Vote Leave to protect our sovereignty and democracy from further EU integration, http://www.voteleavetakecontrol.org/chris_grayling_we_must_vote_leave_to_protect_our_sovereignty_and_democracy_from_further_eu_integration.html

Why Vote Leave. (2016). Michael Gove, Boris Johnson, and Gisela Stuart on the Risks of Remain, http://www.voteleavetakecontrol.org/michael_gove_boris_johnson_and_gisela_stuart_on_the_risks_of_remain.html

Why Vote Leave. (2016). Sir Richard Dearlove: Speech at BBC World on the Move day, http://www.voteleavetakecontrol.org/sir_richard_dearlove_speech_at.html

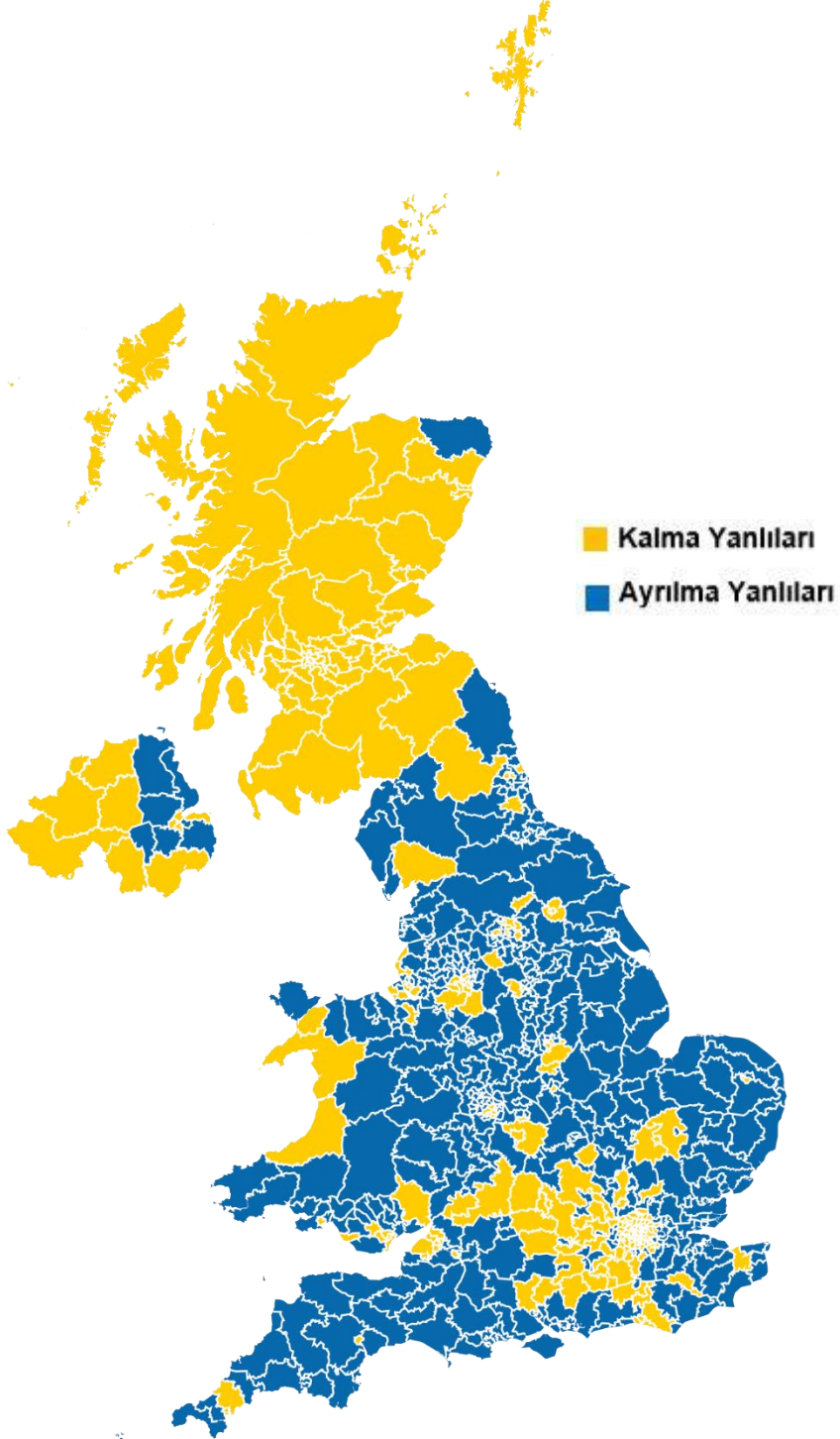
Why Vote Leave. (2016). Statement By Boris Johnson on Immigration Statistics,
http://www.voteleavetakecontrol.org/boris_johnson_the_only_way_to_take_back_control_of_immigration_is_to_vote_leave_on_23_june.html

Why Vote Leave. (31 Mayıs 2016). Chris Grayling: We must Vote Leave to protect our sovereignty and democracy from further EU integration.
http://www.voteleavetakecontrol.org/chris_grayling_we_must_vote_leave_to_protect_our_sovereignty_and_democracy_from_further_eu_integration.html

Why Vote Leave. (6 Haziran 2016). Voting to stay in the EU is the risky option.
http://www.voteleavetakecontrol.org/voting_to_stay_in_the_eu_is_the_risky_option.html

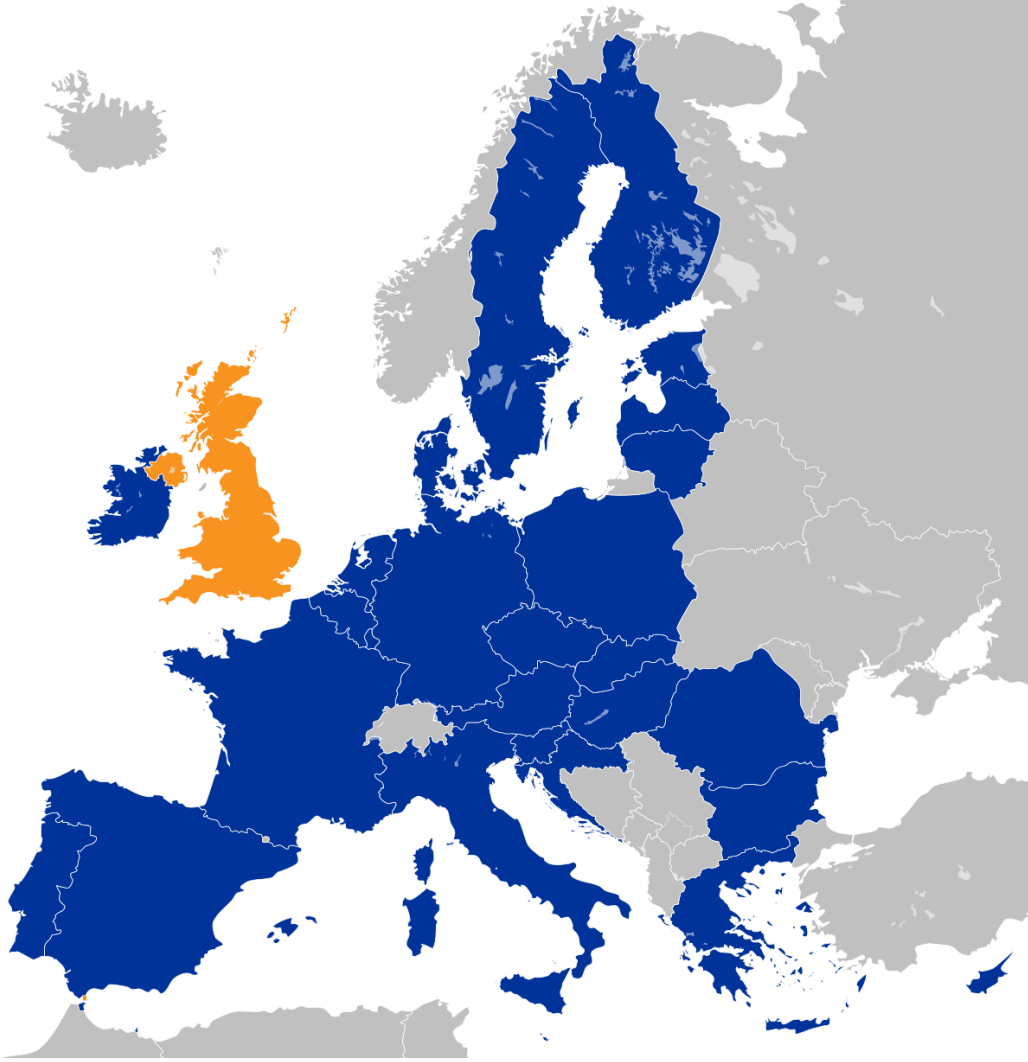
EKLER

EK.1. Brexit referandumunu sonuç haritası

Kaynak: Wikipedia, Results of the 2016 United Kingdom European Union membership referendum. https://en.wikipedia.org/wiki/Results_of_the_2016_United_Kingdom_European_Union_membership_referendum.

EK.2. İngiltere ve Avrupa Birliği haritası

Kaynak: Wikipedia, Brexit Negotiations.https://en.wikipedia.org/wiki/Brexit_negotiations.

EK.3A. İngiltere sınırlarının kontrolsüz göçmen akınına uğraması

Kaynak: Moore, Martin, Ramsay, Gordon. (2017). UK media coverage of the 2016 EU Referendum campaign.

EK.3B- İşsiz göçmenlerin İngiltere'ye girmesi

A record number of jobless EU migrants, particularly from Romania and Bulgaria, have come to the UK looking for work

Kaynak: Moore, Martin, Ramsay, Gordon. (2017). UK media coverage of the 2016 EU Referendum campaign.

EK.3C. Göçmenlerin taşkınlıkları ve İngiltere'ye getireceği kaos

Thousands of migrants desperate to reach the UK will bring chaos this summer

Kaynak: Moore, Martin, Ramsay, Gordon. (2017). UK media coverage of the 2016 EU Referendum campaign.

EK.3D.İstilacı göçmenler manşeti

Kaynak: Moore, Martin, Ramsay, Gordon. (2017). UK media coverage of the 2016 EU Referendum campaign.